



**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**  
**ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ**  
**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**  
**«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ»**  
**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: «ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ»**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:**

**Η συμβολή και η αξιοποίηση της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο: Μια έρευνα στα Δημοτικά Σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων**

Βλαχοθανάση Μαρία

Α.Μ: 521

Επιβλέπων Καθηγητής

Καψάλης Γεώργιος

Ιωάννινα, 2020

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT.....	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	6

### Α΄ ΜΕΡΟΣ

#### Κεφάλαιο Πρώτο: Προβληματισμός της έρευνας

1.1 Εισαγωγή.....	8
1.2 Διατύπωση του ερευνητικού προβλήματος.....	8
1.3 Σκοπός της έρευνας.....	10
1.4 Σημαντικότητα και Αναγκαιότητα.....	10
1.5 Ερευνητικά Ερωτήματα.....	11
1.6 Ερευνητικές Υποθέσεις.....	11
1.7 Λειτουργικοί Ορισμοί.....	12
1.8 Προϋποθέσεις της έρευνας.....	12

#### Κεφάλαιο Δεύτερο: Βιβλιοθήκη

2.1 Η έννοια της βιβλιοθήκης.....	13
2.2 Ιστορική αναδρομή.....	13
2.3 Ρόλος και λειτουργίες της βιβλιοθήκης.....	15
2.4 Είδη βιβλιοθηκών.....	16

#### Κεφάλαιο Τρίτο: Σχολικές Βιβλιοθήκες

3.1 Σχολικές Βιβλιοθήκες: Φιλοσοφία, ρόλος, στόχοι και σχέση με το πρόγραμμα σπουδών.....	19
3.2 Ιστορία Σχολικών Βιβλιοθηκών.....	22
3.3 Εμπειρίες άλλων χωρών.....	24
3.4 Σχολικές Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα.....	26

3.5 Δίκτυο Σχολικών Βιβλιοθηκών .....	30
---------------------------------------	----

## **Κεφάλαιο Τέταρτο: Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη**

4.1 Κοινωνική δομή της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης .....	33
4.1.1. Ανάπτυξη και σχεδιασμός .....	33
4.1.1.1. Φιλοσοφία-Γενικές αρχές .....	33
4.1.1.2. Οι υπηρεσίες της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης.....	34
4.1.1.3. Οι στόχοι της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης .....	38
4.1.1.4. Η λειτουργία της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης.....	40
4.1.1.5. Ο υπεύθυνος της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης .....	48
4.2 Υλική δομή της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης.....	51
4.2.1. Ο χώρος.....	51
4.2.1.1. Η θέση και το μέγεθος .....	52
4.2.1.2. Οι περιοχές λειτουργίας .....	53
4.2.1.3. Ο φωτισμός .....	55
4.2.1.4. Η αισθητική του χώρου.....	55
4.2.2. Ο εξοπλισμός .....	56
4.2.2.1. Η επίπλωση .....	56
4.2.2.2. Ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός.....	58
4.2.3. Η συλλογή.....	60
4.2.3.1. Γενικά χαρακτηριστικά της συλλογής .....	60
4.2.3.2. Κριτήρια επιλογής της συλλογής.....	61
4.2.3.3. Ταξινόμηση του υλικού της συλλογής.....	64

## **Β΄ ΜΕΡΟΣ**

### **Κεφάλαιο Πέμπτο: Μεθοδολογία της έρευνας**

5.1 Εισαγωγή.....	69
5.2 Μέθοδος.....	69

5.2.1. Δείγμα.....	69
5.2.2. Μέσα συλλογής των δεδομένων .....	69
5.2.3. Διαδικασία συλλογής των δεδομένων.....	73
5.2.4. Αξιοπιστία και εγκυρότητα .....	74
5.2.5. Δεοντολογικά ζητήματα .....	75

## **Κεφάλαιο Έκτο: Αποτελέσματα**

6.1 Αποτελέσματα με βάση το δείγμα .....	76
6.2 Συζήτηση.....	96
<b>Συμπεράσματα.....</b>	<b>99</b>
<b>Βιβλιογραφικές αναφορές .....</b>	<b>101</b>
<b>Παράρτημα .....</b>	<b>106</b>

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η σχολική βιβλιοθήκη αναγνωρίζεται ως η καρδιά του συγχρονισμένου σχολείου. Μέσω της ποικιλίας του υλικού και των δραστηριοτήτων που αναπτύσσει, συμβάλλει στην εμπέδωση της ύλης, την πληροφόρηση, την διαπαιδαγώγηση, τον εκπολιτισμό, την ψυχαγωγία και την κοινωνικοποίηση του μαθητή.

Στις μέρες μας μάλιστα, που βασική επιδίωξη της εκπαιδευτικής πολιτικής της χώρας μας είναι η παροχή ολοκληρωμένης εκπαίδευσης, η σχολική βιβλιοθήκη αποκτά ακόμα μεγαλύτερη αξία. Με το νέο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) εισάγονται νέες διδακτικές προσεγγίσεις, όπως η διερεύνηση, η ανακάλυψη, η συνεργατική διδασκαλία και μάθηση. Έτσι, καθίσταται όσο ποτέ άλλοτε αναγκαία η ενεργητική συμμετοχή του μαθητή και η χρήση πολλών και διαφορετικών πηγών. Με άλλα λόγια, ο ρόλος των σχολικών βιβλιοθηκών στο σημερινό εκπαιδευτικό περιβάλλον γίνεται ακόμα πιο σημαντικός.

Στο σημείο αυτό, πραγματοποιείται μια έρευνα η οποία μελετά την Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη δίνοντας έμφαση στην Συμβολή και την Αξιοποίησή της στο σημερινό σχολείο, και συγκεκριμένα στα Δημοτικά Σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων.

**Λέξεις-κλειδιά:** Σχολική Βιβλιοθήκη, Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη, συμβολή, αξιοποίηση, δημοτικό σχολείο

## **ABSTRACT**

The school library is recognized as the heart of modern school. By the variety of material and activities which develops, contributes to consolidation of stuff, information, education, civilization, recreation and socialization of students.

Nowadays, the school library acquires greater value because of the educational policy of our country which aims at afford integrated education. By the new interdisciplinary united study program framework new teaching approaches are introduced, such as the investigation, the discovery, the collaborative teaching and learning. As a result, it becomes as necessary as ever before the active participation of the student and the use of many different sources. In other words, the role of school libraries in today's educational environment is becoming even more important.

At this point, a research is conducted to study the modern school library, emphasizing its contribution and utilization in today's school, and more specifically in primary schools of the city of Ioannina.

**Keywords:** School Library, Modern School Library, contribution, utilization, primary school

## ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η διαδικασία εκπόνησης μιας διπλωματικής εργασίας συνιστά μια απαιτητική, πολύπλοκη και χρονοβόρα προσπάθεια. Η παρακάτω έρευνα αποτελεί την ολοκλήρωση της προσπάθειας αυτής που διενεργήθηκε στα πλαίσια της φοίτησής μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής» με ειδίκευση «Γλώσσα και Παιδική Λογοτεχνία» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Μέσω αυτής επιδιώκεται η μελέτη της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης και η διερεύνηση της συμβολής και της αξιοποίησής της στο σημερινό σχολείο.

Καταγράφεται η ιστορία της βιβλιοθήκης και τα είδη της, η πορεία της σχολικής βιβλιοθήκης τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα, καθώς και η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη με την κοινωνική και υλική της δομή.

Η εργασία απαρτίζεται από δύο μέρη. Στο Α΄ Μέρος καλύπτεται το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας, ενώ στο Β΄ Μέρος η μεθοδολογία της. Ειδικότερα, το Α΄ Μέρος συνίσταται από τέσσερα κεφάλαια, στα οποία αναπτύσσεται ο προβληματισμός της έρευνας και η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας όσον αφορά την βιβλιοθήκη γενικά, την Σχολική Βιβλιοθήκη και την σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη. Το Β΄ Μέρος αποτελείται από δύο κεφάλαια, την μεθοδολογία της έρευνας και τα αποτελέσματα. Ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα-προτάσεις για περαιτέρω έρευνα, τις βιβλιογραφικές αναφορές και το παράρτημα.

Στον μακρύ και δύσκολο δρόμο ολοκλήρωσης της συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας συνεισέφεραν κάποια πρόσωπα στα οποία είμαι ιδιαίτερα ευγνώμων. Ως εκ τούτου, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον καθηγητή μου και επιβλέποντα της εργασίας κ. Γεώργιο Καψάλη για τις συμβουλές και τις κατευθύνσεις που μου προσέφερε.

Επίσης, ευχαριστώ το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και όλους τους καθηγητές μου που μου έδωσαν την δυνατότητα να συμμετέχω σε ένα τέτοιο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, να αποκομίσω γνώσεις και οφέλη και να υλοποιήσω την παρούσα εργασία.

Κλείνοντας, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους διευθυντές όλων των Δημοτικών Σχολείων της πόλης των Ιωαννίνων που συνέβαλαν στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας, όντας πρόθυμοι να συμπληρώσουν το σχετικό ερωτηματολόγιο που τους χορηγήθηκε.

Βλαχοθανάση Μαρία

Ιωάννινα, Ιούνιος 2020

## **Α΄ ΜΕΡΟΣ**



## Κεφάλαιο Πρώτο: Προβληματισμός της έρευνας

Αρχικά, διατυπώνεται η εισαγωγή, το ερευνητικό πρόβλημα και ο σκοπός της έρευνας. Γίνεται αναφορά στη σημαντικότητα και αναγκαιότητα της εργασίας και παρουσίαση των ερευνητικών της ερωτημάτων. Ακολουθεί η παράθεση των ερευνητικών υποθέσεων και των λειτουργικών ορισμών. Το πρώτο αυτό κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τις προϋποθέσεις της έρευνας.

### 1.1. Εισαγωγή

Η ιστορία των βιβλιοθηκών συνιστά τμήμα της ιστορίας του πολιτισμού και είναι φανερό ότι η ανάπτυξη τους πραγματοποιείται όταν υπάρχει κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική ωριμότητα (Μαλιγκάνη, 2012). Όσον αφορά τις σχολικές βιβλιοθήκες, ένα θεσμό με ανάπτυξη κυρίως στον 20<sup>ο</sup> αι., αποτελούν βοήθημα όλων στη διδασκαλία και τη μάθηση. Προσφέρουν πληροφορίες και ιδέες, έτσι ώστε να υπάρχει επιτυχής συμμετοχή στη σημερινή κοινωνία που χαρακτηρίζεται από την πληροφόρηση και τη γνώση. Εφοδιάζουν τους μαθητές με ικανότητες δια βίου εκπαίδευσης, αναπτύσσουν την φαντασία τους και τους παρέχουν την ευκαιρία να ζουν ως υπεύθυνοι πολίτες (School Library Manifesto, 1999). Μέσω αυτών ολοκληρώνονται οι εκπαιδευτικοί σκοποί και στόχοι με το εξωσχολικό υλικό που έχουν στη διάθεσή τους, μαθαίνονται τρόποι έρευνας και καλλιεργείται αναγνωστική ψυχαγωγία (Μαλιγκάνη, 2012).

### 1.2. Διατύπωση του ερευνητικού προβλήματος

Για ένα μεγάλο διάστημα οι σχολικές βιβλιοθήκες διέθεταν τα χαρακτηριστικά της επονομαζόμενης «παραδοσιακής βιβλιοθήκης», όπου σημείο αναφοράς αποτελούσαν οι έντυπες συλλογές της και οι υπηρεσίες της στηρίζονταν στη χρήση των έντυπων αυτών συλλογών (Ζάχος, 2017).

Ο προβληματισμός, ωστόσο, αναφορικά με την παρεχόμενη εκπαίδευση στο σύγχρονο σχολείο και τα συμπεράσματα που έχουν προκύψει απ' αυτόν έχουν ως αποτέλεσμα να υιοθετηθούν διδακτικές προσεγγίσεις πρόσφορες για την οικοδόμηση της γνώσης από τα ίδια τα παιδιά, εντός εκπαιδευτικών πλαισίων που χαρακτηρίζονται από ποικιλία ερεθισμάτων. Ταυτόχρονος στόχος είναι ο συνδυασμός οικοδόμησης της γνώσης και απόκτησης γνώσεων με τη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού (Αρβανίτη, 2011).

Σύμφωνα με τις νέες αυτές εκπαιδευτικές αντιλήψεις, όπου ο μαθητής βρίσκεται στο κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ενεργό μέλος με δυνατότητες να εξελιχθεί και να αυτορυθμιστεί και ο δάσκαλος είναι συντονιστής της μαθησιακής διαδικασίας, απαιτείται ένα νέο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Αυτό, οφείλει να έχει στη διάθεσή του κατάλληλη υλική και κοινωνική υποδομή, η οποία θα συμβάλλει στην προώθηση της ενεργητικής εμπλοκής των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης και θα δημιουργεί σχέσεις θετικής αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας ανάμεσα στα άτομα που συνυπάρχουν και εργάζονται σε αυτό (Αρβανίτη, 2011).

Με την επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας, αποκαλύπτεται πως η σύγχρονη σχολική βιβλιοθήκη μπορεί να αποτελέσει το κατάλληλο υλικό πλαίσιο προκειμένου να εφαρμοστούν οι σύγχρονες αυτές αντιλήψεις (Αρβανίτη, 2011). Επίσης, μπορεί να ξεπεράσει τον παραδοσιακό ρόλο να αποθηκεύει, να ταξινομεί, να καταλογογραφεί και να δανείζει βιβλία και να μετατραπεί σε ένα περιβάλλον όπου αναζητείται, αποκτάται και επεξεργάζεται η γνώση, καλλιεργείται η σχέση του παιδιού με το βιβλίο, και συγχρόνως, αναπτύσσονται σχέσεις αλληλεπίδρασης ανάμεσα στα άτομα που την επισκέπτονται. Μπορεί, λοιπόν, να αποτελέσει μια προωθημένη μορφή σχολικής τάξης που έχει διευρυμένες εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δυνατότητες εξαιτίας των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, όπως είναι το μέγεθος του χώρου της, η πληθώρα και η ποικιλία των πηγών της (Αρβανίτη, 2007).

Ήδη σε χώρες που διαθέτουν προηγμένο εκπαιδευτικό σύστημα, η σχολική βιβλιοθήκη συνιστά αναπόσπαστο τμήμα της καθημερινής εκπαιδευτικής διαδικασίας και χαρακτηριστικό αναβάθμισης του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος (Αρβανίτη, 2011).

Όσον αφορά την σχολική βιβλιοθήκη στη χώρα μας, βάσει της σχετικής έρευνας και όπως όλοι οι εμπλεκόμενοι με την εκπαίδευση γνωρίζουν, στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση με ευθύνη της πολιτείας δεν υφίσταται λειτουργία σχολικών βιβλιοθηκών παρά τη νομοθετική θέσπιση περί ιδρύσεως και λειτουργίας τους με το νόμο 1566/1985. Η ύπαρξη λίγων ενεργών βιβλιοθηκών οφείλεται στην πρωτοβουλία ορισμένων εκπαιδευτικών, αλλά και συλλόγων γονέων, ενώ ο λειτουργικός τους ρόλος παραμένει μόνο στον δανεισμό βιβλίων (Αρβανίτη, 2011).

Το ερώτημα, λοιπόν, που τίθεται είναι εάν υφίσταται σήμερα Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη, καθώς και πώς συμβάλλει και αξιοποιείται στο σημερινό σχολείο.

Η εν λόγω ερευνητική μελέτη επιζητά να διερευνήσει την ύπαρξη Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης, τον βαθμό που η βιβλιοθήκη αυτή έχει λόγο στο σημερινό σχολείο, αλλά και τους τρόπους αξιοποίησής της σε αυτό το πλαίσιο.

### 1.3. Σκοπός της έρευνας

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει την ύπαρξη, την συμβολή και την αξιοποίηση της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο, και δη στα δημοτικά σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων. Ο σχεδιασμός της έρευνας μας παρέχει τη δυνατότητα ως ερευνητές να κατανοήσουμε την μεγάλη προσφορά που έχει η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη στην εκπαιδευτική διαδικασία και τους τρόπους που μπορεί να αξιοποιηθεί για να επιτελέσει όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά τον ρόλο της.

### 1.4. Σημαντικότητα και αναγκαιότητα

Η βιβλιοθήκη του σύγχρονου σχολείου, με τους ανοιχτούς ορίζοντες και το μοντέρνο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, όπως άλλωστε και η βιβλιοθήκη του παραδοσιακού σχολείου, αποτελεί την καρδιά του. Συνιστά ένα καθοδηγητικό κέντρο, το οποίο μέσω της ποικιλίας του υλικού και των πολλαπλών δραστηριοτήτων που θα αναπτύξει ο βιβλιοθηκονόμος, μπορεί να συμβάλει στην εμπέδωση της ύλης, την διεύρυνση των οριζόντων μάθησης των μαθητών, την διευκόλυνση των διδασκόντων και την δημιουργία προϋποθέσεων ούτως ώστε να διαμορφωθεί το σχολικό πρόγραμμα σε νέες βάσεις (Λιάζος, 2008).

Ο λόγοι που καθιστούν αναγκαία την απόκτηση νέας φιλοσοφίας για τη σχολική βιβλιοθήκη και επιβάλλουν την παρουσία της στο σχολείο, ως ένα ισχυρό όργανο και ουσιαστικό εκπαιδευτικό παράγοντα, είναι η γενική στροφή που έκανε η εκπαίδευση από το σχολικό εγχειρίδιο στα πολλά και ποικίλα καινούργια μέσα που προσφέρονται στον αιώνα μας (Ντελόπουλος, 2005).

Στο παρελθόν, βάση του δημοτικού σχολείου αποτελούσαν τα σχολικά εγχειρίδια, από τα οποία και εξαρτιόταν το σχολείο σε σημαντικό βαθμό, με την αποστήθιση της ύλης να είναι η αρχή και το τέλος της γνώσης. Στις μέρες μας, όμως, η εκπαίδευση έχει αποκτήσει νέα όρια και οι εκπαιδευτικοί διαπιστώνουν την επαύξηση της όταν χρησιμοποιούνται και αξιοποιούνται ποικίλα μέσα. Στη Σύγχρονη, λοιπόν, Σχολική Βιβλιοθήκη θα μπορέσουν εκτός από βιβλία, να βρουν περιοδικά, χάρτες, διαφάνειες, CD-DVD και άλλο υλικό. Έτσι, έχοντας στη διάθεσή τους τέτοιο υλικό θα μπορέσουν να κάνουν το έργο τους ακόμη πιο δημιουργικό. Το ίδιο ισχύει και για τους μαθητές, οι οποίοι μέσω αυτής της πληθώρας του

υλικού θα μπορέσουν να πολλαπλασιάσουν τις γνώσεις τους, να ικανοποιήσουν την περιέργειά τους και να ψυχαγωγηθούν (Λιάζος, 2008).

### 1.5. Ερευνητικά ερωτήματα

Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός της εργασίας, πρέπει να απαντηθούν κάποια ερευνητικά ερωτήματα. Αυτές οι ερωτήσεις σχετικά με τον πληθυσμό των διευθυντών των δημοτικών σχολείων είναι:

- i) Υφίσταται η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη στο σημερινό σχολείο;
- ii) Ποια είναι η συμβολή της, αν υπάρχει, στο σημερινό σχολείο;
- iii) Ποιοι είναι οι τρόποι αξιοποίησής της στο σημερινό σχολείο;

### 1.6. Ερευνητικές υποθέσεις

Ως βασική υπόθεση της έρευνας προκύπτει το ζήτημα αν η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη είναι παρούσα στις λειτουργίες και τις δραστηριότητες του σημερινού δημοτικού σχολείου.

Σε δεύτερο επίπεδο, θα εξετασθούν λεπτομερώς και οι κάτωθι υποθέσεις:

- ✓ Αναμένεται ότι στο σημερινό σχολείο η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη πληροί εν μέρει τις προδιαγραφές
- ✓ Αναμένεται ότι συμβάλλει θετικά στον βαθμό που της επιτρέπεται
- ✓ Αναμένεται ότι συντελεί στην καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας
- ✓ Αναμένεται ότι βοηθά στην καλλιέργεια δεξιοτήτων φιλιαναγνωσίας
- ✓ Αναμένεται ότι αξιοποιείται σε ικανοποιητικό επίπεδο
- ✓ Αναμένεται ότι παρέχει την δυνατότητα δανεισμού βιβλίων
- ✓ Αναμένεται ότι αμβλύνει τις διαφορές (οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές) των μαθητών

Εξ αυτών, υποθέτουμε ότι η στάση των ερωτηθέντων απέναντι στη Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη είναι θετική.

## 1.7. Λειτουργικοί ορισμοί

Όλες οι μεταβλητές που χρησιμοποιούνται για την επίλυση του προβλήματος και περιλαμβάνονται στην εργασία είναι οι ακόλουθες:

Βιβλιοθήκη (Λειτουργικός ορισμός): Η συλλογή έντυπου και οπτικοακουστικού υλικού, συγκεντρωμένη σε ένα χώρο για μελέτη, έρευνα και ψυχαγωγία.

Σχολική Βιβλιοθήκη (Λειτουργικός ορισμός):

1. Το συνολικό απόθεμα βιβλίων και πληροφοριακού υλικού ενός σχολείου.
2. Ο χώρος (μια αίθουσα ή και ένας διάδρομος) όπου είναι συγκεντρωμένο το υλικό και χρησιμοποιείται ως βιβλιοθήκη.

Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη (Λειτουργικός ορισμός): Ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον με ποικίλες πηγές και μέσα πληροφόρησης και γνώσης σε έντυπη, ηλεκτρονική και ψηφιακή μορφή στο οποίο εκτός από την αποθήκευση, την ταξινόμηση, την καταλογογράφηση και τον δανεισμό βιβλίων αναπτύσσονται εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Συμβολή Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης (Λειτουργικός ορισμός): Το πνευματικό ή υλικό έργο της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο.

Αξιοποίηση Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης (Λειτουργικός ορισμός): Η χρήση των δυνατοτήτων της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο.

## 1.8. Προϋποθέσεις της έρευνας

Κατά την εκτέλεση της ερευνητικής μελέτης, οφείλει να εφαρμοστεί το σύνολο των ηθικών αρχών, δηλαδή η επιστημονική δεοντολογία, σχετικά με την μεθοδολογία που αρμόζει σε τέτοιου είδους έρευνες. Χρειάζεται, με άλλα λόγια, να τηρηθούν οι κανόνες που αφορούν την συγκέντρωση του δείγματος, τα μέσα και την διαδικασία κατά την οποία συλλέγονται τα δεδομένα, την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων και την εξαγωγή των συμπερασμάτων. Επίσης, στοιχεία του πονήματος πρέπει να δοθούν στο δείγμα (διευθυντές) και να βεβαιωθεί η τήρηση εμπιστευτικότητας του ζητήματος.

## Κεφάλαιο Δεύτερο: Βιβλιοθήκη

### 2.1. Η έννοια της βιβλιοθήκης

«Βιβλιοθήκη είναι η συλλογή βιβλίων με ορισμένη ταξινόμηση με σκοπό τη διατήρηση και διάδοση της καταγραμμένης γνώσης και γενικότερα την πληροφόρηση» (Πάπυρος Λαρούς Βριτάνικα, λήμμα βιβλιοθήκη: 187). Σύμφωνα με έναν άλλο ορισμό, είναι «η συλλογή έντυπου και οπτικοακουστικού υλικού, συγκεντρωμένη σε ένα χώρο για μελέτη, έρευνα και ψυχαγωγία. Σημαντικότερη είναι η συμβολή της στην πληροφόρηση, την επιστημονική έρευνα, την εκπαίδευση, επιμόρφωση και ψυχαγωγία ενός πληθυσμού» (Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια, Λεξικό, 1989, λήμμα βιβλιοθήκη: 972).

Από τον 14<sup>ο</sup> αιώνα, με βάση το Oxford English Dictionary η λέξη βιβλιοθήκη δήλωνε τον χώρο φύλαξης των βιβλίων που χρησιμοποιούνταν για ανάγνωση, μελέτη και αναφορά. Στη πορεία δήλωνε το κτίριο και την αίθουσα με τις συλλογές των βιβλίων που ήταν για δημόσια χρήση από τα μέλη μιας κοινωνίας ή από κάποιο τμήμα αυτής. Από τον 19<sup>ο</sup> αιώνα αποκτά και την έννοια να διακινεί και να διαχειρίζεται την συλλογή. Αυτή η υπηρεσία ασχολείται με το να συλλέγει, να διαθέτει, να μεταδίδει και να εξασφαλίζει την αποτελεσματικότερη χρήση που έχουν οι καταγραφές ενός πολιτισμού της κοινωνίας στην οποία ανήκει (Gates, 1976).

### 2.2. Ιστορική αναδρομή

Η ανάπτυξη των βιβλιοθηκών, όπως υποστηρίζει η Μαλιγκάνη (2012), καθορίζεται από τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές και εκπαιδευτικές ανάγκες που έχει η κάθε εποχή. Βιβλιοθήκες ευδοκούν σε κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από πολιτική και πολιτιστική ωριμότητα, σε χρονικά διαστήματα που υπάρχει ο διαθέσιμος χρόνος και τα μέσα ανάπτυξης πολιτιστικών και πνευματικών δραστηριοτήτων, αλλά και σε μέρη όπου η πνευματική και επιστημονική δραστηριότητα, καθώς και η προσωπική ανάπτυξη, η μόρφωση και η καλλιέργεια τυγχάνουν ιδιαίτερης έμφασης και προσοχής. Οι πρώτες βιβλιοθήκες αρχίζουν να εντοπίζονται από την εμφάνιση της ανθρωπότητας. Στην αρχή, ως μέσα χρησιμοποιούνται πινακίδες και πάπυροι, στα πρώτα χριστιανικά χρόνια κώδικες και από τον 15<sup>ο</sup> αιώνα και μετά που ανακαλύφθηκε η τυπογραφία βιβλία.

Η λέξη Βιβλιοθήκη της ελληνικής γλώσσας, η οποία παραλήφθηκε και από τις νεότερες ευρωπαϊκές χώρες, χρησιμοποιούνταν στην αρχαιότητα, στην Ανατολή και ειδικότερα στην Αίγυπτο, για να δηλώσει το μέρος στο οποίο βρίσκονταν τα διοικητικά και κοινοτικά

έγγραφα. Αρχικά, δήλωνε τον τόπο που ήταν συγκεντρωμένα τα βιβλία, αλλά κάποιες φορές και το σύνολο των βιβλίων, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στις μέρες μας, όπου κάνουμε λόγο για τη Βιβλιοθήκη του Φωτίου ή Μυριόβιβλο, τη Βιβλιοθήκη του Διόδωρου του Σικελιώτου, την Ελληνική Βιβλιοθήκη του Αδαμαντίου Κοραή, την Ιστορική Βιβλιοθήκη του Νίκου Σβορώνου κ. ά. Στην ιστορία, ωστόσο, ο όρος Βιβλιοθήκη δηλώνει τη συλλογή βιβλίων που έχουν συγκεκριμένη ταξινόμηση και στόχο να διατηρήσουν και να διαδώσουν την γραπτή γνώση, προκειμένου να προοδεύσουν πνευματικά οι άνθρωποι (Νταβαρίνος, 2003).

Σύμφωνα με την Μαλιγκάνη (2012), οι πρώτες συλλογές αποτελούσαν σύνθεση πολιτικών και εμπορικών εγγράφων παλατιών, καθώς επίσης και ιερών κειμένων ναών, ενώ αργότερα προστέθηκαν σε αυτές έργα λογοτεχνίας και φιλοσοφίας. Στο Μεσαίωνα εντάχθηκαν scriptures (ιερά θρησκευτικά κείμενα) και commentaries (λεπτομερείς σχολιασμοί κειμένων) και στη διάρκεια της Αναγέννησης κλασικά έργα τόσο της ελληνικής όσο και της λατινικής φιλολογίας.

Ο Νταβαρίνος (2003) αναφέρει πως οι Σουμέριοι χρησιμοποιούσαν για τις βιβλιοθήκες τον όρο «Οίκος των Βιβλίων ή των πινακίδων» οπότε η λειτουργία τους ήταν κάτι σαν τα σημερινά υποθηκοφυλάκεια και συνιστούσαν δημόσιες βιβλιοθήκες. Ο Gates (1976) από την άλλη, υποστηρίζει ότι στην εποχή των Σουμερίων, των Βαβυλωνίων και των Αιγυπτίων οι βιβλιοθήκες, συνήθως, διατηρούνταν σε ναούς και παλάτια.

Στην ελληνιστική εποχή ξεχωρίζει η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, ενώ στη ρωμαϊκή, ολόκληρες ελληνικές βιβλιοθήκες μεταφέρονταν από τους στρατηγούς ως λάφυρα πολέμου και αποτελούσαν την βάση για τη δημιουργία δικών τους ιδιωτικών βιβλιοθηκών έχοντας ως στόχο την κοινωνική προβολή (Gates, 1976).

Τη Βυζαντινή περίοδο εκκλησίες και μοναστήρια αποτελούσαν κέντρα λειτουργίας πολλών βιβλιοθηκών. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στη Δυτική Ευρώπη όπου εξαπλώθηκε ο μοναχισμός και η τέχνη των χειρόγραφων βιβλίων με την αντιγραφή τους στα scriptoria. Στον αραβικό κόσμο οι μεγάλες βιβλιοθήκες βρίσκονται στη Βαγδάτη, την Τρίπολη και την Κόρδοβα (Μαλιγκάνη, 2012).

Στη διάρκεια της Αναγέννησης (14<sup>ος</sup> - 15<sup>ος</sup> αιώνας) τα πανεπιστήμια αρχίζουν σταδιακά να αποκτούν τον έλεγχο της εκπαίδευσης και των βιβλίων που μέχρι πρότινος είχαν τα μοναστήρια. Όταν ανακαλύπτεται η τυπογραφία από τον Gutenberg, χρησιμοποιείται

ευρύτερα το βιβλίο και δημιουργούνται πολλές βιβλιοθήκες. Το γεγονός αυτό αφαιρεί το προνόμιο των λίγων για μόρφωση και οδηγεί προς τον Διαφωτισμό (Μαλιγκάνη, 2012).

Τον 17<sup>ο</sup> και 18<sup>ο</sup> αιώνα αναπτύσσεται η επιστημονική μεθοδολογία, καθώς και η συστηματοποίηση και οργάνωση της ανθρώπινης γνώσης, με αποτέλεσμα την δημιουργία συλλογών και συστημάτων για να τις ταξινομήσουν. Η εποχή χαρακτηρίζεται από την ίδρυση της βιβλιοθήκης του Βρετανικού Μουσείου το 1759 και αρκετών εθνικών βιβλιοθηκών (Μαλιγκάνη, 2012).

Η Βιομηχανική Επανάσταση τον 19<sup>ο</sup> αιώνα επιφέρει την εμφάνιση λαϊκών και θεματικών βιβλιοθηκών. Ιδρύονται το 1800 η βιβλιοθήκη του Κογκρέσου και το 1877 η Library Association στην Αγγλία (Gates, 1976). Επίσης, εξαπλώνεται η πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην Ευρώπη και την Αμερική και δημιουργούνται δημόσιες βιβλιοθήκες (Μαλιγκάνη, 2012).

Τον 20<sup>ο</sup> αιώνα κάνουν την εμφάνισή τους οι ερευνητικές και παράλληλα, εξαιτίας της έκρηξης της γνώσης, προκύπτει η ανάγκη δημιουργίας ειδικών βιβλιοθηκών. Επιπρόσθετα, χάρη στις τεχνολογικές εξελίξεις του 20<sup>ου</sup> αιώνα οι βιβλιοθήκες εφοδιάζονται με οπτικοακουστικό υλικό, ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και σύνδεση με άλλες βιβλιοθήκες και πηγές πληροφόρησης (Μαλιγκάνη, 2012).

Στην Ελλάδα το 1829 ιδρύεται στην Αίγινα από τον Καποδίστρια η πρώτη δημόσια βιβλιοθήκη, η οποία μετά από την μεταφορά της στην Αθήνα έγινε η Εθνική Βιβλιοθήκη, η μεγαλύτερη της χώρας. Το 1834 συστήνεται η δημιουργία βιβλιοθηκών στη πρωτεύουσα κάθε νομού και επαρχίας και το 1835 στα δημοτικά σχολεία (Μαλιγκάνη, 2012).

### 2.3. Ρόλος και λειτουργίες της βιβλιοθήκης

Σύμφωνα με την Μαλιγκάνη (2012), αποστολή της βιβλιοθήκης είναι η παρακολούθηση της πορείας της γνώσης, η προστασία, η καλλιέργεια και η μετάδοσή της. Μέσα στο χρόνο υπάρχει μεταβολή του ρόλου της, αλλά ως βασικά χαρακτηριστικά έχει τα εξής:

- ✓ Να διαφυλάττει την συσσωρευμένη μνήμη συγκεντρώνοντας τα γραπτά μνημεία
- ✓ Να διαδίδει τις πληροφορίες που περιέχουν οι συλλογές της
- ✓ Να συμβάλλει στην εκπαίδευση

Αναφορικά με τον τελευταίο ρόλο, στον οποίο εμπεριέχονται και οι δύο πρώτοι, θα μπορούσε να προστεθεί ότι σε χώρες με βιβλιοθηκονομική ανάπτυξη πνευματικό κέντρο των



εκπαιδευτικών οργανισμών όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων αποτελεί η βιβλιοθήκη. Γι' αυτό, από άποψη συχνότητας και γεωγραφίας είναι τοποθετημένη στο κέντρο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Μαλιγκάνη, 2012). Ο Dewey (1982) υποστηρίζει ότι η βιβλιοθήκη πρέπει να αποτελεί το κέντρο της παιδευτικής δραστηριότητας, μια συλλογή πνευματικών πηγών που δίνουν φως στο πρακτικό έργο. Οι εμπειρίες που φέρνει το παιδί στην τάξη συνδυάζονται με τη γνώση και τη θεωρία που αντλεί από τη βιβλιοθήκη.

Όπως υποστηρίζει η Μαλιγκάνη (2012), οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στη βιβλιοθήκη είναι αποτέλεσμα των στόχων που έχει θέσει, του μεγέθους της, του εύρους του πληθυσμού που εξυπηρετεί και των οικονομικών της πόρων. Όσον αφορά, όμως, τις λειτουργίες της, αυτές καθορίζονται από το είδος της εκάστοτε βιβλιοθήκης, αν και όλες οι βιβλιοθήκες έχουν ως βασικές λειτουργίες τις ακόλουθες:

- ✓ *Διεύθυνση βιβλιοθήκης:* καθορίζει τους στόχους, σχεδιάζει την πολιτική και τον προϋπολογισμό, συντηρεί τον υλικοτεχνικό εξοπλισμό, διευθετεί τα προβλήματα, συλλέγει στατιστικά στοιχεία, προωθεί τις υπηρεσίες της κ.ά.
- ✓ *Ανάπτυξη συλλογής:* σχετίζεται με την επιλογή του υλικού βάσει του είδους και των στόχων της βιβλιοθήκης (δημόσια, ακαδημαϊκή, ειδική) και περιέχει τις υπολειτουργίες του εντοπισμού του υλικού, της επιλογής, της πρόσκτησης, της οργάνωσης, της απόσυρσης και της αξιολόγησης της συλλογής.
- ✓ *Οργάνωση υλικού:* ταξινομείται και καταλογογραφείται το υλικό ακολουθώντας κατά κύριο λόγο την θεματική ταξινόμηση (σύστημα Dewey, σύστημα βιβλιοθήκης Κογκρέσου κ.ά.).
- ✓ *Υπηρεσίες προς τους χρήστες:* εξυπηρετεί τους χρήστες και σχετίζεται με τον δανεισμό και τις πληροφοριακές υπηρεσίες. Το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής μιας δανειστικής βιβλιοθήκης παρέχει εκτός των πληροφοριακών και μια σειρά σπάνιων και πολύτιμων βιβλίων και περιοδικών.

#### 2.4. Είδη βιβλιοθηκών

Πέραν των Σχολικών Βιβλιοθηκών, για τις οποίες θα υπάρξει εκτενής αναφορά παρακάτω, άλλα είδη βιβλιοθηκών συνιστούν οι εθνικές, οι δημόσιες, οι πανεπιστημιακές και οι ειδικές βιβλιοθήκες (Μαλιγκάνη, 2012).

Βασική λειτουργία των Εθνικών Βιβλιοθηκών είναι να αυξήσουν και να διατηρήσουν το συνολικό έντυπο υλικό της εθνικής παραγωγής ή το υλικό που αφορά τη χώρα τους.

Επιπλέον, έχουν την ευθύνη των βιβλιογραφικών υπηρεσιών της χώρας τους και της υποστήριξης άλλων βιβλιοθηκών με βάση την τεχνογνωσία που διαθέτουν. Επίσης, ασχολούνται με τον συντονισμό των βιβλιογραφικών ενεργειών, την καθιέρωση προτύπων και την έκδοση της τρέχουσας εθνικής βιβλιογραφίας. Από τις πιο γνωστές είναι η Αμερικανική Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, που έχει τη μεγαλύτερη συλλογή και χρησιμοποιεί την δεκαδική ταξινόμηση του Dewey, αλλά και η Εθνική Βρετανική Βιβλιοθήκη. Η Ελληνική Εθνική Βιβλιοθήκη ιδρύεται το 1829 από τον Ιωάννη Καποδίστρια και σήμερα βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας (Μαλιγκάνη, 2012).

Όσον αφορά τις Δημόσιες ή Λαϊκές Βιβλιοθήκες, η συντήρησή τους πραγματοποιείται εν μέρει ή στο σύνολό τους με δημόσιους πόρους και είναι προσβάσιμες από όλη την κοινότητα. Οι βιβλιοθήκες αυτές παρέχουν έντυπο και μη υλικό για τις ανάγκες που έχει η κοινότητα να πληροφορηθεί, να εκπαιδευτεί, να ψυχαγωγηθεί και να αναπτυχθεί πολιτιστικά. Επίσης, ασχολούνται με την συλλογή υλικού τοπικού ενδιαφέροντος, την χρηματοδότηση πολιτιστικών προγραμμάτων, καθώς και την ανάπτυξη εκπαιδευτικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Το υλικό που διαθέτουν είναι γενικής φύσεως για την κάλυψη των ενδιαφερόντων και των αναγκών που έχουν όλοι οι αναγνώστες, αν και λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες συνθήκες της εκάστοτε περιοχής (π. χ. αστική ή αγροτική περιοχή). Στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει και ειδικό τμήμα για παιδιά (Μαλιγκάνη, 2012).

Αναφορικά με τις Πανεπιστημιακές Βιβλιοθήκες, επιδίωξή τους είναι η στήριξη και προαγωγή της παραγωγής, της διατήρησης και της μετάδοσης της γνώσης, αλλά και της έρευνας και της διδασκαλίας. Ο τρόπος οργάνωσης και διοίκησής τους καθορίζεται από τους γενικότερους στόχους και την πολιτική του εκπαιδευτικού ιδρύματος, ενώ οι υπηρεσίες τους αξιοποιούνται από τα μέλη ΔΕΠ και τους φοιτητές, προπτυχιακούς ή μεταπτυχιακούς, του πανεπιστημίου. Το υλικό τους σχετίζεται με το πρόγραμμα σπουδών και έρευνας του πανεπιστημίου, είναι δανειστικές και ανοιχτές στο κοινό τις περισσότερες ώρες του εικοσιτετραώρου. Επιπλέον, στο ίδρυμα μπορεί να υπάρχει Κεντρική Βιβλιοθήκη πλήρους θεματικής κάλυψης για την εξυπηρέτηση ολόκληρης της ακαδημαϊκής κοινότητας ή Βιβλιοθήκες Τμημάτων, Τομέων και Σχολών, που διαθέτουν εξειδικευμένες συλλογές ή μικτό σύστημα οργάνωσης και στις οποίες λειτουργούν ταυτόχρονα οι προηγούμενες δύο μορφές (Μαλιγκάνη, 2012).

Οι Ειδικές Βιβλιοθήκες, αφορούν κατά κύριο λόγο τις εξειδικευμένες συλλογές ιδιωτικών ιδρυμάτων ή τμήματα λαϊκών ή πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών που εξειδικεύονται θεματικά

(π. χ. η Βιβλιοθήκη της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών) και η προσφορά των υπηρεσιών τους σχετίζεται με ειδικευμένες ομάδες ανθρώπων. Αυτές οι βιβλιοθήκες έχουν πολύ εξειδικευμένη συλλογή για την κάλυψη της ανάγκης ταχείας ενημέρωσης στους τομείς της επιστημονικής έρευνας, ενώ το υλικό κάποιων εξ αυτών έχει και συγκεκριμένη μορφή (π. χ. βιβλιοθήκες χαρτών) (Μαλιγκάνη, 2012).

## Κεφάλαιο Τρίτο: Σχολικές Βιβλιοθήκες

Ο Ντελόπουλος (1975) υποστηρίζει πως η βιβλιοθήκη συνιστά τη καρδιά του συγχρονισμένου σχολείου με τους ανοιχτούς ορίζοντες και του μοντέρνου εκπαιδευτικού προγράμματος. Αποτελεί κατευθυντήριο πνευματικό κέντρο το οποίο μέσω της ποικιλίας του υλικού και των πολλαπλών δραστηριοτήτων που αναπτύσσει μπορεί να συνεισφέρει στην εμπέδωση της διδασκόμενης ύλης, τη διεύρυνση των οριζόντων μάθησης των παιδιών, τη διευκόλυνση των διδασκόντων και τη δημιουργία προϋποθέσεων διαμόρφωσης του σχολικού προγράμματος σε καινούργιες βάσεις και προοδευτικά ξεκινήματα. Σύμφωνα με τον Δαρδανό κ.συν. (2015), συνιστά φυσική προέκταση της σχολικής τάξης και συμβάλλει στην πληροφόρηση, την ενημέρωση, την εκπαίδευση, την διαπαιδαγώγηση, τον εκπολιτισμό, την ψυχαγωγία και την κοινωνικοποίηση του παιδιού-μαθητή, καθώς και στην διδασκαλία της αξίας που έχει η έρευνα η οποία χάνεται με την χρήση του ενός μοναδικού εγχειριδίου.

### 3.1. Σχολικές Βιβλιοθήκες: Φιλοσοφία, ρόλος, στόχοι και σχέση με το πρόγραμμα σπουδών

«Η Σχολική Βιβλιοθήκη είναι η οργανωμένη συλλογή βιβλίων και περιοδικών, έντυπων και οπτικοακουστικών υλικών που λειτουργεί στο χώρο του σχολείου για τους μαθητές και τις μαθήτριες και τους εκπαιδευτικούς» (Μαλιγκάνη, 2012, σ. 12). Ως αποστολή έχει την εξασφάλιση της πρόσβασης στο υλικό της, τόσο για τον μαθητικό πληθυσμό όσο και για το εκπαιδευτικό προσωπικό, την στήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας, την εξυπηρέτηση του προγράμματος σπουδών και την προσφορά κινήτρων για μάθηση (Μαλιγκάνη, 2012).

Όπως υποστηρίζει η Μαλιγκάνη (2012), οι υπηρεσίες και οι παροχές που έχει η Σχολική Βιβλιοθήκη την διακρίνουν στους παρακάτω «τύπους»:

- ✓ Μέσο που υποστηρίζει την διδακτική διαδικασία
- ✓ Ψυχαγωγικό κέντρο για την ανάγνωση
- ✓ Σχολική-λαϊκή βιβλιοθήκη
- ✓ Ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη για την υποστήριξη της πνευματικής ελίτ
- ✓ Μνημείο

Τα βιβλία είναι κατά βάση το κύριο υλικό μιας παραδοσιακής σχολικής βιβλιοθήκης. Όμως, για μια αποδοτική Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη θεωρείται απαραίτητη μια συλλογή

έντυπου και μη υλικού, καθώς και η χρήση της τεχνολογίας της πληροφορίας (Μαλιγκάνη, 2012).

Οι διαφορετικές αντιλήψεις περί του εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά και οι σχέσεις δασκάλου-μαθητή αντικατοπτρίζονται από την φιλοσοφία της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης (Αρβανίτη, 2008). Η σχολική βιβλιοθήκη απέκτησε νέα φιλοσοφία και αποτέλεσε ισχυρό όργανο του σχολείου σε σημείο που να μην νοείται σχολείο χωρίς την ύπαρξη βιβλιοθήκης εξαιτίας του γεγονότος ότι η εκπαίδευση στράφηκε από τα σχολικά εγχειρίδια στη χρήση πολλών και ποικίλων καινούργιων μέσων. Στο παρελθόν, βάση του δημοτικού σχολείου ήταν το σχολικό εγχειρίδιο, από το οποίο και εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό, ενώ η αποστήθιση της ύλης αποτελούσε την αρχή και το τέλος της γνώσης κάτι που σήμερα δεν ισχύει, αφού η εκπαίδευση έχει καινούργια όρια με τους εκπαιδευτικούς να παραδέχονται ότι η γνώση αυξάνεται όταν χρησιμοποιείται ποικιλία μέσων. Ο διδάσκων μπορεί να έχει ταχύτατη βοήθεια από τη σχολική βιβλιοθήκη γιατί μια Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη διαθέτει πέραν των βιβλίων και άλλο υλικό, όπως περιοδικά, εφημερίδες, χάρτες, κ.λπ., δίνοντας του ισχυρά όπλα για την επιτέλεση του έργου του (Ντελόπουλος, 1975).

Στην περίπτωση του δασκαλοκεντρικού μοντέλου, βάσει του οποίου ο μαθητής κρινόταν για την ικανότητα του να αποστηθίζει την καθορισμένη ύλη, η βιβλιοθήκη δεν ήταν τίποτα άλλο από ένα χώρο για να αποθηκεύονται τα βιβλία. Με τη μετάβαση, ωστόσο, προς το μαθητοκεντρικό μοντέλο μπαίνει τέλος στην παντοκρατορία του ενός σχολικού βιβλίου και ο παντογνώστης δάσκαλος είναι αυτός που συντονίζει την διαδικασία της μάθησης. Οι πηγές πληροφόρησης επιλέγονται από τον μαθητή και αναπτύσσεται κριτική ερευνητική σκέψη (Αρβανίτη, 2008).

Η Διακήρυξη Σχολικών Βιβλιοθηκών (School Library Manifesto, 1999) της IFLA/UNESCO υποστηρίζει ότι η σχολική βιβλιοθήκη συμβάλλει ουσιαστικά στην ποιοτική εκπαίδευση και την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Παράλληλα, οφείλει να συνεισφέρει στην εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής πληροφόρησης με τη βοήθεια μιας ευρείας γκάμας πηγών και υπηρεσιών, προκειμένου να αποκτήσουν οι μαθητές την συνήθεια να χρησιμοποιούν την βιβλιοθήκη κατά τη διάρκεια της ζωής τους για να ψυχαγωγηθούν, να πληροφορηθούν και να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους.

Συνοπτικά, η σχολική βιβλιοθήκη έχει ως ρόλο την παροχή πληροφόρησης, μελέτης και ψυχαγωγίας. Να έχουν, δηλαδή, οι μαθητές την δυνατότητα προσφυγής στη βιβλιοθήκη για την άντληση μιας πληροφορίας, για τη μελέτη ενός θέματος, αλλά και για ανάγνωση και

προσωπική τέρψη χωρίς την ύπαρξη σαφών διαχωριστικών ορίων μεταξύ αυτών των επιδιώξεων (Ζάχος, 1999).

Όλα τα μέλη μιας σχολικής κοινότητας ανεξαρτήτου ηλικίας, φυλής, φύλου, θρησκείας, οικονομικής ή επαγγελματικής θέσης, δέχονται τις υπηρεσίες της σχολικής βιβλιοθήκης (Μαλιγκάνη, 2012). Η σχολική βιβλιοθήκη μπορεί να βοηθήσει ώστε να αντιμετωπιστεί η διαφορετικότητα των παιδιών που υπάρχουν σε ένα σχολείο κάνοντας την μάθηση ελκυστική και προσφέροντας στους μαθητές την δυνατότητα ανάπτυξης των ιδιαίτερων κλίσεων και ικανοτήτων τους ακολουθώντας, όμως, πάντα τον δικό τους ρυθμό ο καθένας (Αρβανίτη, 2007).

Για να αποδίδει λειτουργικά μια σχολική βιβλιοθήκη χρειάζεται την υποστήριξη του διευθυντή του σχολείου, αλλά και όσων διαμορφώνουν άμεσα ή έμμεσα την εκπαιδευτική του φιλοσοφία, ενώ μπορεί να καταξιωθεί από τους καθηγητές στο σημείο που θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαίδευσης και επιδιώκεται η χρήση της (Μαλιγκάνη, 2012). Αν ο υπεύθυνος της βιβλιοθήκης και το εκπαιδευτικό προσωπικό συνεργάζονται άρρηκτα μεταξύ τους, τότε η σχολική βιβλιοθήκη μπορεί να αποτελέσει ζωντανό οργανισμό των σχολικών μονάδων και να συμβάλει στην ανακάλυψη και αγάπη του βιβλίου από τους μαθητές (Ζάχος, 1999).

Πρέπει, επομένως, να αποτελεί ένα χώρο όπου οι μαθητές θα διασκεδάζουν και θα ψυχαγωγούνται, θα διαβάζουν και θα κάνουν μάθημα, θα παρακολουθούν εκδηλώσεις και διάφορα πολιτιστικά δρώμενα (Μαλιγκάνη, 2012). Γι' αυτό, όπως αναφέρει ο Γερμανός (2002), πρέπει να είναι ένας χώρος άνετος και τακτοποιημένος, φωτεινός με εύκολη πρόσβαση και ξεχωριστές περιοχές, όπου θα υπάρχουν τα βιβλιοστάσια, το αναγνωστήριο, ο χώρος στον οποίο χρησιμοποιείται το οπτικοακουστικό υλικό και ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός, αλλά και το μέρος που διεξάγονται οι πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Αναφορικά με την σχέση των σχολικών βιβλιοθηκών και των προγραμμάτων σπουδών, η Μαλιγκάνη (2012) υποστηρίζει ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες αποτελούσαν ανέκαθεν τμήμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας απλά ως παθητική πηγή της γνώσης. Αντίθετα στις μέρες μας, αποτελούν ένα θεσμό μέσω του οποίου προωθούνται διάφορες στρατηγικές μάθησης για την αξιοποίηση των πηγών και εφοδιάζονται οι μαθητές με ικανότητες που αφορούν την αναζήτηση και την χρήση της πληροφορίας, έντυπης ή ψηφιακής. Με την έκρηξη της γνώσης αυξήθηκε η εκδοτική παραγωγή και η πολυπλοκότητα πρόσβασης στην γνώση αυτή, γι' αυτό και απαιτούνται μεγαλύτερες ικανότητες, ούτως ώστε να εντοπίζουμε τι είναι σχετικό με την

αναζήτησή μας και να κάνουμε την ανάλογη αξιολόγηση. Στη βάση αυτού του προσανατολισμού οι σχολικές βιβλιοθήκες πρέπει πρώτα απ' όλα να εξυπηρετούν τους μαθησιακούς στόχους και την εκπαιδευτική φιλοσοφία του σχολείου, ενώ παράλληλα οφείλουν να παρακολουθούν τον εξω-σχολικό κόσμο και να αποτελούν δίοδο προς αυτόν.

### 3.2. Ιστορία Σχολικών Βιβλιοθηκών

Οι σχολικές βιβλιοθήκες, όπως αναφέρει η Μαλιγκάνη (2012), θεωρούνταν δευτερευούσης σημασίας τόσο από την Βιβλιοθηκονομία όσο και από την εκπαίδευση, γι' αυτό και η ενασχόλησή μαζί τους ήταν στοιχειώδης. Κάτι αντίστοιχο έγινε και με την καταγραφή της ιστορίας τους, αφού πολλοί ερευνητές θεωρούσαν ότι ο ορισμός για τις σχολικές βιβλιοθήκες ήταν πολύ περιορισμένος.

Στην πορεία εξέλιξής τους πέρασαν από τα εξής στάδια:

Μικρή συλλογή βιβλίων στις τάξεις, το «στάδιο της λίθινης εποχής» με τα αποθηκευμένα (κλειδωμένα) σε ένα ντουλάπι συνήθως βιβλία και ένα υπεύθυνο καθηγητή, ένας χώρος βιβλιοθήκης χωρίς υπεύθυνο, ένας χώρος βιβλιοθήκης με υπεύθυνο και μια βιβλιοθήκη ως τμήμα της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας στο σχολείο (Μαλιγκάνη, 2012, σ. 16).

Με βάση την κυρίαρχη αντίληψη, οι σχολικές βιβλιοθήκες αποτελούν φαινόμενο του 20<sup>ου</sup> αιώνα. Το ξεκίνημά τους τοποθετείται νωρίς στον 19<sup>ο</sup> αιώνα στο δυτικό κόσμο (Ευρώπη, Αμερική), όμως μετά το 1900 αποκτούν την σημασία που έχουν στις μέρες μας. Στην Αυστραλία από την άλλη, ο θεσμός αυτός υπάρχει μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (Μαλιγκάνη, 2012). Η ερευνήτρια Clyde, ωστόσο, ισχυρίζεται πως το φαινόμενο είναι πιο παλιό δείχνοντας στην εργασία της ότι η Αγγλία και ορισμένες άλλες Ευρωπαϊκές χώρες είχαν σχολικές βιβλιοθήκες από τον 8<sup>ο</sup> αιώνα, τις ονομαζόμενες *schole lybrarie* που βρίσκονταν σε επισκοπικά σχολεία της μεσαιωνικής περιόδου, ενώ στις ΗΠΑ υπάρχουν από τον 18<sup>ο</sup> αιώνα και στην Αυστραλία από το πρώτο μισό του 19<sup>ου</sup>, σύμφωνα με την Μαλιγκάνη (2012) (όπ.αναφ. στην Clyde, 1999).

Τον 19<sup>ο</sup> αιώνα και στις αρχές του 20<sup>ου</sup> η Αμερική είχε ως κυρίαρχο εκπαιδευτικό στόχο την εμπέδωση της ύλης και για τον λόγο αυτό χρησιμοποιούσε το σχολικό βιβλίο και την αποστήθιση. Το υλικό που διέθετε η βιβλιοθήκη δεν θεωρούνταν απαραίτητο, συνεπώς γινόταν ελάχιστη χρήση των πρώτων σχολικών βιβλιοθηκών ακόμη και όταν το σχολείο ήταν πλέον δημόσιο και έπρεπε υποχρεωτικά να φοιτά κάποιος σε αυτό. Στην Αγγλία από την άλλη, παρόλο που αναγνωριζόταν από το Συμβούλιο Παιδείας η ανάγκη εφοδιασμού των

σχολείων με βιβλιοθήκες, στην πράξη δεν υπήρχε η οικονομική δυνατότητα εφαρμογής μιας τέτοιας απόφασης (Μαλιγκάνη, 2012).

Ωστόσο, περίπου στα 1920 με 1930 στην Αμερική, το ενδιαφέρον της εκπαίδευσης στρέφεται από το αντικείμενο διδασκαλίας στους μαθητές και στο πώς θα αναπτυχθούν οι δυνατότητες όλων των παιδιών. Για την οργάνωση δραστηριοτήτων και βιωματικών εργασιών μέσω των οποίων αναδεικνύονται οι διαφορές στις ατομικές ικανότητες, στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες που έχουν οι μαθητές είναι αναγκαία η ύπαρξη επιπρόσθετου υλικού. Εν τω μεταξύ, στο διάστημα αυτό υπάρχει θεαματική αύξηση των σχολικών βιβλιοθηκών, ενώ σημαντικό είναι και το γεγονός ότι για να πιστοποιηθεί ένα σχολείο κριτήριο αποτελεί η παροχή υπηρεσιών βιβλιοθήκης (Μαλιγκάνη, 2012).

Στα 1940 με την αλλαγή του curriculum και την υιοθέτηση της μεθόδου project αναδεικνύονται πιο πολύ οι βιβλιοθήκες. Σημαντική είναι και η συνδρομή των δημόσιων και κινητών βιβλιοθηκών στο έργο των σχολικών βιβλιοθηκών. Το 1945 πρωτοδημοσιεύονται από την Αμερικανική Ένωση Βιβλιοθηκών εθνικά πρότυπα για την σχολική βιβλιοθήκη (ALA, School Libraries for Today and Tomorrow), ενώ από το 1914 έχει ήδη διαμορφωθεί από την ALA ειδικός τομέας για τις σχολικές βιβλιοθήκες ο οποίος το 1951 μετατρέπεται σε αυτόνομο τμήμα (American Association of School Library Section-AASL). Στην Αγγλία, από την άλλη, υπάρχει αύξηση του ενδιαφέροντος για τις βιβλιοθήκες, γι' αυτό και το 1935 επιμορφώνονται για πρώτη φορά εκπαιδευτικοί-βιβλιοθηκονόμοι και το 1937 έχουμε την ίδρυση της School Library Association (SLA), αλλά και του περιοδικού της The School Librarian (Μαλιγκάνη, 2012).

Στα μέσα της δεκαετίας του 1950, υπήρξε αμφισβήτηση του προγράμματος σπουδών των δημόσιων σχολείων και επανήλθε η ιδέα των κύριων μαθημάτων και της πνευματικής ανάπτυξης. Επίσης, απέκτησαν έμφαση η αναγνωστική ικανότητα, η εξατομικευμένη διδασκαλία, η αυτόνομη μελέτη, η ανάπτυξη των ιδιαίτερων δυνατοτήτων των μαθητών, καθώς και τα προικισμένα παιδιά, ενώ αποκτήθηκε κάποιο προβάδισμα από τις επιστήμες, τα μαθηματικά και τις μοντέρνες ξένες γλώσσες. Και φυσικά το επικείμενο εργαλείο για την ικανοποίηση αυτών των νέων αναγκών δεν ήταν άλλο από τις σχολικές βιβλιοθήκες (Μαλιγκάνη, 2012).



Σύμφωνα με την Μαλιγκάνη (2012),

Μια νέα εποχή για τις σχολικές βιβλιοθήκες ξεκίνησε το 1960 με τη δημοσίευση στην Αμερική, από την AASL των *Standards For School Library Programs*, το 1969 των *Standards For School Media Programs* και το 1975 των *Media Programs: District and school*. (σ.17-18)

Υπογραμμίζεται η αξία που έχουν τα μη έντυπα μέσα των συλλογών στις σχολικές βιβλιοθήκες, οι οποίες αποτελούν πλέον κέντρα διδακτικών υλικών. Με αυτό τον τρόπο συνδυάζονται οι παραδοσιακές λειτουργίες και υπηρεσίες των σχολικών βιβλιοθηκών με τις νέες, που διαθέτουν τα οπτικοακουστικά μέσα και αποκαλούνται πια «κέντρα πληροφόρησης» (Μαλιγκάνη, 2012).

Τη δεκαετία του 1980 η Αγγλία θέτει τις βάσεις για μια νέα εποχή. Τα πρότυπα της LA αναβαθμίζονται το 1973 και η SLA προσφέρει οδηγίες μέσω των οποίων λαμβάνονται υπόψη οι νέες εκπαιδευτικές τάσεις, το κίνημα ενός ενιαίου σχολείου, η εξατομικευμένη μάθηση, οι νέες εκπαιδευτικές μέθοδοι και η χρήση των πολυμέσων (Μαλιγκάνη, 2012).

Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1998 δημοσιεύεται το πρώτο κείμενο που μιλά για τον ρόλο των βιβλιοθηκών. Παλιότερα ως ΕΟΚ, οι βιβλιοθήκες χαρακτηρίζονταν από το συμβούλιο των υπουργών της ως θησαυροφυλάκιο υλικών και ήταν ανεκτίμητες για τον πολιτικό τομέα, αλλά και την επιστημονική, τεχνική και οικονομική ανάπτυξη. Παράλληλα, αναγνωριζόταν η μη αξιοποίηση αυτού του θησαυρού με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, όπως συνέβαινε στην Αμερική και τον Καναδά, και η ύπαρξη μεγάλων διαφορών μεταξύ Βορρά και Νότου. Ταυτόχρονα, η UNESCO συνεργάζεται με την IFLA για τις σχολικές βιβλιοθήκες και το 1998 δημιουργεί το Μανιφέστο των Σχολικών Βιβλιοθηκών το οποίο και επικυρώνεται την αμέσως επόμενη χρονιά (Μαλιγκάνη, 2012).

### 3.3. Εμπειρίες άλλων χωρών

Ο θεσμός των σχολικών βιβλιοθηκών είναι πλέον καθιερωμένος παγκοσμίως. Οι φορείς του είναι διαφορετικοί όπως το σχολείο, η δημόσια βιβλιοθήκη, ο δήμος ή η κοινότητα. Οι περισσότεροι από αυτούς αποτελούν τμήμα του δημοσίου συστήματος εκπαίδευσης και παίρνουν χρηματοδότηση από το κράτος. Η διοίκηση αναλαμβάνεται, συνήθως, από το διδακτικό προσωπικό, το οποίο συνεργάζεται με εκπροσώπους της μαθητικής κοινότητας και η διεύθυνση από τους βιβλιοθηκάρους, οι οποίοι βρίσκονται σε στενή συνεργασία με τους δασκάλους (Οικονόμου, 1998).

Το 1968 που έγινε αλλαγή στο εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας, η λέξη βιβλιοθήκη έδωσε τη θέση της στην έκφραση *Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης ή Μεντιοθήκη*, το οποίο φυλάσσει τα τεκμήρια και τα ντοκουμέντα που χρησιμοποιούνται από μαθητές και καθηγητές. Στο ημερήσιο πρόγραμμα του σχολείου παραμένει ελεύθερο ένα δώρο το οποίο προσφέρεται για τις εργασίες που οφείλουν να κάνουν οι μαθητές στη βιβλιοθήκη. Επιπλέον, στον χώρο της βιβλιοθήκης πραγματοποιούνται διάφορες εκδηλώσεις την ευθύνη των οποίων έχει ο τεκμηριωτής. Αυτός συνιστά τμήμα του εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά ταυτόχρονα σύμβουλο και δάσκαλο που επί ένα χρόνο μαθαίνει στους μαθητές που φοιτούν στη α' γυμνασίου πώς να χρησιμοποιούν την βιβλιοθήκη (Μαλιγκάνη, 2012).

Στην Αγγλία από τις αρχές του 20<sup>ου</sup> αιώνα προβλέπεται από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων χωριστή αίθουσα για βιβλιοθήκη σε κάθε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ το 1937 γίνεται η ίδρυση του ανεξάρτητου Οργανισμού Σχολικών Βιβλιοθηκών (School Library Association- SLA). Ο οργανισμός αυτός μεριμνά για τις κατάλληλες παροχές που χρειάζονται οι σχολικές βιβλιοθήκες και οι υπηρεσίες τους και παρέχει υποστήριξη στο προσωπικό που ασχολείται με αυτές. Παράλληλα έχει δύο υποεπιτροπές που έχουν την ευθύνη των εκδόσεων και των προγραμμάτων εκπαίδευσης (Μαλιγκάνη, 2012).

Στις αρχές του 1970 στη χώρα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας παρατηρήθηκε η ανάπτυξη των πρώτων κανονισμών για τις σχολικές βιβλιοθήκες και ξεκίνησαν οι πειραματισμοί όσον αφορά τη συνεργασία σχολικής και δημόσιας βιβλιοθήκης (Μαλιγκάνη, 2012).

Στη Δανία η οργάνωση σχολικών βιβλιοθηκών ξεκίνησε από τις αρχές του 1920 και αναπτύχθηκε ιδιαίτερα τη δεκαετία του 1970, κυρίως από το δεύτερο μισό και έπειτα, τότε που η νομοθεσία όριζε την ύπαρξη σχολικής βιβλιοθήκης για κάθε σχολείο (Μαλιγκάνη, 2012). Η επιλογή του υλικού γίνεται με την συμμετοχή μαθητών και γονέων, κατόπιν παραχώρησής του από τις κεντρικές υπηρεσίες της χώρας (Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια Λεξικό, 1989). Όλα τα σχολεία έχουν βιβλιοθήκες, των οποίων η ονομασία είναι *Παιδαγωγικά Κέντρα Εξυπηρέτησης*, και οι οποίες καθημερινά δέχονται επισκέψεις από μαθητές και δασκάλους με το 75% των μαθητών να τις επισκέπτεται το λιγότερο μια φορά τη βδομάδα καθώς αποτελούν το κέντρο της σχολικής ζωής (Μαλιγκάνη, 2012).

Στη Πορτογαλία αναπτύχθηκε παρόμοιο πρόγραμμα με αυτό της Ελλάδας το 1980 όταν άλλαξε το νομοθετικό της πλαίσιο, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Μαλιγκάνη, 2012).

Στις Η.Π.Α. η διαχείριση των εκπαιδευτικών θεμάτων ανατίθεται από το Ομοσπονδιακό Σύστημα στις κατά τόπους πολιτείες της από τις οποίες δημιουργούνται τοπικές διοικητικές μονάδες, οι σχολικές περιφέρειες. Αυτές με τη σειρά τους έχουν την ευθύνη της οργάνωσης και λειτουργίας της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Τα κριτήρια βάσει των οποίων αξιολογείται η αποτελεσματικότητα των σχολικών βιβλιοθηκών καθιερώνονται από το τμήμα Εκπαίδευσης της εκάστοτε Πολιτείας, το οποίο συνεισφέρει σε βιβλία, εξοπλισμούς και μισθοδοσίες (Μαλιγκάνη, 2012).

Όσον αφορά τον υπόλοιπο κόσμο, η εξωτερική χρηματοδότηση διεθνών οργανισμών, κυβερνήσεων και οργανώσεων πολιτών είναι αυτή που στηρίζει σε μεγάλο βαθμό την παροχή εγχειριδίων και τη δημιουργία σχολικών βιβλιοθηκών (Μαλιγκάνη, 2012).

#### 3.4. Σχολικές Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα

Πριν την επανάσταση του 1821 στα τέλη του 18<sup>ου</sup> αιώνα δημιουργήθηκαν στον ελλαδικό χώρο (Δημητσάνα, Ζαγορά, Ιωάννινα, Αμπελάκια, Χίο κ. ά.), αλλά και στις παροικίες σημαντικές σχολικές βιβλιοθήκες. Αποτελούνταν από μικρές συλλογές χειρογράφων και έντυπων κειμένων, που συχνά ήταν δωρεά παλιότερων μαθητών οι οποίοι είχαν διαπρέψει στο εξωτερικό. Μεγαλύτερες βιβλιοθήκες διέθεταν τα σχολεία, οι ακαδημίες, τα μουσεία και τα μοναστήρια που υποστηρίζονταν από πνευματικούς ανθρώπους της εποχής (Μαλιγκάνη, 2012).

Μόλις συστάθηκε το Ελληνικό Κράτος, η Πολιτεία επιχείρησε την ενίσχυση του θεσμού της σχολικής βιβλιοθήκης χωρίς, όμως, την τήρηση μιας συνεπούς και σταθερής πολιτικής γραμμής (Μαλιγκάνη, 2012). Κάποια πρώτα βιβλία κατά βάση λόγια έργα στάλθηκαν στα σχολεία από τις αποθήκες του Ορφανοτροφείου της Αίγινας, αλλά οι προσφορές εύπορων πολιτών, οι χορηγίες του Δήμου και οι δωρεές των συγγραφέων ή των εκδοτών ήταν κατά κύριο λόγο αυτές που εμπλούτιζαν τις βιβλιοθήκες (Ματθαίου & Πάτσιου, 1989). Με το διάταγμα του 1835 ορίστηκε η σύσταση βιβλιοθηκών σε όλα τα δημόσια σχολεία της χώρας και σε όλα τα δημοτικά (αρρένων και θηλέων) και η διεύθυνσή τους ανατέθηκε παροδικά στους γυμνασιάρχες και τους σχολάρχες. Ο Όθωνας και ο Άρμανσμεργκ υπέγραψαν το διάταγμα, η εφαρμογή του οποίου δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ (Μαλιγκάνη, 2012).

Αργότερα, υπήρξαν και άλλες νομοθετικές ρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα το Ν.Δ. 749 «Περί Διδακτικών Βιβλίων» (ΦΕΚ 277/18.12.70) και η Εγκύκλιος 21326/20.2.1973 του ΥΠΕΠΘ με θέμα «Σχολικά Βιβλιοθήκαι» (Καψάλης, 1989).

Έτσι προκύπτει ο Ν.1566/85, με το άρθρο 43 να κάνει λόγο για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες. Στη πρώτη παράγραφο επισημαίνεται πως η Σχολική Βιβλιοθήκη λειτουργεί για να την χρησιμοποιούν οι μαθητές, το διδακτικό προσωπικό και οι κάτοικοι όπου βρίσκεται η έδρα και η περιοχή του σχολείου. Το τελευταίο μέρος του κειμένου δίνει μια νέα πληροφορία αναφορικά με το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνεται η βιβλιοθήκη (Καψάλης, 1989).

Σύμφωνα με τον Καψάλη (1989), προκειμένου να υλοποιηθεί το άρθρο 43 εκδόθηκαν διάφορες αποφάσεις όπως:

Η Γ1/35/68/29-1-87 για την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία της Βιβλιοθήκης Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Β.Ε.Π.) της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Π.Ε.), η Γ2/577/10-2-1986 για την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία της Βιβλιοθήκης Εκπαιδευτικού Προσωπικού της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Δ.Ε.), η Φ.8/276/Γ1/845/11.11.1987 για τη συγκρότηση επιτροπής για σύνταξη καταλόγου βιβλίων των Βιβλιοθηκών του Εκπαιδευτικού Προσωπικού Π.Ε. και η Γ2/76/8.1.1988 για τη συγκρότηση επιτροπής για σύνταξη καταλόγου βιβλίων των Βιβλιοθηκών Εκπαιδευτικού Προσωπικού Δ.Ε. Έχει εκδοθεί επίσης, η απόφαση Φ.8/233/Γ1/1221/16-11-1988 με θέμα «Σημασία – Σκοποί – Οργάνωση και Λειτουργία Σχολικών Βιβλιοθηκών». (σ. 5)

Η πρώτη σελίδα της ανωτέρω εγκυκλίου τονίζει τον ενδεικτικό και όχι τον δεσμευτικό της χαρακτήρα σχετικά με τις αποφάσεις που παίρνουν, αλλά και τις δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι Σχολικοί Σύμβουλοι και οι Επιτροπές Βιβλιοθήκης (Καψάλης, 1989).

Στη συνέχεια, υπάρχει το κεφάλαιο «Σημασία Σ.Β.», όπου γίνεται λόγος για τον θεσμό της Σχολικής Βιβλιοθήκης και την ποιοτική αναβάθμιση που προσφέρει στην εκπαίδευση, την προώθηση της ελεύθερης και πλούσιας ανταλλαγής ιδεών, του προβληματισμού και της έρευνας, καθώς και την ανάπτυξη της ελεύθερης επικοινωνίας των μαθητών με την επιστήμη, την ιδεολογία και τον πολιτισμό άλλων ανθρώπων και λαών. Επίσης, επισημαίνεται ότι με την κατάλληλη χρήση της Σχολικής Βιβλιοθήκης από το σχολείο συντελείται η πολύπλευρη καλλιέργεια και ολοκλήρωση της προσωπικότητας του νέου ατόμου (Καψάλης, 1989).

Το επόμενο κεφάλαιο έχει τίτλο «Σκοποί – Στόχοι Σ.Β.» και αναφέρεται στη διάκριση μεταξύ των γενικότερων και ειδικότερων σκοπών – στόχων της Σχολικής Βιβλιοθήκης. Οι γενικότεροι σκοποί περιλαμβάνουν την επιδίωξη της Σχολικής Βιβλιοθήκης να συμβάλλει

στην επίτευξη των σκοπών της παιδείας, στην επέκταση του σχολείου στο κοινωνικό περιβάλλον και στη διαμόρφωση προϋποθέσεων ίσων ευκαιριών και αφετηριών στην εκπαίδευση. Στους ειδικότερους σκοπούς – στόχους της Σχολικής Βιβλιοθήκης περιλαμβάνεται η δυνατότητα των εκπαιδευτικών, των γονέων, των μαθητών και των κατοίκων της περιοχής να δανείζονται βιβλία, η διαπαιδαγώγηση των μαθητών ούτως ώστε να διαβάζουν τα κατάλληλα βιβλία, καθώς επίσης και η συμμετοχή στη δημιουργία πλούσιας σχολικής ζωής, αλλά και πνευματικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων (Καψάλης, 1989).

Ακολουθεί το κεφάλαιο με τίτλο «Οργάνωση – Λειτουργία Σ.Β.» και τέσσερις ξεχωριστές ενότητες, με την πρώτη να έχει τον τίτλο «Η Γενική Σχολική Δανειστική Βιβλιοθήκη (Γ.Σ.Δ.Β.)». Σε αυτή την ενότητα προτείνεται η Γ.Σ.Δ.Β. να συνιστά το κέντρο από όπου θα συντελείται ο εφοδιασμός των Βιβλιοθηκών Τάξεων (Β.Τ.), ο δανεισμός βιβλίων και η ανάπτυξη εκπαιδευτικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Η στέγαση της Γ.Σ.Δ.Β. είναι σκόπιμο να γίνει στη μεγαλύτερη αίθουσα του σχολείου, ειδικότερα στην αίθουσα εκδηλώσεων εφόσον διατίθεται, και στην οποία θα πρέπει να υπάρχει άπλετο φως, ησυχία, αντίστοιχη διακόσμηση και τα βιβλία να είναι τοποθετημένα σε κατάλληλα βιβλιοστάσια και να έχουν κατανεμηθεί βάσει της ηλικίας των παιδιών. Επισημαίνεται ότι στη Σχολική Βιβλιοθήκη θα υπάρξει συγχώνευση των Βιβλιοθηκών του Συλλόγου Γονέων και άλλων φορέων, ενώ ενδέχεται να είναι διαθέσιμο και ευρύτερο οπτικοακουστικό υλικό, όπως είναι για παράδειγμα οι κασέτες και οι δίσκοι μουσικής, οι διαφάνειες, οι χάρτες, κ.λπ. Προκειμένου να οργανωθεί και να λειτουργεί σωστά η Σχολική Βιβλιοθήκη είναι απαραίτητες οι εργασίες της ταξινόμησης, της καταλογογράφησης και της διαδικασίας δανεισμού. Τονίζεται η ανάγκη λειτουργίας αναγνωστηρίου στη διάρκεια των διαλειμμάτων και 3-4 ώρες από τον ελεύθερο χρόνο των μαθητών, την ευθύνη του οποίου θα έχει ο Σύλλογος Γονέων. Τέλος, το Σχολικό Συμβούλιο και η Επιτροπή Βιβλιοθήκης (Ε.Β.) θα πρέπει να φροντίζει για τον εξοπλισμό της Σχολικής Βιβλιοθήκης με τα απαραίτητα έπιπλα (Καψάλης, 1989).

Η δεύτερη ενότητα έχει τίτλο «Βιβλιοθήκες Τάξεων» (Β.Τ.), η λειτουργία των οποίων γίνεται παράλληλα με τη Γ.Σ.Δ.Β. και στις οποίες υπάρχουν τα απαραίτητα για τη διδακτική πράξη βιβλία. Επίσης, υπάρχουν βιβλία που φέρνουν στο σχολείο τα ίδια τα παιδιά, ενώ προτείνεται ο δανεισμός ενός βιβλίου από κάθε παιδί, αναλόγως βέβαια των οικονομικών του δυνατοτήτων, προκειμένου να υπάρξει η δημιουργία ενός πυρήνα της Γ.Σ.Δ.Β. Οι Β.Τ. λειτουργούν και δανείζουν βάσει ενός εσωτερικού κανονισμού έχοντας ως υπεύθυνο έναν εκπαιδευτικό και δύο-τρεις μαθητές (Καψάλης, 1989).

Η Τρίτη ενότητα με τη σειρά της έχει τίτλο «Επιτροπή Βιβλιοθήκης» (Ε.Β.) και έργο της είναι η παρακολούθηση της λειτουργίας της Σχολικής Βιβλιοθήκης, η επισήμανση των αναγκών και των προβλημάτων της, καθώς και η εισήγηση στο Διευθυντή του σχολείου και στο Σχολικό Συμβούλιο οτιδήποτε κρίνεται απαραίτητο για να βελτιωθεί η λειτουργία της. Στα μέλη της Ε.Β. ανήκουν και οι γονείς που ασκούν καθήκοντα βιβλιοθηκάρου έως ότου γίνει έκδοση του σχετικού Π.Δ. για την υλοποίηση της παρ. 8 του άρθρου 43, οπότε και θα γίνει διορισμός στα σχολεία βιβλιοθηκονόμων που θα διαθέτουν ειδικά προσόντα (Καψάλης, 1989).

Στην τελευταία ενότητα που έχει τίτλο «Βιβλιοθήκη ως Πνευματικό Κέντρο» γίνεται λόγος για διάφορες ψυχαγωγικές, πληροφοριακές και μορφωτικές δραστηριότητες τις οποίες μπορεί να οργανώσει η Σχολική Βιβλιοθήκη. Παραδείγματα τέτοιων δραστηριοτήτων είναι οι «εκθέσεις βιβλίων, διαλέξεις, συναυλίες, παρουσιάσεις από κριτικούς της τέχνης των έργων τους, διοργάνωση «Φιλολογικών απογευμάτων», εκθέσεις συλλόγων των μαθητών, κ.λπ.» (Καψάλης, 1989, σ. 7).

Όπως υποστηρίζει η Μαλιγκάνη (2012), ο νόμος 1566/85 επιχειρεί, εκατόν πενήντα χρόνια μετά από το πρώτο διάταγμα, να αναβαθμίσει τον θεσμό της σχολικής βιβλιοθήκης. Από το άρθρο 43 ορίζεται εκ νέου ότι «Σε κάθε σχολείο της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης λειτουργεί βιβλιοθήκη...» και υπεύθυνος για την λειτουργία της ορίζεται κάποιος εκπαιδευτικός του σχολείου. Το υλικό της εγκρίνεται και προμηθεύεται από την Σχολική Επιτροπή που διαχειρίζεται και τις ανάλογες πιστώσεις, ενώ σε εθνικό επίπεδο η σύνταξη καταλόγων, βάσει των οποίων θα επιλέγονται τα βιβλία, πραγματοποιείται από Ειδική Επιτροπή του Υπουργείου Παιδείας. Και στα δύο νομοθετήματα, 1835 και 1985 απουσιάζει ο σχεδιαστικός ρεαλισμός, ενώ στο δεύτερο υπάρχει εμπλοκή πολλών συλλογικών οργάνων και έλλειψη κανονισμού λειτουργίας, ρόλου, σκοπού και στόχου. Γι' αυτό, στη συνέχεια διατυπώνονται πολλά νομοθετικά κείμενα για την συμπλήρωση αυτού του κενού.

Στις περιπτώσεις, λοιπόν, που τα σχολεία διέθεταν σχολικές βιβλιοθήκες, συχνά, υπήρχαν προβλήματα με την στέγαση, τη μη ανανέωση του υλικού, την απουσία κατάλληλου προσωπικού και την οικονομική δυστοκία. Το μεγαλύτερο, όμως, πρόβλημα ήταν κατά κύριο λόγο η απουσία σχεδιασμού εκ μέρους της Πολιτείας ενός δικτύου σχολικών βιβλιοθηκών των οποίων η λειτουργία θα συνδεόταν με τη διδασκαλία (Μπουζάκης, 1998).

### 3.5. Δίκτυο Σχολικών Βιβλιοθηκών

Με την αριθμ. Φ14/22511/Δ1, όπως ισχύει υπουργική απόφαση «Ίδρυση Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών Δημόσιων Δημοτικών Σχολείων», αποφασίζεται το θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο λειτουργίας των Σχολικών Βιβλιοθηκών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Εγκρίνεται η λειτουργία Συστήματος Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών, στο οποίο υπάρχει η δυνατότητα ένταξης όλων των Βιβλιοθηκών των Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας. Η καθοδήγηση και ο συντονισμός του Δικτύου πραγματοποιείται από το ΥΠΠΕΘ. Για να ενταχθεί μια Σχολική Μονάδα στο Σύστημα Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών πρέπει να υποβάλει αίτηση στην οικεία Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Προηγουμένως, όμως, πρέπει να έχει σταθμίσει σε συνεργασία με τους Σχολικούς Συμβούλους τις εκπαιδευτικές ανάγκες και δυνατότητες, αλλά και να πληροί τις προϋποθέσεις που θέτει το ΥΠΠΕΘ και αναφέρονται σε σχετική εγκύκλιο (Φ14/22511/Δ1, αρθ. 1) .

Το Σύστημα Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση δημιουργήθηκε με σκοπό να θεσμοθετηθεί μια ενιαία ανάπτυξη, οργάνωση και λειτουργία των Σχολικών Βιβλιοθηκών, καθώς και να συντονιστούν όσο το δυνατόν καλύτερα, ούτως ώστε να συμβάλουν αποτελεσματικότερα στη δημόσια εκπαίδευση (Φ14/22511/Δ1, αρθ. 2).

Μέσω αυτού του σκοπού εξυπηρετούνται οι ακόλουθοι στόχοι:

- Υποστηρίζεται η μάθηση, ως υπέρτατο αγαθό του ανθρώπου και κυρίως του μαθητή, έτσι ώστε να έχει θέση και ρόλο στην πνευματική, κοινωνικο-πολιτιστική και πολιτική ζωή
- Αναδεικνύεται η Σχολική Βιβλιοθήκη ως βασικός πυλώνας για την Δια Βίου Μάθηση και την Εκπαίδευση αναφορικά με το περιβάλλον και την αειφορία
- Αντιμετωπίζονται ενιαία και επιστημονικά τεκμηριωμένα τα θέματα που αφορούν την ίδρυση, την στελέχωση, τον εξοπλισμό και την αξιοποίηση των Σχολικών Βιβλιοθηκών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Φ14/22511/Δ1, αρθ. 2).

Η Σχολική Βιβλιοθήκη λειτουργεί βάσει του δικού της εσωτερικού κανονισμού και νοείται ως:

- Χώρος μάθησης και κοινωνικοποίησης στον οποίο γίνεται συγκέντρωση των τεκμηρίων της παγκόσμιας κληρονομιάς

- Μονάδα πληροφόρησης και πνευματικής παραγωγής, μέρος απόθεσης μορφωτικού υλικού και κέντρο πηγών γνώσης, χώρος αλληλεπίδρασης και συνεργασίας εκπαιδευτικών και μαθητών
- Σημείο προαγωγής επιστημονικού διαλόγου και χώρος διεξαγωγής πολιτιστικών δραστηριοτήτων
- Κέντρο ηλεκτρονικού και ψηφιακού εξοπλισμού με αποθήκευση, επεξεργασία και διακίνηση της γνώσης μέσω πρόσβασης στο διαδίκτυο και σε έναν ανοιχτό κόσμο πληροφοριών
- Χώρος καλλιέργειας της φιλαναγνωσίας και μέσο ενίσχυσης και επέκτασης των προγραμμάτων σπουδών (Φ14/22511/Δ1, αρθ. 3).

Η Σχολική Βιβλιοθήκη στεγάζεται στον πλέον κατάλληλο χώρο της εκάστοτε σχολικής μονάδας, ο οποίος θα πρέπει να διαθέτει θέρμανση, εξαερισμό και καλό φωτισμό, καθώς και δυνατότητα πρόσβασής του από ΑμεΑ (Φ14/22511/Δ1, αρθ. 4).

Όσον αφορά τις υπηρεσίες της, η Σχολική Βιβλιοθήκη:

- Ενεργοποιεί κάθε μέλος της σχολικής της κοινότητας μέσω της προσφοράς εμπειριών μάθησης και κοινωνικοποίησης
- Συνιστά εναλλακτικό περιβάλλον μάθησης χρησιμοποιώντας τις ΤΠΕ και προάγοντας τον κριτικό γραμματισμό και την ανάπτυξη δεξιοτήτων που αφορούν την χρήση και αξιοποίηση της γνώσης
- Αποτελεί σταθερό, εγγυημένο και αειφόρο παράγοντα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ένα μέσο διδασκαλίας το οποίο συνδέεται με το πρόγραμμα σπουδών και συνεισφέρει στην ενίσχυση και εξέλιξή του, ενώ παράλληλα συμβάλλει και στον πληροφοριακό γραμματισμό (Φ14/22511/Δ1, αρθ. 5).

Σε κάθε σχολική μονάδα που έχει ενταχθεί στο Σύστημα Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ορίζεται στην αρχή του σχολικού έτους, μετά από απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων, ένα εκπαιδευτικός που θα είναι Υπεύθυνος για την Σχολική Βιβλιοθήκη. Τα μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων συνεπικουρούν τον Υπεύθυνο στα λειτουργικά και διαδικαστικά ζητήματα της βιβλιοθήκης (Φ14/22511/Δ1, αρθ. 6).

Σύμφωνα με την αριθμ. Φ17/72957/Δ1, όπως ισχύει υπουργική απόφαση «Ορισμός Σχολικών Μονάδων που εντάσσονται στο Σύστημα Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών της



Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης από το σχολικό έτος 2018-2019», γίνεται η ενσωμάτωση 913 Δημόσιων Δημοτικών Σχολείων στο Δίκτυο Σχολικών Βιβλιοθηκών.

## Κεφάλαιο Τέταρτο: Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη

Η ταυτότητα της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης είναι σύνθετη αφού συνιστά ένα νέου τύπου εκπαιδευτικό περιβάλλον το οποίο είναι εξοπλισμένο και εμπλουτισμένο με διάφορες πηγές και μέσα πληροφόρησης και γνώσης σε έντυπη, ηλεκτρονική και ψηφιακή μορφή μέσω των οποίων καλύπτονται οι απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος, καθώς και τα ενδιαφέροντα και οι ανάγκες των μαθητών. Ανεξαρτήτως της αποθήκευσης, της ταξινόμησης, της καταλογογράφησης και του δανεισμού βιβλίων, η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη αναπτύσσει στο περιβάλλον της και ποικίλες εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες (School Library Manifesto, 1999).

Βάσει της διεθνούς βιβλιογραφίας, αλλά και της ισχύουσας ελληνικής νομοθεσίας, περιγράφεται στη συνέχεια η σύνθεση του ιδανικού προτύπου της, συμβατού με την ελληνική πραγματικότητα, που επεκτείνεται στους ακόλουθους άξονες:

α) Κοινωνική δομή: φιλοσοφία, υπηρεσίες και στόχοι, τρόποι λειτουργίας

β) Υλική δομή: μορφή- χώρος και συλλογή, εξοπλισμός- επίπλωση, ηλεκτρονικά μέσα και πηγές (Αρβανίτη, 2011).

### 4.1. Κοινωνική δομή της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης

#### 4.1.1. Ανάπτυξη και σχεδιασμός

Για να σχεδιαστεί μια Σχολική Βιβλιοθήκη πρέπει να συγκροτηθούν γενικές αρχές και κατευθύνσεις, να προγραμματιστούν ενέργειες για την οργάνωση και την εύρυθμη λειτουργία της, αλλά και να καθοριστούν υπηρεσίες, σκοποί και στόχοι οι οποίοι βρίσκονται σε αντιστοιχία με τη σχολική κοινότητα που υποστηρίζει η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη, αλλά και με τις ανάγκες που έχει σήμερα το σχολείο (Αρβανίτη, 2011).

##### 4.1.1.1. Φιλοσοφία-Γενικές αρχές

Η φιλοσοφία που έχει η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη συνάδει με την σταθεροποίηση των καινούργιων απόψεων για το εκπαιδευτικό σύστημα και τις σχέσεις δασκάλου-μαθητή. Το δασκαλοκεντρικό μοντέλο διδασκαλίας έδωσε σταδιακά την θέση του κατά τη διάρκεια του 20<sup>ου</sup> αιώνα σε ένα άλλο μοντέλο, το μαθητοκεντρικό. Η θέση του δασκάλου ως αποκλειστικού κατόχου και πομπού της γνώσης άλλαξε και μετατράπηκε σε συντονιστή της διαδικασίας μάθησης. Ο μαθητής δεν χρησιμοποιεί ένα μόνο βιβλίο για κάθε μάθημα που καλείται να απομνημονεύσει, αλλά ενθαρρύνεται στην διατύπωση των δικών του

ερωτημάτων, στην επιλογή των πηγών πληροφόρησης και της διαδικασίας μάθησης (αυτομόρφωσης). Παρακινείται, δηλαδή, η ανάπτυξη της κριτικής και ερευνητικής του σκέψης. Η γνώση δεν έχει πλέον τη μορφή ενός δεδομένου και τελεσίδικου γεγονότος που ο μαθητής οφείλει να συγκρατήσει, αλλά ενός στοιχείου με σταδιακή και δια βίου οικοδόμηση (Αρβανίτη, 2011).

Συνεπώς, το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να αποτελέσει αρωγό και ρυθμιστή της προσπάθειας του μαθητή και να του προσφέρει όλες τις πληροφορίες που του είναι απαραίτητες. Βέβαια, το κυριότερο ζητούμενο στις μέρες μας δεν είναι απλά η πρόσβαση του μαθητή σε πηγές πληροφόρησης, αλλά ο εφοδιασμός του με τις κατάλληλες ικανότητες, ούτως ώστε από τα πολλά μέσα και τον μεγάλο όγκο πληροφορίας να μπορεί να προβαίνει στην επιλογή των πιο αξιόπιστων πηγών, των πιο χρήσιμων και των πιο έγκυρων πληροφοριών (Αρβανίτη, 2011).

Αυτές οι δεξιότητες μπορούν να αποκτηθούν από τον μαθητή μέσω μιας πλήρως εξοπλισμένης και εμπλουτισμένης Σχολικής Βιβλιοθήκης και κυρίως, μέσω της καθοδήγησης που θα παρέχει ο ενημερωμένος και κατάλληλα εκπαιδευμένος βιβλιοθηκονόμος-υπεύθυνος της βιβλιοθήκης, καθώς και ο εκπαιδευτικός της τάξης (Αρβανίτη, 2011). Η Σχολική Βιβλιοθήκη συνιστά την είσοδο στην γνώση και έναν κατάλληλο εκπαιδευτικό χώρο, προκειμένου τα παιδιά να αποζητούν την δια βίου μάθηση, να αναπτύσσουν την κριτική σκέψη και να τους παρέχονται ευκαιρίες για δημιουργική φαντασία (School Library Manifesto, 1999).

Από τις γενικές αυτές αρχές αντανakλάται η ευρύτερη φιλοσοφία του σημερινού σχολείου, η οποία πρεσβεύει την ύπαρξη ενός σχολείου που θα δημιουργεί ολοκληρωμένες προσωπικότητες και θα συμβάλλει στην προώθηση της συνεργασίας, της δημιουργίας και της ευχαρίστησης. Ένα σχολείο στο οποίο θα καλλιεργούνται οι πνευματικοί ορίζοντες του μαθητή, θα αυξάνεται η κριτική του σκέψη και θα καλλιεργούνται οι ιδιαίτερες κλίσεις του. Θα έχει, με άλλα λόγια, αναβαθμισμένη παιδευτική λειτουργία και θα αποτελεί κέντρο πολιτισμού (Αρβανίτη, 2011).

#### 4.1.1.2. Οι υπηρεσίες της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης

Η προσφορά των υπηρεσιών πρέπει να γίνεται σε όλα τα μέλη της κοινότητας στην οποία ανήκει η βιβλιοθήκη ανεξαρτήτως ηλικίας, φυλής, φύλου, θρησκείας, εθνικότητας, γλώσσας, επαγγελματικής ή κοινωνικής θέσης. Τα μέλη στα οποία απευθύνεται μπορεί να ανήκουν

στην σχολική κοινότητα (μαθητές ή εκπαιδευτικοί) ή μέσω των κατάλληλων προσαρμογών και στην ευρύτερη τοπική κοινότητα (Αρβανίτη, 2011).

Σύμφωνα, λοιπόν, με την Αρβανίτη (2011), οι υπηρεσίες αυτές είναι οι ακόλουθες:

- *Η υποστήριξη και η ανάπτυξη των εκπαιδευτικών στόχων και του Αναλυτικού Προγράμματος.*

Η Σχολική Βιβλιοθήκη, αν αξιοποιήσει λειτουργικά τον χώρο, την συλλογή και τον εξοπλισμό της, μπορεί να αποτελέσει ξεχωριστό εργαλείο που στηρίζει την διδακτική και μαθησιακή διαδικασία και έτσι, να συμβάλει στην επίτευξη των γενικών σκοπών της εκπαίδευσης και των στόχων του αναλυτικού προγράμματος. Κάτι τέτοιο πραγματοποιείται με τους εξής τρόπους (Αρβανίτη, 2011):

α) Προσφέροντας στον μαθητή ένα περιβάλλον γεμάτο ερεθίσματα, το οποίο θα συμβάλει στην κινητοποίηση των κινήτρων και των ενδιαφερόντων του, καθώς επίσης και στην ενεργή συμμετοχή του στα σχολικά δρώμενα (Αρβανίτη, 2011).

β) Υποστηρίζοντας τον μαθητή κατά την διάρκεια οικοδόμησης της γνώσης του, γιατί τότε αφενός του παρέχονται τα κατάλληλα μέσα πρόσβασης όχι μόνο σε ένα σχολικό εγχειρίδιο, αλλά σε πολλές πηγές πληροφόρησης και, αφετέρου υποστηρίζονται οι σύγχρονες μορφές και μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης βάση των οποίων αποτελεί η έρευνα, η διαθεματικότητα και η συνεργασία (Αρβανίτη, 2011).

γ) Καλλιεργώντας τις ικανότητες πληροφοριακού εγγραμματος οι οποίες βοηθούν τους μαθητές να ξεφύγουν από την απομνημόνευση και να καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη και συνεπώς, να κατανοήσουν σε βάθος τις πληροφορίες (Ματσαγγούρας, 1998).

Η Αμερικανική Ένωση Βιβλιοθηκών τονίζει τον σημαντικό ρόλο των Σχολικών Βιβλιοθηκών στη διαδικασία της μάθησης διότι, μέσω ενός φιλικού, παρακινητικού και ασφαλούς περιβάλλοντος, προσφέρουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στις πηγές και τα εργαλεία που απαιτεί η μάθηση (Αρβανίτη, 2011).

- *Η στήριξη των γενικών ενδιαφερόντων των μαθητών*

«Μέσα στη Σχολική Βιβλιοθήκη ο μαθητής θα βρει τα βιβλία και τα περιοδικά που του αρέσουν, θα ακούσει μουσική, θα συζητήσει με τους φίλους του, θα παίζει επιτραπέζια

παιχνίδια και θα συμμετάσχει σε ποικίλες βιωματικές δραστηριότητες» ( Αρβανίτη, 2011, σ. 113).

– *Η ανάπτυξη πληροφοριακής παιδείας*

Με τη σύγχρονη μορφή της, η Σχολική Βιβλιοθήκη:

α) Συνιστά φορέα συστηματικής και πλήρους πρόσβασης σε όλες τις μορφές που έχει η πληροφόρηση (έντυπη, ηλεκτρονική και ψηφιακή) εξαιτίας της ποικιλίας που έχουν τα μέσα και οι πηγές της (Αρβανίτη, 2011).

β) Εισάγει τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση, καθώς οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) αποτελούν βασικό παράγοντα για τη λειτουργία μιας Σχολικής Βιβλιοθήκης. Γι' αυτό, οι ηλεκτρονικές πηγές, τα λογισμικά, τα CD και το διαδίκτυο είναι προσβάσιμα παρέχοντας στους μαθητές την δυνατότητα ουσιαστικής ενασχόλησης με ποικίλες πληροφορίες. Έτσι, οι μαθητές μαθαίνουν όχι μόνο να χρησιμοποιούν την πληροφορία, αλλά και να την «κατασκευάζουν». Η Σχολική Βιβλιοθήκη με την βοήθεια του κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού ενθαρρύνει τη χρήση των ΤΠΕ εκτός του χώρου της και συμβάλλει στην ενσωμάτωση αυτών των μέσων στις αίθουσες διδασκαλίας, ούτως ώστε να αποτελούν μέρος της διδασκαλίας ολόκληρου του αναλυτικού προγράμματος (Αρβανίτη, 2011).

γ) Παρέχει πρόσβαση σε τοπικά, εθνικά αλλά και διεθνή δίκτυα, καθώς και σε πηγές και κέντρα πληροφόρησης. Το διαδίκτυο προσφέρει σε μαθητές και εκπαιδευτικούς δυνατότητα επαφής με άλλες σχολικές, δημοτικές ή πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, ευκαιρίες άντλησης πληροφοριών για την συγγραφή των σχολικών τους εργασιών ή για την κάλυψη των γενικότερων ενδιαφερόντων τους, καθώς και προοπτικές συνεργασίας με άλλες Σχολικές Βιβλιοθήκες για εκπόνηση κοινών προγραμμάτων, ανταλλαγή κοινών εμπειριών και οργάνωση on-line συναντήσεων (Αρβανίτη, 2011).

– *Η άμβλυνση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών διαφορών μεταξύ των μαθητών.*

Για πολλά παιδιά που διαθέτουν από την οικογένειά τους διαφορετικό πολιτιστικό-μορφωτικό κεφάλαιο, έχουν συγκεκριμένη κοινωνική καταγωγή και προέρχονται από άλλη χώρα, η Σχολική Βιβλιοθήκη είναι, ενδεχομένως, η μόνη ευκαιρία για επαφή με μια βιβλιοθήκη, προκειμένου να μπορέσουν και αυτά να κερδίσουν κάτι από τα μέσα και τα

υλικά της. Παραδείγματος χάριν, παιδιά με διαφορετική γλώσσα και εθνικότητα, θα μπορέσουν να βρουν στη βιβλιοθήκη βιβλία λογοτεχνίας και μη που είναι γραμμένα στη μητρική τους γλώσσα. Επίσης, παιδιά οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα θα βρουν βιβλία, υπολογιστές κλπ. που αδυνατούν να τους παρέχουν οι γονείς τους εξαιτίας οικονομικών δυσκολιών (Αρβανίτη, 2011).

– *Η ψυχαγωγία*

Η υπηρεσία αυτή, μια εκ των βασικών της Σχολικής Βιβλιοθήκης, εκπληρώνεται:

α) Όταν οι μαθητές ασχολούνται με ειδικά μέσα π.χ. επιτραπέζια, όταν ευχαριστούνται διαβάζοντας τα αγαπημένα τους βιβλία, όταν οργανώνονται διάφορες πολιτιστικές δραστηριότητες, όταν αλληλεπιδρούν κοινωνικά με τους φίλους και τους συμμαθητές τους και εν γένει, όταν καλύπτονται τα ενδιαφέροντά τους (Αρβανίτη, 2011).

β) Με την διαδικασία της μάθησης εξαιτίας της ποικιλομορφίας των μέσων πληροφόρησής της, αλλά και της εφαρμογής σύγχρονων μορφών διδασκαλίας και μάθησης (Αρβανίτη, 2011).

Όταν η συλλογή μιας σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης αξιοποιείται αποτελεσματικά μαζί με όλες τις πηγές της, μπορεί να συμβάλει στη μετατροπή του καθημερινού μαθήματος σε μια διαδικασία ελκυστική και ενδιαφέρουσα για τους μαθητές. Έτσι, όταν η διεξαγωγή των μαθημάτων πραγματοποιείται αξιοποιώντας μέσα όπως χάρτες, εικόνες, βιντεοταινίες όχι μόνο συγκρατούνται καλύτερα οι γνώσεις, αλλά προσφέρεται και ευχαρίστηση. Επίσης, με τη βοήθεια των προσομοιώσεων, της μουσικής, της κίνησης και της φωτογραφίας, κεντρίζεται το ενδιαφέρον των μαθητών και το μάθημα αποκτά στοιχεία μιας χαρούμενης διαδικασίας (Αρβανίτη, 2011).

– *Η πολιτιστική και κοινωνική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μελών της κοινότητας*

Η υπηρεσία αυτή επιτυγχάνεται όταν οργανώνονται και υλοποιούνται διάφορες πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες στα στενά πλαίσια του αναλυτικού προγράμματος, αλλά και στα ευρύτερα της συνεργασίας με τοπικούς παράγοντες και φορείς, ενώ παράλληλα βοηθά να ανοιχθεί το σχολείο και στην τοπική κοινωνία (Αρβανίτη, 2011).

#### 4.1.1.3. Οι στόχοι της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης

Σύμφωνα με την Αρβανίτη (2011), οι παραπάνω υπηρεσίες θα προσφερθούν από τη Σχολική Βιβλιοθήκη με την εκπλήρωση αντίστοιχων στόχων οι οποίοι βρίσκονται σε αναλογία με τις γενικές αρχές από τις οποίες διέπεται ο νέος της ρόλος στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Όταν ιδρύεται και λειτουργεί μια βιβλιοθήκη σ' ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον, από το Νηπιαγωγείο μέχρι και το Πανεπιστήμιο, πρέπει να οριστούν στόχοι εξελικτικοί και προσαρμοσμένοι στην ηλικία των αναγνωστών, οι οποίοι θα είναι συνυφασμένοι με τους στόχους που έχουν οι βιβλιοθήκες όλου του κόσμου (Γκουργκούτα, 2003). Οι κύριοι στόχοι της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης, από τον πιο ειδικό στον πιο γενικό, είναι οι ακόλουθοι:

– *Η καλλιέργεια του εγγραμματισμού*

Η βιβλιοθήκη προσφέρει στους μαθητές κάθε ηλικίας τη δυνατότητα ανάγνωσης ιστοριών και εξερεύνησης σημαντικών για τους ίδιους πληροφοριών, κάτι που σύμφωνα με τις έρευνες μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη του εγγραμματισμού. Επιπλέον, οι χρήστες μπορούν να βρουν τα βιβλία της αρεσκείας τους και να νιώσουν ικανοποίηση με την ατομική ανάγνωση ή την ανάγνωση σε ομάδες (Αρβανίτη, 2011).

– *Η καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας*

Σύμφωνα με τον Δαρδανό κ.συν. (2015), οι μαθητές πρέπει να μάθουν τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να χρησιμοποιούν τα όργανα πληροφόρησης και ψυχαγωγίας, δηλαδή τις εγκυκλοπαίδειες, τα λεξικά, τα δελτία-καταλόγους, καθώς επίσης και πώς να αναζητούν πληροφορίες από ένα βιβλίο.

Η επίτευξη αυτού του στόχου συντελείται όταν:

α) Αναπτύσσονται δεξιότητες για τη χρήση των πληροφοριών. Η Σχολική Βιβλιοθήκη με τα ποικίλα μέσα που διαθέτει μπορεί να αναπτύξει σε όλους τους μαθητές δεξιότητες σχετικές με την κριτική προσέγγιση της πληροφορίας γιατί όλα τα παιδιά «δικαιούνται ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στα βιβλία και την ανάγνωση, στις πληροφορίες, και στην τεχνολογία πληροφοριών σε ένα περιβάλλον που είναι ασφαλές και πρόσφορο για τη μάθηση, όπως είναι η Σχολική Βιβλιοθήκη» (Αρβανίτη, 2011, σ. 117-118). Οι μαθητές είναι απαραίτητο να αποκτήσουν αυτές τις

δεξιότητες σήμερα, αφού το πρόβλημα είναι πώς θα επιλέξουν το ουσιαστικό, το χρήσιμο και το αξιόπιστο μέσα από το χάος των πληροφοριών και όχι πώς θα βρουν τρόπο πρόσβασης στη γνώση και την πληροφορία (Παπαδάκης & Χατζηπέρης, 2001· Κολοκυθάς, Γώγουλος & Παπαστάμος, 2001).

β) Κατακτώνται οι βασικές δεξιότητες για τη χρήση και την αξιοποίηση των πηγών και των μέσων της βιβλιοθήκης. Τα προγράμματα της βιβλιοθήκης θέτουν ως προτεραιότητά τους την υλοποίηση του συγκεκριμένου στόχου, καθώς καθορίζει σε σημαντικό βαθμό την ωφέλεια του μαθητή και του δασκάλου από την λειτουργία της. Για να μπορέσουν να αξιοποιηθούν οι υπηρεσίες της Σχολικής Βιβλιοθήκης από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς, πρέπει να αποκτηθεί από μέρους τους ένα είδος αλφαριθμητισμού των πηγών και των μέσων της, να ξέρουν, με άλλα λόγια, τα χαρακτηριστικά και τους τρόπους που χρησιμοποιούνται. Το γεγονός αυτό βοηθάει να διαμορφωθεί από τους μαθητές και η κουλτούρα της δια βίου χρήσης των βιβλιοθηκών (Αρβανίτη, 2011).

- *Η λειτουργική και αποτελεσματική συνεργασία του μαθητή με τους διδάσκοντες και τους συμμαθητές του*

Η επίτευξη αυτού του στόχου γίνεται στα πλαίσια διεκπεραίωσης της συνεργατικής καθημερινής διδασκαλίας και της εκπόνησης ομαδικών εργασιών (Αρβανίτη, 2011).

- *Η όξυνση της κριτικής σκέψης και του ερευνητικού πνεύματος του μαθητή*

Για να εκπληρωθεί ο συγκεκριμένος στόχος, ο μαθητής πρέπει να συμμετέχει ενεργά στις δραστηριότητες που κάνει η βιβλιοθήκη, να καλλιεργεί δεξιότητες πληροφοριακής παιδείας και να δέχεται τα ερεθίσματα της ανάγνωσης (Αρβανίτη, 2011).

- *Η δημιουργία συνειδητοποιημένων αναγνώστων*

Η βιβλιοθήκη έχει ως βασικό στόχο να καλλιεργεί δια βίου αναγνώστες οι οποίοι θα ευχαριστούνται με την ανάγνωση (Αρβανίτη, 2011). Θα πρέπει, δηλαδή, να στοχεύει στη δημιουργία σωστών επιθυμητών στάσεων για τη γνώση, το διάβασμα και το βιβλίο, ούτως ώστε το παιδί να μπορέσει να αγαπήσει το βιβλίο (Δαρδανός κ.συν., 2015). Στη βιβλιοθήκη υπάρχει ο χώρος και τα μέσα για να πραγματοποιούνται διάφορες δραστηριότητες



φιλιαναγνώσιας και έτσι, ο μαθητής θα θέλει από μόνος του να έρχεται σε επαφή με την ανάγνωση (Αρβανίτη, 2011).

– *Η παροχή ερεθισμάτων στη φαντασία και τη δημιουργικότητα του μαθητή*

Στο χώρο της Σχολικής Βιβλιοθήκης όπου υπάρχουν πολλά ερεθίσματα και κίνητρα, ο μαθητής μπορεί να βρει εκείνα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την θρέψη της φαντασίας του αφού αυτή οικοδομείται μόνο με υλικά που του παρέχονται μέσω της πραγματικότητας (Rodari, 2003).

– *Η εμπέδωση ενός δημοκρατικού τρόπου ζωής*

Η μετάφραση του συγκεκριμένου στόχου είναι ο σεβασμός στο χώρο, τα υλικά, τους άλλους επισκέπτες της βιβλιοθήκης και γενικά, το ανεπτυγμένο αίσθημα ευθύνης (Αρβανίτη, 2011). Ο σεβασμός, με άλλα λόγια, σε όλα τα πράγματα γιατί είναι κοινά και κοινόχρηστα, αλλά και η ησυχία που πρέπει να επικρατεί (Δαρδανός κ.συν., 2015).

Με την προσφορά αυτών των υπηρεσιών και στόχων της σχολικής βιβλιοθήκης αναμένεται οι σημερινοί μαθητές και αυριανοί πολίτες να γίνουν κάτοχοι μιας νέας κουλτούρας τριών επιπέδων, αυτής «του δημιουργικού χρήστη της βιβλιοθήκης, του ατόμου που θα αγαπά τη μάθηση και την δια βίου μάθηση και του συνειδητοποιημένου αναγνώστη που θα αντλεί ευχαρίστηση μέσα από την ανάγνωση» (Αρβανίτη, 2011, σ. 120).

Η Σχολική Βιβλιοθήκη για να λειτουργήσει έχει υπηρεσίες και στόχους που είναι συνδεδεμένοι με συγκεκριμένες κατευθύνσεις, οι οποίες έχουν ως κοινό παρονομαστή τη διαμόρφωση ενός «ανοιχτού» εκπαιδευτικού περιβάλλοντος με χαρακτηριστικά συνδυασμού ατομικής και ομαδικής δραστηριότητας, ανάπτυξης εκπαιδευτικών αλληλεπιδράσεων και ενεργητικού ρόλου των μαθητών (Γερμανός, 2005).

– *Η στήριξη των ενδιαφερόντων της σχολικής κοινότητας*

Η σχολική Βιβλιοθήκη θα πρέπει να υποστηρίζει τα επαγγελματικά και επιστημονικά ενδιαφέροντα που έχει το διδακτικό και εκπαιδευτικό της προσωπικό παρέχοντάς του βιβλία, περιοδικά κ.ά., αλλά και τα ενδιαφέροντα των μαθητών που δεν σχετίζονται με τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος (Δαρδανός κ.συν., 2015).

#### 4.1.1.4. Η λειτουργία της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης

##### *Γενικά χαρακτηριστικά*

«Η λειτουργία της βιβλιοθήκης είναι συνυφασμένη με τον προσδιορισμό του ρόλου της, το «σώμα» των υπηρεσιών και στόχων που πρόκειται να προσφέρει και, παράλληλα, με τη δυνατότητά της για αναπροσαρμογές και διαρκή ενσωμάτωση νέων δεδομένων» ( Αρβανίτη, 2011, σ. 120).

Αφού οριστούν οι σκοποί και οι στόχοι και οργανωθεί η βιβλιοθήκη, πρέπει να συνταχθεί ο κανονισμός βάσει του οποίου θα λειτουργεί. Από τον κανονισμό θα καλύπτονται με σαφήνεια οι λειτουργίες της βιβλιοθήκης, θα ενημερώνονται οι αναγνώστες για την χρησιμότητά της, ενώ ταυτόχρονα θα αναφέρονται τα καθήκοντα και τα δικαιώματα που έχουν οι υπεύθυνοι, αλλά και οι αναγνώστες (Γκουργκούτα, 2003).

Η σύνταξη του κανονιστικού πλαισίου πρέπει να λαμβάνει υπ' όψη τις παιδαγωγικές αρχές και τους στόχους των εκπαιδευτικών χώρων, τις ιδιαιτερότητες των σχολικών συγκροτημάτων, το αναλυτικό πρόγραμμα, τις ηλικίες των παιδιών κ.ά. Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντική κατά τη σύνταξη η συμμετοχή πολλών παραγόντων, όπως του υπευθύνου της βιβλιοθήκης, του συλλόγου διδασκόντων, αντιπροσώπων των μαθητών και των γονέων, καθώς και ενός βιβλιοθηκονόμου ο οποίος θα οργανώσει τη βιβλιοθήκη με βάση τις παγκόσμιες βιβλιοθηκονομικές αρχές (Γκουργκούτα, 2003).

Στον κανονισμό της Βιβλιοθήκης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εξής βασικά θέματα:

- ✓ Οι στόχοι και οι σκοποί της που απορρέουν από τη δομή και το μέγεθός της, καθώς και από το αναγνωστικό της κοινό.
- ✓ Η παρουσίαση του υλικού που περιέχει η Βιβλιοθήκη.
- ✓ Το ωράριο λειτουργίας της: οι ώρες που λειτουργεί το αναγνωστήριο, οι ώρες που γίνεται ο δανεισμός και η επιστροφή των βιβλίων, καθώς και άλλες δραστηριότητες της Βιβλιοθήκης.
- ✓ Η ενημέρωση των αναγνωστών για τους όρους χρήσης του υλικού κατά είδος, δηλαδή περιγραφή του δανειστικού συστήματος, χρόνος διάρκειας δανεισμού κ.λπ. Συνέπειες που προκύπτουν από τυχόν καταστροφή ή απώλεια υλικού. Λειτουργία αναγνωστηρίου, κανόνες εσωτερικού δανεισμού.
- ✓ Οι εκδόσεις και τα ενημερωτικά φυλλάδια για τη Βιβλιοθήκη, π.χ. ετήσια ενημέρωση για το ποια βιβλία απέκτησε η Βιβλιοθήκη, έκδοση μιας εφημερίδας από κάποια ομάδα Βιβλιοθήκης (σ' αυτήν μπορούν να συμμετέχουν παιδιά απ' όλες τις τάξεις).

- ✓ Ο ετήσιος προγραμματισμός και απολογισμός της Βιβλιοθήκης όπου θα μπαίνουν οι στόχοι της επόμενης χρονιάς και θα ανακοινώνονται στατιστικά στοιχεία για την αναγνωστική κίνηση της Βιβλιοθήκης (Γκουργκούτα, 2013, σ. 36).

Στις μέρες μας, η Σχολική Βιβλιοθήκη επιδιώκει να έχει στο σύγχρονο σχολείο τη θέση ενός εμπλουτισμένου εκπαιδευτικού-πολιτιστικού περιβάλλοντος (Αρβανίτη, 2011). Για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της, καθώς και την αποφυγή του κινδύνου να γίνει το πέρασμα από την εποχή που τα σχολεία δεν είχαν καθόλου σχολικές βιβλιοθήκες στην εποχή που θα υπάρχουν, αλλά θα είναι κλειδωμένες και χωρίς επισκέπτες για να μην χαλάσουν (Σοφούλης, 2001) πρέπει να διασφαλιστεί ότι η υλική της υποδομή (χώρος, συλλογή και εξοπλισμός) θα χρησιμοποιείται παραγωγικά και δημιουργικά (Αρβανίτη, 2011).

Μια αποτελεσματική Σχολική Βιβλιοθήκη:

*α) Ενσωματώνεται πλήρως στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των σχολείων.* Με αυτό τον τρόπο θεωρείται ενεργό τους κύτταρο, οργανωτικός και οργανικός παράγοντας για την καθημερινή σχολική ζωή. Ο δάσκαλος, ο μαθητής και ο υπεύθυνος της βιβλιοθήκης συνεργάζονται όσον αφορά τη μάθηση και τα προγράμματα της συνιστούν συμπλήρωμα των σχολικών τάξεων. Αυτό συνεπάγεται ότι η βιβλιοθήκη θεωρείται τμήμα της αίθουσας διδασκαλίας και ο υπεύθυνός της μέρος του εκπαιδευτικού προσωπικού (Αρβανίτη, 2011).

Μέσω αυτής της ενσωμάτωσης η διαδικασία της διδασκαλίας και μάθησης ενδυναμώνεται και ισχυροποιείται αφού οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα ανάπτυξης εκείνων των δεξιοτήτων που τους είναι απαραίτητες για τον εντοπισμό, την ανάλυση, την αξιολόγηση, την ερμηνεία και την μετάδοση των ιδεών και των πληροφοριών (Αρβανίτη, 2011).

Το κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας και του σχολικού προγράμματος πρέπει να είναι η βιβλιοθήκη η οποία οφείλει να βρίσκεται σε κεντρική θέση όχι μόνο στο κτήριο του σχολείου, αλλά και στις απόψεις που έχουν οι δάσκαλοι και οι μαθητές (Αρβανίτη, 2011).

*β) Βοηθά στην ύπαρξη ενός ευέλικτου προγράμματος λειτουργίας.* Το πρόγραμμα αυτό συμβάλλει στο να χρησιμοποιείται η βιβλιοθήκη με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν και όχι συγκεκριμένες ώρες και μέρες (Αρβανίτη, 2011).

Συνεπώς, μια Σχολική Βιβλιοθήκη για να θεωρηθεί αποτελεσματική πρέπει να αλληλεπιδρά συνεχώς με τις σχολικές τάξεις και να βρίσκεται πάντα σε ανοιχτή επικοινωνία με τις

σχολικές κοινότητες. Αν ενσωματωθεί πλήρως και χρησιμοποιείται με ευέλικτο τρόπο θα συνεισφέρει ώστε οι μαθητές να την θεωρούν ένα χώρο οικείο όπου θα μπορούν να διαβάζουν, να πληροφορούνται, να επικοινωνούν και να ψυχαγωγούνται και κατά συνέπεια, να επιλέγουν να βρίσκονται εκεί στον ελεύθερο τους χρόνο (Αρβανίτη, 2011).

Πιο συγκεκριμένα, οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να αξιοποιηθεί η Σχολική Βιβλιοθήκη ορίζονται από τα δύο επίπεδα βάσει των οποίων λειτουργεί, δηλαδή ως εργαλείο που υποστηρίζει την εφαρμογή του αναλυτικού προγράμματος και ως μέσο που καλλιεργεί την κουλτούρα των μαθητών (Αρβανίτη, 2011).

#### *Μορφές λειτουργίας της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης*

Οι διάφορες μορφές λειτουργίας της βιβλιοθήκης καθορίζονται από τα δύο επίπεδα λειτουργίας της και παρουσιάζονται ως «διευρυμένη-εναλλακτική μορφή της σχολικής τάξης, σπουδαστήριο-αναγνωστήριο, δανειστική, περιβάλλον πολιτιστικών δραστηριοτήτων και περιβάλλον καλλιέργειας της φιλιαναγνωσίας» (Αρβανίτη, 2011, σ. 123).

##### *– Η Σχολική Βιβλιοθήκη ως διευρυμένη-εναλλακτική μορφή της σχολικής τάξης*

Όπως υποστηρίζουν οι σύγχρονες παιδαγωγικές και κοινωνικές απαιτήσεις της εκπαίδευσης, η μαθησιακή διαδικασία δεν πρέπει να παραμένει μόνο στο χώρο της σχολικής τάξης, αλλά να εξαπλώνεται και αλλού, σε περιβάλλοντα με πλούσια ερεθίσματα κατάλληλα να αναπτυχθούν σύγχρονες μορφές διδασκαλίας και μάθησης (Γερμανός, 2002). Η σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη μπορεί να μετατραπεί σε ένα τέτοιο εκπαιδευτικό περιβάλλον, σύμφωνα με τις εκπαιδευτικές έρευνες που διεξάγονται για το συγκεκριμένο θέμα. Οι τοίχοι που έχουν οι αίθουσες διδασκαλίας πρέπει να «γκρεμιστούν» και η βιβλιοθήκη να μπορεί να αξιοποιείται από τους μαθητές και τους δασκάλους στο πλαίσιο των καθημερινών μαθημάτων (Αρβανίτη, 2011).

Η Σχολική Βιβλιοθήκη ως διευρυμένη μορφή της σχολικής τάξης έχει τα εξής πλεονεκτήματα:

α) άμεση πρόσβαση σε πολλές και διάφορες πηγές και μέσα που είναι δύσκολο να βρίσκονται σε μια παραδοσιακή αίθουσα διδασκαλίας. Η συγκεκριμένη δυνατότητα μπορεί να μεταφραστεί ως ευελιξία και προσαρμοστικότητα των ποικίλων μαθησιακών αναγκών που έχουν οι μαθητές της τάξης αφού κάθε μαθητής χρησιμοποιώντας το μέσο που βοηθά τη μάθησή του έχει τη δυνατότητα προσέγγισης και εμπέδωσης της νέας γνώσης και

β) θετικό ψυχολογικό κλίμα το οποίο οφείλεται στις πολλαπλές δυνατότητες των παιδοκεντρικών χαρακτηριστικών του χώρου της βιβλιοθήκης και της πλούσιας και ποικίλης συλλογής της (Αρβανίτη, 2011).

Η διδασκαλία όλων των γνωστικών αντικειμένων, ιδίως αυτών που χρειάζονται περισσότερο την αναζήτηση πληροφοριών σε διάφορες πηγές και μέσα, όπως είναι για παράδειγμα η Ιστορία, η Γεωγραφία, η Μελέτη Περιβάλλοντος, η Γλώσσα και η Λογοτεχνία, υποστηρίζεται από τη βιβλιοθήκη. Ένα μάθημα π.χ. στη Γεωγραφία ή στη Μελέτη Περιβάλλοντος μπορεί να διεξαχθεί στην βιβλιοθήκη χρησιμοποιώντας παράλληλα χάρτες, βιντεοταινίες, βιβλία με πληροφορίες κ.λπ. Επίσης, οι Φυσικές Επιστήμες, τα Εικαστικά και η Μουσική, που έχουν την ανάγκη ενός δικού τους ειδικού χώρου, μπορούν να πραγματοποιηθούν πιο αποτελεσματικά στη βιβλιοθήκη τις στιγμές εκείνες που απαιτείται η διερεύνηση θεωρητικών πληροφοριακών στοιχείων και η διεκπεραίωση εργασιών από τον μαθητή (Αρβανίτη, 2011).

Η διδακτική προσέγγιση που αναπτύσσεται πλήρως σε μια βιβλιοθήκη είναι αυτή της συνεργατικής μεθόδου μεταξύ διδασκαλίας και μάθησης η οποία οφείλεται στη κατάλληλη διαμόρφωση του χώρου και στην ποικιλία των συλλογών, των μέσων και των πηγών που διαθέτει (Αρβανίτη, 2011).

– *Η βιβλιοθήκη ως σπουδαστήριο/αναγνωστήριο*

Η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη είναι και ένας καλά οργανωμένος χώρος που λειτουργεί ως σπουδαστήριο/αναγνωστήριο για εκπαιδευτικούς και μαθητές. Στη διάθεση του εκπαιδευτικού υπάρχει ένας εμπλουτισμένος, ευχάριστος και άνετος χώρος στον οποίο έχει διάφορες δυνατότητες, όπως είναι αυτή της προετοιμασίας των ημερήσιων μαθημάτων, της εύρεσης των απαραίτητων πληροφοριών και της οργάνωσης των δραστηριοτήτων κάθε ομάδας. Ο μαθητής από την άλλη, διαθέτει ένα ελκυστικό περιβάλλον πλούσιο σε ερεθίσματα το οποίο συμβάλλει στη διεκπεραίωση των συνθετικών του εργασιών, ατομικών ή ομαδικών, στην κάλυψη των αναγνωστικών του ενδιαφερόντων, καθώς και στη δημιουργία των δικών του «προϊόντων», όπως είναι για παράδειγμα μια παρουσίαση Power Point (Αρβανίτη, 2011).

– *Η βιβλιοθήκη ως δανειστική*

Ο δανεισμός, που συνιστά παραδοσιακή υπηρεσία των βιβλιοθηκών, έχει σημαντικό ρόλο και στη λειτουργία της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης (School Library Manifesto, 1999).

Με βάση τον κανονισμό λειτουργίας της, η βιβλιοθήκη είναι δυνατόν να επιτρέπει τον δανεισμό τόσο για χρήση εκτός σχολείου όσο και για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης τάξης (Αρβανίτη, 2011).

Η βιβλιοθήκη οφείλει να επιτρέπει στους χρήστες της τον δανεισμό βιβλίων και εκτός σχολείου για την ικανοποίηση της ανάγκης που έχουν να πληροφορηθούν και να απολαύσουν την ανάγνωση. Ο δάσκαλος και ο υπεύθυνος βοηθούν τους μικρούς μαθητές, τους νέους μαθητές ή αυτούς με φτωχές αναγνωστικές εμπειρίες να επιλέξουν βιβλία (Αρβανίτη, 2011). Η διαμόρφωση των παιδιών σε μελλοντικούς συνειδητοποιημένους φιλαναγνώστες οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στις πρώτες αναγνωστικές τους εμπειρίες (Μαλαφάντης, 2005). Η επιλογή του βιβλίου από το παιδί σχετίζεται με την εμπειρία που έχει ως αναγνώστης, με το επίπεδο γραφής της γλώσσας του βιβλίου, καθώς και με τα ενδιαφέροντα που έχει γενικά ή την χρονική περίοδο επιλογής του εκάστοτε βιβλίου (Αρβανίτη, 2011).

Πέραν του ατομικού δανεισμού, χρήσιμο είναι να υπάρχει η δυνατότητα δανεισμού του υλικού της βιβλιοθήκης από τη σχολική τάξη. Το συγκεκριμένο υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την συγγραφή μιας εργασίας στη τάξη ή για να εμπλουτίσει την βιβλιοθήκη της. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον προσωρινό εμπλουτισμό του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος με πηγές και μέσα που δεν έχει στη διάθεσή της η σχολική τάξη για την κάλυψη των προσωρινών εκπαιδευτικών ή πολιτιστικών της αναγκών (Αρβανίτη, 2011).

– *Η βιβλιοθήκη ως περιβάλλον πολιτιστικών δραστηριοτήτων*

Η σύγχρονη παιδαγωγική, όπως αναφέρει η Αρβανίτη (2011), ζητά τόσο την σφαιρική ανάπτυξη των μαθητών όσο και το άνοιγμα των σχολείων στη κοινωνία. Η Σχολική Βιβλιοθήκη μπορεί να προσφέρει στις δύο αυτές κατευθύνσεις με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που έχει να παράγει, να οργανώνει και να παρακολουθεί ποικίλα προγράμματα και δραστηριότητες πολιτιστικού περιεχομένου. Η υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων που μπορεί να απευθύνονται είτε στην σχολική κοινότητα είτε στην ευρύτερη τοπική κοινωνία συντελείται εντός των σχολικών προγραμμάτων ή έξω απ' αυτά. Τέτοια προγράμματα είναι: «διαλέξεις, σεμινάρια, εκθέσεις ζωγραφικής, λογοτεχνικές και μουσικές βραδιές, παρουσιάσεις βιβλίων, παιδικών ή για ενήλικες, κινηματογραφικές προβολές, θεατρικές παραστάσεις, εορτασμός της παγκόσμιας ημέρας ποίησης, παιδικού βιβλίου κ. ά.» (Αρβανίτη, 2011, σ. 127).

Έχοντας την συγκεκριμένη μορφή η βιβλιοθήκη βοηθάει στην καθιέρωση του σχολείου ως ζωντανού κυττάρου της τοπικής κοινωνίας μέσω του οποίου προάγεται η πολιτιστική ενημερότητα των μαθητών και των κατοίκων της και προσφέρονται ποιοτικές επιλογές για να αξιοποιηθεί ο ελεύθερος χρόνος μαθητών και εφήβων. Τέτοιου είδους δραστηριότητες παγιώνουν την βιβλιοθήκη στη συνείδηση των παιδιών ως ένα περιβάλλον ψυχαγωγίας και πολιτισμού, προκειμένου ως ενήλικες να αποζητούν σε όλη τους τη ζωή την ευχαρίστηση που τους προσφέρει. Ξεχωριστές πολιτιστικές δραστηριότητες αποτελούν αυτές όπου το βιβλίο έχει κεντρική θέση, καθώς και αυτές που έχουν ως στόχο να αναπτύξει το παιδί θετική σχέση με το βιβλίο και να καλλιεργήσει την φιλαναγνωσία του (Αρβανίτη, 2011).

– *Η βιβλιοθήκη ως περιβάλλον καλλιέργειας της φιλαναγνωσίας*

Διεθνείς οργανισμοί, αλλά και θεωρητικοί και ερευνητές του χώρου έχουν επισημάνει τον σημαντικό ρόλο της βιβλιοθήκης στην καλλιέργεια της σχέσης των παιδιών με τα βιβλία και της εξέλιξής τους σε μελλοντικούς αναγνώστες. Όταν το παιδί γνωρίσει το βιβλίο μπορεί αργότερα με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού και του γονέα να αγαπήσει την ανάγνωση (Αρβανίτη, 2011).

Με τη παιδαγωγική αξιοποίηση της Σχολικής Βιβλιοθήκης ενισχύεται η γενικότερη δυνατότητα του σχολείου να αναπτύσσει την φιλαναγνωσία, δεδομένου ότι οι καταλληλότερες περίοδοι για συστηματική δια βίου σχέση των παιδιών με τα βιβλία, αλλά και άντληση ικανοποίησης από την ανάγνωση είναι η προσχολική και σχολική ηλικία (Αναγνωστόπουλος, 1987).

Η φιλαναγνωσία έχει συνδεθεί κατά βάση με το λογοτεχνικό βιβλίο, ωστόσο, η διάκριση των λογοτεχνικών βιβλίων από τα βιβλία γνώσεων είναι δύσκολη διαδικασία αφού τα στοιχεία και οι σκοποί των δύο αυτών ειδών αλληλεπιδρούν μεταξύ τους (Καρπόζηλου, 1999). Συνεπώς, σημασία έχει να προσεγγισθεί η σχέση μεταξύ αναγνωστών και αναγνωσμάτων ανεξαρτήτως του είδους των αναγνωσμάτων. Μέσω αυτής της σχέσης τίθενται προβληματισμοί σχετικά με το ρόλο που έχει ο αναγνώστης-μαθητής, τις διαδικασίες και στρατηγικές ανάγνωσης που δημιουργεί χάρη στην ιδιαιτερότητα της ηλικίας του και της φύσης των κειμένων, αλλά και τους εκάστοτε σκοπούς της ανάγνωσης (Αρβανίτη, 2011).

Η Σχολική Βιβλιοθήκη με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που αξιοποιούν την συλλογή και το περιβάλλον της συμβάλλει στην καλλιέργεια της μοναδικής, προσωπικής αλλά και δυναμικής σχέσης των αναγνωστών με τα αναγνώσματά τους (Αρβανίτη, 2011).

Η Σχολική Βιβλιοθήκη έχει στην διάθεσή της:

- ✓ Πλούσια συλλογή η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του αναγνωστικού κοινού της σχολικής μονάδας που εξυπηρετεί
- ✓ Βιβλία που διεγείρουν την φαντασία του παιδιού και εξάπτουν την περιέργειά του συμπεριλαμβανομένων και των βιβλίων γνώσεων
- ✓ Ευχάριστο και οικείο χώρο
- ✓ Περιβάλλον διαμορφωμένο σε τμήματα, έτσι ώστε να ευνοείται η ανάπτυξη διαφόρων κατηγοριών δραστηριοτήτων (Αρβανίτη, 2011).

Ο εκπαιδευτικός που θα στοχεύει στην καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας οφείλει να έχει υπόψη του τα εξής:

- ✓ Η καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας είναι μια διαδικασία με σύστημα η οποία επηρεάζει εξ ολοκλήρου τη σχολική ζωή και σχετίζεται με το φάσμα του έντυπου και μη λόγου. Η επίτευξή της θα πραγματοποιηθεί με την ένταξη από μέρους του εκπαιδευτικού των εξωσχολικών βιβλίων και των άλλων πηγών στη διδακτική προσέγγιση κάθε γνωστικού αντικειμένου ή ειδικής θεματικής περιοχής (Αρβανίτη, 2011).
- ✓ Τα κίνητρα και τα ερεθίσματα είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας (Αρβανίτη, 2011).
- ✓ Η ανάγνωση ενός λογοτεχνικού βιβλίου είναι, κυρίως, απόλαυση που ενδεχομένως να σχετίζεται και με τις γνώσεις που αποκομίζουν οι αναγνώστες από το κείμενο. Γι' αυτό, στις περιπτώσεις που ο εκπαιδευτικός φτιάχνει δραστηριότητες οι οποίες βασίζονται στο βιβλίο που διαβάζει ο μαθητής, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι ο χαρακτήρας τους δεν πρέπει να είναι υποχρεωτικός και «χρήσιμος», αλλά παιγνιώδης και δημιουργικός, προκειμένου να αυξάνεται η χαρά που προσφέρει η ανάγνωση και να εκφράζεται ο μαθητής μέσω της δραματοποίησης, της μουσικής και των εικαστικών (Αρβανίτη, 2011). Επίσης, στις δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να υπάρχει και το κοινωνικό στοιχείο γιατί στα παιδιά αρέσει να μοιράζονται τις αναγνωστικές τους εμπειρίες (Μαλαφάντης, 2005).
- ✓ Τα παιδιά πρέπει να είναι ελεύθερα να επιλέξουν το βιβλίο που θα διαβάσουν (Αγγελοπούλου & Βαλάση, 1989). Ο εκπαιδευτικός μπορεί να είναι κοντά στο παιδί για να υποστηρίξει τις αναγνωστικές του προτιμήσεις και όχι να τις λογοκρίνει, αλλά και για να δημιουργεί ερεθίσματα, ώστε να διευρύνει τον κύκλο των αναγνωστικών



του ενδιαφερόντων. Επίσης, να το ενημερώνει και να το καθοδηγεί στην επιλογή με βάση τα ενδιαφέροντα και την αναγνωστική εμπειρία που διαθέτει (Αρβανίτη, 2011).

Η πρώτη επαφή του παιδιού με τα βιβλία και την ανάγνωση γίνεται στο νηπιαγωγείο και συνεχίζεται με την φοίτησή του στο δημοτικό σχολείο. Η αγάπη που έχουν τα παιδιά για τα βιβλία θα μετατραπεί σε αγάπη για το διάβασμα και την φιλιαναγνωσία (Αρβανίτη, 2011).

Καθοριστικό ρόλο όσον αφορά την καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας, αλλά και τον συνολικό τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η βιβλιοθήκη διαδραματίζει εκείνος που είναι υπεύθυνος για την λειτουργία της (Αρβανίτη, 2011).

#### 4.1.1.5. Ο υπεύθυνος της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης

Βασική προϋπόθεση για να λειτουργήσει αποτελεσματικά μια βιβλιοθήκη είναι να στελεχωθεί με το κατάλληλο προσωπικό. Η βιβλιογραφία χρησιμοποιεί διάφορους όρους για την περιγραφή του υπεύθυνου προσωπικού της Σχολικής Βιβλιοθήκης. «Οι επικρατέστεροι από τους όρους αυτούς είναι: *βιβλιοθηκονόμος (Librarian)*, *δάσκαλος-βιβλιοθηκονόμος (teacher-librarian)*, *σχολικός βιβλιοθηκονόμος (school Librarian)* και, σε πρόσφατες μελέτες, χρησιμοποιείται ευρέως ο όρος *ειδικός μέσων βιβλιοθήκης (school library media specialist)*» (Αρβανίτη, 2011, σ. 134).

Ο σχολικός βιβλιοθηκονόμος που είναι επαγγελματικά εφοδιασμένος και έχει την ευθύνη του σχεδιασμού και της διαχείρισης της Σχολικής Βιβλιοθήκης βρίσκεται σε συνεργασία με την σχολική κοινότητα, καθώς και με τις δημόσιες και τις άλλες βιβλιοθήκες (School Library Manifesto, 1999).

Η θετική σχέση μεταξύ των αποτελεσματικών Σχολικών Βιβλιοθηκών και της ύπαρξης κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού αποδεικνύεται από ένα μεγάλο σώμα ερευνών που δίνει έμφαση στη θετική τους επίδραση στην ακαδημαϊκή επιτυχία του μαθητή, στην ευχαρίστηση του από την ανάγνωση και στην αύξηση των αποτελεσμάτων μέσω της άριστης συνεργασίας που έχουν οι εκπαιδευτικοί του σχολείου και ο σχολικός βιβλιοθηκονόμος (Αρβανίτη, 2011).

Ο ρόλος του ατόμου που είναι υπεύθυνο για την Σχολική Βιβλιοθήκη αποτελεί απόρροια του ρόλου, των υπηρεσιών και των στόχων της. Η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη είναι ένας πολυδύναμος και πολυλειτουργικός εκπαιδευτικός χώρος, τεχνολογικά εξοπλισμένος, ένα κέντρο με μέσα μάθησης και πληροφόρησης που συμβάλλει στην υποστήριξη του

αναλυτικού προγράμματος του σχολείου και, ταυτόχρονα, στην προαγωγή της κουλτούρας των μαθητών και των ευρύτερων τοπικών κοινωνιών. Για να οργανωθεί, λοιπόν, και να λειτουργήσει ένα τέτοιο περιβάλλον απαιτείται η ύπαρξη ενός υπευθύνου που θα διαθέτει γνώσεις, ικανότητες και αγάπη για την δουλειά του (Αρβανίτη, 2011).

Το πρόσωπο που είναι υπεύθυνο και αρμόδιο για να πραγματοποιηθούν οι στόχοι και το πρόγραμμα της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης είναι ο βιβλιοθηκάριος. Διαθέτει ειδικές σπουδές και πείρα στις σχολικές βιβλιοθήκες, εφόδια αναντικατάστατα, και είναι επιφορτισμένος με πολλά και περίπλοκα καθήκοντα. Η βιβλιοθήκη έχει μεγάλη ευθύνη για την εκτέλεση του σχολικού προγράμματος, με αποτέλεσμα να απαιτείται η παρουσία ενός ειδικού προσωπικού που θα συμβάλλει στη διεκπεραίωσή του. Για τον λόγο αυτό, ο βιβλιοθηκάριος πρέπει να διακρίνεται από πολυμάθεια, μεθοδικότητα, επιθυμία για πρόοδο και να ενδιαφέρεται για τους τομείς του πνεύματος, των τεχνών και της τεχνολογίας. Στο σχολείο, επομένως, καλείται να έχει το ρόλο του βιβλιοθηκάριου, του παιδαγωγού, του προϊσταμένου τμήματος και του διοικητικού στελέχους (Ντελόπουλο, 2005).

Σύμφωνα με τον Ντελόπουλο (2005), ο ρόλος του είναι πολύ σημαντικός ακόμη και στις μέρες μας που η φυσιογνωμία του είναι πιο σύνθετη. Προκειμένου, λοιπόν, να μπορέσει να ανταπεξέλθει στο πλήθος των ευθυνών και των απαιτήσεων πρέπει να:

- ✓ Χαρακτηρίζεται από κοινωνικότητα και ευστροφία στη σχέση του με τους άλλους, να συνεργάζεται με τον διευθυντή του σχολείου και τους συναδέλφους του, να κατανοεί το παιδί-μαθητή κάθε ηλικίας και να ενδιαφέρεται για τον χαρακτήρα του
- ✓ Γνωρίζει το σχολικό πρόγραμμα και τις ακολουθούμενες μεθόδους διδασκαλίας, καθώς και τους επιδιωκόμενους από το σχολείο σκοπούς
- ✓ Γνωρίζει καλά τη παιδική και νεανική λογοτεχνία του τόπου του, αλλά και την ξένη, τα βιβλία που είναι κατάλληλα για κάθε ηλικία και τάξη, τη βιβλιογραφία που είναι χρήσιμη για τους εκπαιδευτικούς, καθώς και τις καινούργιες εκδόσεις
- ✓ Γνωρίζει πόσο χρήσιμα είναι τα εποπτικά μέσα διδασκαλίας, αλλά και πώς χρησιμοποιούνται
- ✓ Γνωρίζει όλα τα τεχνικά θέματα που έχουν να κάνουν με το επάγγελμά του και να ενημερώνεται για τις εξελίξεις της επιστήμης του και της παιδαγωγικής
- ✓ Έχει ικανότητες διοίκησης για την καλή οργάνωση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης
- ✓ Βρίσκεται σε επαφή με άλλους βιβλιοθηκάριους για την ανταλλαγή απόψεων σε θέματα που έχουν να κάνουν με την εργασία και την συνεργασία τους

- ✓ Μπορεί να μετατρέπει τη βιβλιοθήκη σε πόλο έλξης για τα ενδιαφέροντα δασκάλων και μαθητών
- ✓ Μπορεί να συμβάλλει στην προσαρμογή της βιβλιοθήκης στις ενδεχόμενες αλλαγές που συντελούνται στο σχολικό πρόγραμμα και στους στόχους του σχολείου
- ✓ Μπορεί να συμβάλλει στον προσδιορισμό και τον έλεγχο των κινήτρων των μαθητών σχετικά με την ανάγνωση και να μπορεί να καθοδηγεί τους νέους αναγνώστες βάσει των πραγματικών τους αναγκών και των αντίστοιχων ενδιαφερόντων τους
- ✓ Επιλύει τα προβλήματα που προκύπτουν συνεχώς στη βιβλιοθήκη λόγω των πολλαπλών της ασχολιών και του μεγάλου και ποικιλόμορφου κοινού με το οποίο έρχεται σε επαφή

Σε συνέχεια των προαναφερθέντων, η Αρβανίτη (2011) αναφέρει πως ο υπεύθυνος πρέπει να:

- ✓ Γνωρίζει τον ρόλο που διαδραματίζει η βιβλιοθήκη στη σχολική ζωή, τις υπηρεσίες που παρέχει και τους στόχους που βάζει
- ✓ Ξέρει τη χρησιμότητα και χρήση του υλικού που έχει η συλλογή, καθώς και τα μέσα που διαθέτει ο εξοπλισμός της βιβλιοθήκης
- ✓ Γνωρίζει πώς οργανώνεται το υλικό της συλλογής
- ✓ Βοηθά να διευρυνθεί η ποσότητα και η ποιότητα των πηγών που είναι προσβάσιμες στους μαθητές με τη συνεχή ενημέρωσή του για καινούργιες εκδόσεις, μέσα και πηγές
- ✓ Φτιάχνει βάσεις για τις πληροφορίες και να ρυθμίζει τις πηγές μάθησης έχοντας ως στόχο την παροχή της «πρώτης ύλης» στα διδακτικά σχήματα που επιλέγει ο εκπαιδευτικός
- ✓ Αποδεχθεί ότι οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας έχουν ενσωματωθεί στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η βιβλιοθήκη και να ξέρει να τις χειρίζεται
- ✓ Έχει διαύλους επικοινωνίας και συνεργασίας με άλλες βιβλιοθήκες, σχολικές ή δημόσιες
- ✓ Έχει επικοινωνία με φορείς που ασχολούνται με τα βιβλία
- ✓ Γνωρίζει τις παιδαγωγικές πρακτικές και τεχνικές εμπύχωσης, έτσι ώστε να καλλιεργείται η φιλιαναγνωσία
- ✓ Βοηθά να διαμορφωθεί μια ελκυστική βιβλιοθήκη για μαθητές και εκπαιδευτικούς

- ✓ Έχει συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να προετοιμάζουν ή να σχεδιάζουν τις ωριαίες διδασκαλίες σε περιπτώσεις που απαιτείται κάτι τέτοιο, γεγονός που έχει ως προϋπόθεση ότι γνωρίζει το Αναλυτικό Πρόγραμμα
- ✓ Βοηθά να διοργανώνονται εκπαιδευτικά προγράμματα και σχέδια εργασίας (project) αξιοποιώντας τις πηγές και τα μέσα της βιβλιοθήκης, αλλά και πολιτιστικές εκδηλώσεις
- ✓ Έχει ικανότητες καθοδήγησης των αναγνωστών βάσει των πραγματικών τους αναγκών και των ενδιαφερόντων τους

Βασικός παράγοντας για να επιτευχθούν όλα τα παραπάνω είναι ο υπεύθυνος να κατέχει δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας. Οι στόχοι του, λοιπόν, πρέπει να συμπεριλαμβάνουν τόσο την εξασφάλιση της συνεργασίας των εκπαιδευτικών του σχολείου όσο και την υιοθέτηση εκ μέρους των δασκάλων και των μαθητών θετικής στάσης απέναντι στην χρήση της βιβλιοθήκης (Αρβανίτη, 2011). Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, απαιτούνται από τον υπεύθυνο ειδικές γνώσεις και συνεχή επιμόρφωση, έτσι ώστε να είναι σε θέση να ανταπεξέρχεται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της βιβλιοθήκης και στις απαιτήσεις που αφορούν την ένταξή της στο πρόγραμμα του σχολείου (Τσαούσης, 1998).

#### 4.2. Υλική δομή της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης

Τα χαρακτηριστικά που έχει η κοινωνική δομή της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης δημιουργούν κάποιες απαιτήσεις όσον αφορά τη διαμόρφωση του χώρου και την οργάνωση των συλλογών και των εξοπλισμών της. Αυτό προκύπτει διότι, σύμφωνα με τη συστηματική προσέγγιση του σχολικού χώρου, οι συγκεκριμένοι παράγοντες βρίσκονται σε αλληλεπίδραση μεταξύ τους και καθορίζουν την ποιότητα που έχει το εκπαιδευτικό περιβάλλον της βιβλιοθήκης. Αν οι δύο δομές λειτουργούν προς την ίδια κατεύθυνση, θα διευκολυνθεί η αποτελεσματική ανάπτυξη των υπηρεσιών και των στόχων που έχει η βιβλιοθήκη (Αρβανίτη, 2011).

Η υλική δομή της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης περιλαμβάνει τον χώρο, τον εξοπλισμό και την συλλογή (Αρβανίτη, 2012).

##### 4.2.1. Ο χώρος

Η βιβλιοθήκη επιβάλλεται να είναι σε κεντρικό σημείο για να εξασφαλίζεται η πρόσβαση σε όλα τα παιδιά, στους εκπαιδευτικούς και τους γονείς. Ο χώρος πρέπει να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι φιλόξενος για τον αναγνώστη και τα παιδιά να μπορούν να

κινούνται με άνεση για να επιλέξουν και να διαβάσουν βιβλία (Γκουργκούτα, 2003). Για να σχεδιαστεί και να οργανωθεί ο χώρος της Σχολικής Βιβλιοθήκης, απαιτείται ειδική αντιμετώπιση, έτσι ώστε να υποστηριχθεί η υλοποίηση των στόχων της και η ανάπτυξη των υπηρεσιών της αφού ο χώρος είναι σημαντικός παράγοντας του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος (Γερμανός, 2002). Το μικροπεριβάλλον που διαβάζουν τα παιδιά επηρεάζει την ποιότητα όσων κερδίζουν από την ανάγνωση των βιβλίων (Αρβανίτη, 2011).

Όποιος καταπιάνεται με το να σχεδιάσει αρχιτεκτονικά την βιβλιοθήκη, αλλά και οποιοδήποτε χώρο μάθησης οφείλει να έχει μελετήσει το πρόγραμμα με το οποίο λειτουργεί, καθώς και τις ανάγκες του μαθητή αφού αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες των σχεδιαστικών και οργανωτικών του επιλογών (Αρβανίτη, 2011).

Η περιγραφή που υπάρχει στη συνέχεια αποτελεί αντανάκλαση των διεθνών προτύπων που αφορούν τον χώρο της βιβλιοθήκης και των γενικών αρχών, των στόχων και των υπηρεσιών για τις οποίες έγινε λόγος στο προηγούμενο υποκεφάλαιο (Αρβανίτη, 2011).

#### 4.2.1.1. Η θέση και το μέγεθος

Η βιβλιοθήκη πρέπει να βρίσκεται σε κεντρικό σημείο του σχολικού κτηρίου γιατί συνιστά το κέντρο λειτουργίας του. Μέσω της θέσης της πρέπει να εξασφαλίζεται η άμεση και γρήγορη πρόσβαση στα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να διευκολύνεται η ενσωμάτωσής της στη λειτουργία του σχολικού προγράμματος. Ιδανική θα ήταν η περίπτωση μιας κυκλικής βιβλιοθήκης που θα βρίσκεται στο κέντρο του διδακτηρίου και θα περιβάλλεται από τις αίθουσες διδασκαλίας, ούτως ώστε να συνιστά προέκτασή τους (Αρβανίτη, 2011).

Οι παράγοντες που καθορίζουν άμεσα το μέγεθος της βιβλιοθήκης είναι ο πληθυσμός της σχολικής κοινότητας, ο αριθμός των μαθητών κάθε τμήματος, τα είδη και η ποσότητα των υλικών της συλλογής και του εξοπλισμού της, αλλά και οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα σε αυτή. Επειδή, λοιπόν, ορισμένες φορές θα χρησιμοποιείται αντί της σχολικής τάξης το μέγεθός της πρέπει να είναι ανάλογο του αριθμού των μαθητών ενός τμήματος, έτσι ώστε να μπορούν οι μαθητές να δουλεύουν με άνεση όταν βρίσκονται εκεί (Αρβανίτη, 2011).

Σύμφωνα με τις σύγχρονες τάσεις, πιο πολλή έμφαση δίνεται στα ποιοτικά και όχι στα ποσοτικά στοιχεία του χώρου της βιβλιοθήκης (Αρβανίτη, 2011). Σε κάθε περίπτωση, ο χώρος στέγάσής της πρέπει να είναι λειτουργικά ευέλικτος για την κάλυψη της ποικιλίας των επιθυμητών δραστηριοτήτων, αλλά και της αισθητικής που δημιουργεί θετικό ψυχολογικό

κλίμα (Γερμανός, 2002). Επίσης, πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένος με χώρους και περιοχές για την εξυπηρέτηση όλων των δυνατοτήτων που προσφέρει η χρήση της, χωρίς παρεμπόδιση της μιας από την άλλη, να εξασφαλίζεται σε όλους τους μαθητές η πρόσβαση στο υλικό και τον εξοπλισμό της και τέλος, να είναι έτσι σχεδιασμένη, ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και από παιδιά με ειδικές ανάγκες (Αρβανίτη, 2011).

#### 4.2.1.2. Οι περιοχές λειτουργίας

Η βιβλιοθήκη, όπως ήδη παρουσιάστηκε, λειτουργεί σύνθετα και πολυεπίπεδα. Περιλαμβάνει διαφορετικού τύπου δραστηριότητες για τις οποίες απαιτείται η διαμόρφωση του χώρου της σε ειδικές περιοχές (Αρβανίτη, 2011).

Σύμφωνα με τον Γερμανό (2002), κάθε περιοχή πρέπει να έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- α) Να διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες περιοχές με ευδιάκριτα όρια βοηθώντας με αυτό τον τρόπο την ανάπτυξη θετικών συμπεριφορών μάθησης. Τα όρια αυτά δεν θα πρέπει να είναι άκαμπτα, έτσι ώστε να δίνεται η δυνατότητα στον χώρο να εξυπηρετεί τις αλλαγές και τις απαιτήσεις που έχουν οι διάφορες δραστηριότητες.
- β) Να αναδιοργανώνεται βάσει των εκάστοτε αναδυόμενων αναγκών που έχει το ευέλικτο πρόγραμμα με το οποίο λειτουργεί η βιβλιοθήκη.
- γ) Να διαθέτει δικά της χαρακτηριστικά λειτουργίας και αισθητικής που ταιριάζουν με τον στόχο κάθε περιοχής.

Για να έχουν οι περιοχές χαρακτηριστικά ευελιξίας και όχι στερεοτυπικής λειτουργίας, θα πρέπει να απαλλαγούν από τα στοιχεία που τους δίνουν ένα χαρακτήρα μονολειτουργικό. Στα πλαίσια μιας τέτοιας κατεύθυνσης βοηθά να οργανωθούν οι περιοχές με βάση το κριτήριο του ατομικού ή ομαδικού χαρακτήρα που έχουν οι δραστηριότητες (Γερμανός, 2005).

Σύμφωνα, λοιπόν, με την Αρβανίτη (2011), προτείνονται οι εξής περιοχές:

- ✓ *Η περιοχή υποδοχής.* Ο βασικός χώρος όπου θα εργάζεται ο βιβλιοθηκονόμος ή ο υπεύθυνος εκπαιδευτικός και θα εκτελούνται οι κύριες αρμοδιότητές τους, όπως για παράδειγμα η υποδοχή και εξυπηρέτηση των χρηστών, ο δανεισμός, η ταξινόμηση, η καταλογογράφηση των βιβλίων, αλλά και η αναζήτηση και διαχείριση των πηγών.

- ✓ *Η κεντρική περιοχή-σπουδαστήριο με επιμέρους περιοχές για μελέτη και συνεργασία.* Μια περιοχή που θα είναι ανοιχτή με έπιπλα που αναδιατάσσονται εύκολα για την εξυπηρέτηση της εργασίας σε μικρές ομάδες ή σε ομάδες τάξης. Η συγκεκριμένη περιοχή, αλλά και οι υπόλοιπες θα μπορούν να συμβάλλουν με τη βοήθεια των μαθητών στην διαμόρφωση μικροπεριβαλλόντων για εργασία και συζήτηση. Κύριες λειτουργίες της θα αποτελούν τα ωριαία μαθήματα, οι εκπονήσεις ομαδικών εργασιών, η ανάγνωση, οι ομαδικές μελέτες, οι παρουσιάσεις, οι προβολές και οι διάφορου τύπου εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.
- ✓ *Η περιοχή των βιβλιοστασιών.* Περιλαμβάνει τους χώρους όπου τοποθετούνται τα έντυπα και οπτικοακουστικά μέσα, δηλαδή η συλλογή της βιβλιοθήκης. Έχει σταθερά έπιπλα στα οποία, όμως, μπορεί να προστεθούν και τροχήλατα για την εξυπηρέτηση των διάφορων αναγκών που θα προκύψουν κατά τη λειτουργίας της.
- ✓ *Η περιοχή των υπολογιστών ή η περιοχή των πολυμέσων.* Στις βασικές της λειτουργίες περιλαμβάνεται η αναζήτηση πληροφοριών, η σύνδεση με το διαδίκτυο, η ετοιμασία σχολικών εργασιών και οι προβολές. Διαφορετικά, μπορεί να γίνει χρήση φορητών υπολογιστών ή διαδραστικών πινάκων.
- ✓ *Η περιοχή του καθιστικού.* Βρίσκεται στο ίδιο ύψος με τους υπόλοιπους χώρους ή λίγο πιο ψηλά για λόγους αισθητικής και για να οριοθετείται καλύτερα ο χώρος της, ενώ τα έπιπλά της είναι οι καναπέδες και τα χαμηλά τραπέζια. Η λειτουργία της περιλαμβάνει ομαδικές συζητήσεις, ατομικές μελέτες, ομαδική ή ατομική ανάγνωση, ακροάσεις μουσικής, ψυχαγωγία, χαλάρωση και δραστηριότητες που κοινωνικοποιούν τους μαθητές. Εναλλακτικά, η περιοχή αυτή, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις μικρών τάξεων, θα μπορούσε να μην έχει έπιπλα, αλλά χαλιά και μαξιλάρια στο πάτωμα. Η διακόσμησή της που αποτελείται από μικροαντικείμενα, εικόνες, σχέδια και κατασκευές των μαθητών στοχεύει στην πρόκληση και πρόσκληση των μαθητών για αναγνωστικές εμπειρίες. Ωφέλιμο είναι τα ράφια της να είναι χαμηλά, σταθερά ή τροχήλατα και σε κάποια από αυτά τα βιβλία να τοποθετούνται με την όψη του εξωφύλλου τους για να προκαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών.
- ✓ *Η περιοχή για τους πολύ μικρούς επισκέπτες.* Θα μπορούσε να υπάρχει μια επιπλέον περιοχή αντίστοιχη με το καθιστικό για την φιλοξενία των πολύ μικρών επισκεπτών της βιβλιοθήκης, των προνηπίων, των νηπίων και των πρώτων τάξεων του δημοτικού. Η διακόσμησή της θα μπορούσε να περιλαμβάνει χνουδωτά χαλιά, μαλακά μαξιλάρια, πουφ, μαριονέτες, αγαπημένους ήρωες παιδικών βιβλίων,

κουτιά με καλάθια και παιχνίδια που δίνουν στον χώρο μια αίσθηση ζεστασιάς και τον κάνουν φιλικό και φιλόξενο.

- ✓ *Η περιοχή για ατομική ανάγνωση ή γραφή.* Μια κατασκευή με ένα σπίτι ή μια περιοχή που διαφοροποιείται από τον υπόλοιπο χώρο με διαχωριστικά, όπως για παράδειγμα παραβάν με παραστάσεις από βιβλία, φορητά ράφια κ.λπ., είναι κατάλληλη για απομόνωση και για όποιον του αρέσει να διαβάζει μόνος του.

#### 4.2.1.3. Ο φωτισμός

Κατάλληλος φωτισμός είναι αυτός που είναι φυσικός και επαρκεί για τις όποιες λειτουργίες της βιβλιοθήκης. Στα ηλεκτρικά φώτα πρέπει να περιλαμβάνονται ειδικοί λαμπτήρες για το διάβασμα που μοιάζουν με φυσικό φωτισμό. Με τη βοήθεια του φωτισμού δημιουργείται μια «ζεστή» ατμόσφαιρα και ένα θετικό ψυχολογικό κλίμα (Αρβανίτη, 2011).

#### 4.2.1.4. Η αισθητική του χώρου

Η βιβλιοθήκη πρέπει να συμβάλλει στην πρόσκληση και πρόκληση των παιδιών να την επισκεφθούν και να επιθυμούν την παραμονή τους στον χώρο. Μια οικεία για τα παιδιά ατμόσφαιρα βοηθάει στην επίτευξη ενός τέτοιου στόχου (Γερμανός, 2005).

Για να δημιουργηθεί οικεία ατμόσφαιρα σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν τα κατάλληλα χρώματα, οι υφές των υλικών, τα μεγέθη και τα σχήματα που έχουν τα έπιπλα και τα διάφορα αντικείμενα, καθώς επίσης ο σχεδιασμός της αίθουσας και η ρύθμιση του φωτισμού της. Όλα αυτά τα στοιχεία προσδίδουν αισθητική ταυτότητα στο χώρο και ταιριάζουν με την ηλικία των μαθητών (Αρβανίτη, 2011).

Ταυτόχρονα, όπως υποστηρίζει η Αρβανίτη (2011), το ερέθισμα του χώρου της βιβλιοθήκης πρέπει να το διακρίνει η οργανωμένη του πολυπλοκότητα, από οπτική και απτική άποψη με τους εξής στόχους:

- ✓ Να είναι αντιληπτικά και αισθητικά ενδιαφέρον για τους μαθητές
- ✓ Να προσφέρει μέσω της σύνθετης οργάνωσής του ποικιλία σημείων αναφοράς για την εξοικείωση των μαθητών με αυτό
- ✓ Να δέχεται τις παρεμβάσεις των μαθητών και του εκπαιδευτικού για τροποποίησή του αφού με αυτό τον τρόπο στηρίζεται η ευελιξία και οι δυνατότητες αλληλεπίδρασης που πρέπει οπωσδήποτε να αποτελούν χαρακτηριστικό του χώρου όπου πραγματοποιείται η διδασκαλία.



Στη διακόσμηση της βιβλιοθήκης μπορεί να περιλαμβάνονται:

α) Πίνακες για έκφραση και επικοινωνία (Γερμανός, 2002)

β) Εικόνες, όπως για παράδειγμα σχέδια των μαθητών ή αφίσες ζωγραφικής, φωτογραφίες και οπτικό υλικό πολιτιστικών και εκπαιδευτικών δρωμένων (Αρβανίτη, 2011)

γ) Αντικείμενα, όπως διακοσμητικές κατασκευές, παιχνίδια και μικροαντικείμενα των μαθητών (Αρβανίτη, 2011)

δ) Στοιχεία της καθημερινότητας ενός σπιτιού, όπως για παράδειγμα γλάστρες με λουλούδια, ενυδρεία, κ.λπ. (Αρβανίτη, 2011).

Γενικά, η διακόσμηση είναι βαρύνουσα σημασίας διότι η συνεισφορά της υπερβαίνει το επίπεδο της αισθητικής του εκπαιδευτικού χώρου. Μέσω αυτής «διδάσκεται» πολιτισμός, παρέχονται πληροφορίες, τα παιδιά έρχονται σε επαφή με ερεθίσματα που τους είναι χρήσιμα για την μάθηση και διαμορφώνεται ένα θετικό ψυχολογικό κλίμα στην τάξη. Γι' αυτό και πρέπει να σχεδιάζεται προσεκτικά από τους εκπαιδευτικούς με την συμμετοχή των μαθητών ως ένα βαθμό (Αρβανίτη, 2011).

Για να δημιουργηθεί οικεία ατμόσφαιρα και ο χώρος να είναι ευέλικτος, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και ο τρόπος με τον οποίο επιπλώνεται η βιβλιοθήκη (Αρβανίτη, 2011).

#### 4.2.2. Ο εξοπλισμός

##### 4.2.2.1. Η επίπλωση

Τα έπιπλα της Σχολικής Βιβλιοθήκης πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών όλων των ηλικιών (Γκουργκούτα, 2003), να δημιουργούν μια οικεία ατμόσφαιρα και να διαμορφώνουν έναν ευέλικτο χώρο (Αρβανίτη, 2011).

Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, είναι απαραίτητο να επιλέγονται υλικά και χρώματα που θα βρίσκονται σε αρμονία με τις αισθητικές επιλογές της βιβλιοθήκης, καθώς και κινητά έπιπλα, κυρίως τραπέζια και καρέκλες που ενδείκνυνται σε περιπτώσεις όπου εφαρμόζονται πολλές διατάξεις, έτσι ώστε να συντελείται η υποστήριξη ποικίλων δραστηριοτήτων και η χρήση του χώρου με πολλαπλούς τρόπους (Αρβανίτη, 2011).

Σύμφωνα με την Αρβανίτη (2011), η επίπλωση αποτελείται από σταθερά και κινητά έπιπλα. Στα σταθερά εντάσσονται τα ακόλουθα:

- ✓ *Βιβλιοστάσια τοίχου μονής όψης στα οποία μπορεί να αυξομειώνεται το ύψος που έχουν τα ράφια.* Χρησιμοποιούνται για να τοποθετηθεί το υλικό της συλλογής που έχει η βιβλιοθήκη, έντυπο και οπτικοακουστικό. Ο καθορισμός του αριθμού των βιβλιοστασίων και των διαστάσεων τους εξαρτάται από το πλήθος των βιβλίων, τον χώρο που είναι διαθέσιμος και από εργονομικά κριτήρια τα οποία θα πρέπει να έχουν προσαρμοστεί στο μέγεθος του παιδιού, ούτως ώστε να μπορεί να χρησιμοποιεί το υλικό.

Το οπτικοακουστικό και ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό υλικό π.χ. βιντεοκασέτες ή CDs αποθηκεύεται σε ειδικές στήλες, ραφιέρες μικρότερου βάθους. Όσον αφορά χάρτες, αφίσες κ.λπ. τοποθετούνται σε περίπτωση διαθέσιμου χώρου στη βιβλιοθήκη σε ειδικά έπιπλα.

- ✓ *Τα βιβλιοστάσια για τοποθέτηση βιβλίων ή περιοδικών με την προβολή του εξωφύλλου.* Όταν πρόκειται για τέτοιου είδους ράφια χρησιμοποιούνται μέρη της αίθουσας που έχουν μικρό βάθος, για παράδειγμα γίνεται επένδυση κολώνων ή χρήση του διαστήματος ανάμεσα στα καλοριφέρ κ.λπ.
- ✓ *Τα βιβλιοστάσια διπλής όψης.* Χρησιμεύουν στον διαχωρισμό περιοχών, όπως για παράδειγμα στην οριοθέτηση της περιοχής του καθιστικού, ούτως ώστε τα βιβλία να είναι προσβάσιμα από το καθιστικό και το πίσω μέρος του βιβλιοστασίου να μπορεί να αξιοποιηθεί για βιβλία ή άλλα υλικά.
- ✓ *Προθήκες αρχείων και περιοδικών.* Τα ντουλάπια που είναι ειδικά για την τοποθέτηση περιοδικών έχουν στο πορτάκι θέση για την τοποθέτηση ενός περιοδικού που δείχνει το εσωτερικό σημείο στο οποίο είναι τοποθετημένο το σώμα των περιοδικών.

Τα κινητά έπιπλα από την άλλη, όπως αναφέρει η Αρβανίτη (2011), περιλαμβάνουν τα εξής:

- ✓ *Καρέκλες και τραπέζια μελέτης.* Τα συγκεκριμένα έπιπλα πρέπει να είναι ελαφριά για να μπορούν να αναδιαταχθούν εύκολα και γρήγορα αφού για να υλοποιηθούν οι πολλαπλές και ποικίλες εκπαιδευτικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες, χρειάζεται κάποιες φορές να υπάρχει διαφορετική διάταξη. Για παράδειγμα, η εργασία σε ομάδες προϋποθέτει να χρησιμοποιούνται μεμονωμένα τραπέζια, ενώ σε περιπτώσεις συζητήσεων της ομάδας-τάξης πρέπει να συνενώνονται μικρά τραπέζια για να σχηματιστεί μια μεγάλη τράπεζα συζητήσεων. Για να παρακολουθηθεί μια διάλεξη ή προβολή τα καθίσματα πρέπει να τοποθετούνται σε σειρές.

Από άποψη εργονομίας, τα καθίσματα και τα τραπέζια πρέπει να προσαρμόζονται στο μέγεθος του παιδιού για να κάθεται άνετα, αλλά και για να μην υπάρχουν ενοχλήσεις και προβλήματα στη σπονδυλική του στήλη. Μια καλή λύση είναι να επιλέγονται έπιπλα που μπορούν να μεταβάλουν ελαφρώς το ύψος τους επειδή έχουν μικρές βιδωτές βάσεις στα πόδια οι οποίες τους δίνουν την δυνατότητα να ανεβαίνουν ή να κατεβαίνουν έως και 3 εκ..

Τα τραπέζια που μελετούν οι μαθητές μπορούν να είναι διαφόρων σχημάτων (τετράγωνα, ορθογώνια, στρογγυλά, πολυγωνικά). Ο διαθέσιμος χώρος και οι δυνατότητες που δημιουργεί το σχήμα και το μέγεθος της αίθουσας είναι τα στοιχεία που καθορίζουν τις διαστάσεις και το σχήμα των τραπεζιών.

- ✓ *Τραπέζια ηλεκτρονικών υπολογιστών.* Αν ο σχεδιασμός της βιβλιοθήκης περιλαμβάνει περιοχή πολυμέσων, τότε πρέπει να υπάρχουν αντίστοιχα τραπέζια υπολογιστών για την τοποθέτηση των υπολογιστών σε αυτά μαζί με τα εξαρτήματά τους. Αντίθετα, στη περίπτωση των φορητών υπολογιστών δεν είναι απαραίτητη η ύπαρξη επιπλέον τραπεζιών για τους υπολογιστές αφού οι μαθητές μπορούν να τους χρησιμοποιούν στα τραπέζια μελέτης.
- ✓ *Τραπέζι-γραφείο υπευθύνου.* Βρίσκεται στο χώρο υποδοχής και έχει τα συρτάρια που είναι κατάλληλα για τα υλικά. Επίσης, πρέπει το γραφείο δίπλα ή από πάνω να έχει ξεχωριστό έπιπλο για να αποθηκεύεται το υλικό που είναι απαραίτητο για την οργάνωση και τις λειτουργίες της βιβλιοθήκης.
- ✓ *Ειδικά έπιπλα-κουτιά* που χρησιμοποιούνται για να τοποθετηθούν τα βιβλία που έχουν το εξώφυλλο με τις νέες εκδόσεις.
- ✓ *Τροχήλατα κουτιά-κύβοι* για να μεταφέρονται τα βιβλία κοντά σε περιοχές ανάγνωσης ή εργασιών, για να τοποθετούνται παιχνίδια κ.λπ.
- ✓ *Καλάθια και τροχήλατες συρταριέρες* που βοηθούν να μεταφέρεται και να τακτοποιείται το υλικό της συλλογής, π.χ. παιχνίδια, βιβλία,μπογιές, μαρκαδόροι, κ.λπ.

#### 4.2.2.2. Ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός

Ο εξοπλισμός της βιβλιοθήκης περιλαμβάνει και τον ηλεκτρονικό εξοπλισμό, αναγκαίο στη βιβλιοθήκη του σήμερα η οποία έχοντας αναβαθμισμένο και εκσυγχρονισμένο ρόλο οφείλει να λειτουργεί ως κεντρικό δίκτυο παρέχοντας πρόσβαση σε έντυπα και ψηφιακά υλικά πληροφόρησης και γνώσης, να διευθετεί ηλεκτρονικά τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται

και λειτουργεί και να έχει επικοινωνία με άλλες βιβλιοθήκες και αντίστοιχους φορείς μέσω του διαδικτύου (Αρβανίτη, 2011).

Ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός περιλαμβάνει:

- ✓ *Ηλεκτρονικούς υπολογιστές, σταθερούς ή φορητούς.* Ο αριθμός τους είναι ανάλογος των αναγκών που έχει κάθε βιβλιοθήκη. Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητος ένας υπολογιστής για τον υπεύθυνο ο οποίος τον χρησιμοποιεί για να οργανώνει το υλικό της βιβλιοθήκης, να καταγράφει, να ταξινομεί, να δανείζει και οπωσδήποτε για να συνδέεται με άλλες βιβλιοθήκες και τοπικές υπηρεσίες. Ωφέλιμη είναι, επίσης, η ύπαρξη υπολογιστών που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλες τις ομάδες. Το να αναζητά κανείς πληροφορίες για εργασίες ερευνητικής φύσης μέσω διαφόρων πηγών ή άλλων βιβλιοθηκών αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία της διαδικασίας μάθησης (Αρβανίτη, 2011).
  - ✓ *Σύνδεση με το διαδίκτυο.* Οι χρήστες μέσω του διαδικτύου έχουν πρόσβαση σε διαδικτυακούς τόπους του παγκόσμιου ιστού για περιήγηση και αναζήτηση πληροφοριών, επικοινωνία με άλλους χρήστες με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, καθώς και ζωντανή συνομιλία και εικονική περιήγηση σε διάφορους χώρους. Μπορούν, επίσης, να δημοσιεύουν πληροφορίες και να αποστέλλουν μηνύματα σε όλο τον κόσμο (Αρβανίτη, 2011).
- Όσον αφορά, όμως, την πρόσβαση των μαθητών στο διαδίκτυο οι απόψεις αντικρούονται. Άλλοι υποστηρίζουν ότι καθένας πρέπει να έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο και κάποιοι άλλοι ότι το διαδίκτυο δημιουργεί προβλήματα και ενέχει κινδύνους, γι' αυτό ή δεν θα πρέπει να υπάρχει καθόλου πρόσβαση από τα παιδιά ή θα πρέπει να ελέγχεται αυστηρά (Παπαδάκης & Χατζηπέρης, 2001· Κολοκυθάς, Γώγουλος & Παπαστάμος, 2001). Ωστόσο, επειδή η διδασκαλία και η μάθηση αποκτούν με την βοήθεια του διαδικτύου δυνατότητες οι οποίες δεν καλύπτονται από άλλο μέσο είναι απαραίτητο να αξιοποιηθεί η ελευθερία πρόσβασης και αξιοποίησης της πληροφορίας με δεδομένη βέβαια την εξασφάλιση της προστασίας των μαθητών από περιεχόμενα που είναι ακατάλληλα ηθικά και δεοντολογικά (Αρβανίτη, 2011).
- ✓ *Συστήματα και μέσα αξιοποίησης και ανάπτυξης πολυμεσικών εφαρμογών και οπτικοακουστικών υλικών από εκπαιδευτικούς και μαθητές.* Αυτά περιλαμβάνουν συσκευές βίντεο, βιντεοκάμερες, ψηφιακά κασετόφωνα, ραδιοκασετόφωνα, ακουστικά ακρόασης μουσικής κ.λπ., εκτυπωτές, σαρωτές, συσκευές τηλεόρασης,

ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές και ψηφιακές βιντεοκάμερες, οθόνες και βιντεοπροβολείς (Αρβανίτη, 2011).

Επίσης, ο εξοπλισμός περιλαμβάνει και άλλες συσκευές ή μηχανήματα αναπαραγωγής ή επεξεργασίας των πληροφοριών, όπως είναι οι φορητές συσκευές βιβλιοδεσίας, τα φωτοτυπικά μηχανήματα, καθώς και τα μέσα εξοπλισμού που υπάρχουν στον χώρο υποδοχής, δηλαδή τηλέφωνο και fax (Αρβανίτη, 2011).

#### 4.2.3. Η συλλογή

##### 4.2.3.1. Γενικά χαρακτηριστικά της συλλογής

Ο όρος «συλλογή βιβλιοθήκης» αναφέρεται στο έντυπο και μη υλικό μιας βιβλιοθήκης. Η κατάλληλη συλλογή θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να λειτουργήσει επιτυχημένα και αποτελεσματικά η βιβλιοθήκη (Αρβανίτη, 2011).

Η συλλογή οφείλει να προσφέρει πηγές, αφενός για να υποστηρίζει το σχολικό πρόγραμμα και αφετέρου για να ανταπεξέρχεται στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες που έχουν οι χρήστες της. Με άλλα λόγια, πρέπει να αποτελεί αντανάκλαση της πολιτισμικής και μαθησιακής ποικιλομορφίας της σχολικής κοινότητας (Αγγελοπούλου & Βαλάση, 1989), αλλά και πηγή έμπνευσης νέων αναζητήσεων (Αρβανίτη, 2011). Στις συλλογές της Σχολικής Βιβλιοθήκης πρέπει να περιλαμβάνεται ένα πολυθεματικό έντυπο και μη υλικό (Δαρδανός κ.συν., 2015).

Η Αρβανίτη (2011) υποστηρίζει ότι

Η συλλογή απαρτίζεται από έντυπο υλικό: βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, κόμικς, φυλλάδια, χάρτες, κτλ., μη έντυπο υλικό: οπτικοακουστικό υλικό και πολυμεσικές εφαρμογές, όπως εκπαιδευτικό λογισμικό, ηλεκτρονικά βιβλία, εκπαιδευτικά CD-ROM, CD-ROM μουσικής, βιντεοταινίες, διαφάνειες, ηχητική βιβλιοθήκη (ψηφιακά ηχητικά βιβλία με ποικίλο περιεχόμενο, π.χ. απαγγελίες ποιημάτων από τους ίδιους τους ποιητές, αφηγήσεις παραμυθιών κ.ά.), εποπτικό υλικό, όπως χάρτες, διαφάνειες κλπ. Και εκπαιδευτικά παιχνίδια. (σ. 155)

Οι βιβλιακές συλλογές πρέπει να έχουν προσαρμοστεί στις ανάγκες που έχει το ωρολόγιο πρόγραμμα, ούτως ώστε οι μαθητές έχοντας αυτό ως βάση και αφετηρία να εξοικειώνονται με τη σημασία που έχει η χρήση των βιβλίων σε συνδυασμό με τη χρήση της διαδικτυακής πληροφορίας (Δαρδανός κ.συν., 2015).

Έμφαση πρέπει να αποκτά όχι η ποσότητα της συλλογής αλλά η ποιότητα της (Δαρδανό κ.συν., 2015). Γι' αυτό, «είναι πολύ σημαντικό να προσφέρουμε στο παιδί το καλύτερο βιβλίο, παιδαγωγικά προσεγμένο, από άποψη εικόνας, γλώσσας, περιεχομένου, καλύπτοντας έτσι τις πνευματικές, τις συναισθηματικές και τις αισθητικές του ανάγκες, προσαρμοσμένο στην ηλικία του» (Γκουργκούτα, 2003, σ. 29).

#### 4.2.3.2. Κριτήρια επιλογής της συλλογής

Για την οργάνωση του έργου απαιτείται πρώτα απ' όλα η σύσταση επιτροπών. Η επιτροπή αποτελείται από επιλεγμένους εκπαιδευτικούς οι οποίοι διακρίνονται από τις επιδόσεις τους στο εκπαιδευτικό έργο και τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα τους σε όλους τους τομείς που σχετίζονται με την παραγωγή, τη διακίνηση και την αναγνωσιμότητα των εξωσχολικών βιβλίων κατά κλάδο. Τα υπηρεσιακά αυτά μέλη τα πλαισιώνουν εξωεκπαιδευτικοί παράγοντες σχετικοί με τη συγγραφή επιστημονικών έργων, καθώς και λογοτέχνες, βιβλιοκριτικοί και βιβλιογνώστες, ενώ χρήσιμος είναι και ο ειδικός έμπειρος βιβλιοθηκάριος (Ντελόπουλος, 2005).

Η επιτροπή έχει ως έργο να διεκπεραιώσει τις αποφάσεις της πολιτικής ηγεσίας της χώρας σχετικά με την άσκηση της εκπαιδευτικής πολιτικής που καθορίστηκε από τα αρμόδια στελέχη της. Υποχρεούται, δηλαδή, να εφαρμόσει συγκεκριμένες οδηγίες με πρώτο μέλημά της να αποτελεί η προμήθεια από τους εκδότες καταλόγων που θα δείχνουν τις εκδόσεις των τελευταίων 5-6 χρόνων, ενώ στη περίπτωση των επανεκδόσεων πρέπει να δηλώνεται η χρονολογία της πρώτης έκδοσης. Στους καταλόγους αυτούς πρέπει να περιλαμβάνονται τόσο έργα Ελλήνων συγγραφέων όσο και ξένων σε μετάφραση. Η επιτροπή αποτελείται σε όλους τους εκδοτικούς οίκους, όμως, όσοι δεν έχουν εκδόσεις που να ενδιαφέρουν την επιτροπή θα πρέπει να επιδεικνύουν την απαραίτητη κατανόηση. Η επιτροπή δεσμεύεται ότι δεν θα επιλέξει τίτλους μέσα από καταλόγους, αλλά θα εξετάσει μέσω αυτοψίας τα δείγματα, γεγονός που αποτελεί τη μόνη υπεύθυνη και καταξιωμένη μέθοδο. Στη συνέχεια, θα συνεννοηθεί με τους εκδότες για να υποβάλει ένα ή δύο-το πολύ-αντίτυπα από αυτά που θα ζητηθούν για εξέταση και τα οποία είτε θα συμψηφιστούν κατά την αγορά των περισσότερων είτε θα επιστραφούν (Ντελόπουλος, 2005).

Κάθε επιτροπή που έχει την ευθύνη της επιλογής πρέπει να αναζητά όχι το καλύτερο έργο και τον σπουδαιότερο συγγραφέα, αλλά το σωστότερο βιβλίο. Γνώμονάς της θα πρέπει να είναι ο βαθμός που οι μαθητές προσεγγίζουν τα συγκεκριμένα βιβλία και η αναγνωσιμότητά

που έχουν χωρίς, όμως, να στερούνται εγκυρότητας και άλλων θετικών στοιχείων (Ντελόπουλος, 2005).

«Τα κριτήρια επιλογής δεν είναι δυνατόν να απαριθμηθούν σε έναν πίνακα και να τηρηθούν κατά γράμμα. Θα θεσπιστούν από την επιτροπή μόλις αναλάβει το έργο της» (Ντελόπουλος, 2005).

Ο σχηματισμός της συλλογής μιας Σχολικής Βιβλιοθήκης πρέπει να βασίζεται στα εξής κριτήρια:

- ✓ Στην εγκυρότητα που έχουν τα κείμενα και οι συγγραφείς κάθε κρινόμενου βιβλίου. Πρέπει να γίνεται έλεγχος των συγγραφέων που υπάρχουν στη πρόσφατη βιβλιογραφία, του χειρισμού των θεμάτων και της καλής χρήσης της γλώσσας (Ντελόπουλος, 2005).
- ✓ Στον αποκλεισμό βιβλίων που έχουν ιδεολογικές θέσεις πολιτικών, θρησκευτικών ή άλλων δοξασιών, αλλά και προσηλυτιστικών και προπαγανδιστικών βιβλίων (Ντελόπουλος, 2005).
- ✓ Στο περιεχόμενο των βιβλίων το οποίο θα πρέπει να είναι αντίστοιχο του γνωστικού επιπέδου και των συναισθηματικών αναγκών κάθε ηλικίας, στη γλώσσα, την καλή εικονογράφηση και την καλή βιβλιοδέτηση (Γκουργκούτα, 2003).
- ✓ Στην ποιότητα της εκδοτικής τεχνολογίας γιατί η συμβολή της στην προσέγγιση των αναγνωστών, ειδικότερα της μικρής ηλικίας, είναι αποφασιστική. Μια έκδοση με ελκυστική μορφή θα αποκτήσει προβάδισμα έναντι ογκωδών, δύσχρηστων, βαριών και ελαττωματικής βιβλιοδεσίας βιβλίων παρά το θετικό τους περιεχόμενο και των άριστων κειμένων τους (Ντελόπουλος, 2005).
- ✓ Στην αισθητική της έκδοσης. Πρέπει να δίνεται προσοχή «στο καλό χαρτί, στο χαρτί εξωφύλλου, στην εκδοτική και τυπογραφική επιμέλεια-έμπειρη κατανομή του κειμένου, χωρισμός σε μέρη, κεφάλαια, υπομνηματισμός (σημειώσεις και υποσημειώσεις)» (Ντελόπουλος, 2005, σ. 60-61), καθώς και στον αποτελεσματικό πίνακα των περιεχομένων, στα ευρετήρια, την εικονογράφηση και τα σχέδια (Ντελόπουλος, 2005).
- ✓ Στα χαρακτηριστικά που έχει η αναγνωστική κοινότητα που εξυπηρετεί (ηλικία, αναγνωστικές εμπειρίες, ενδιαφέροντα και ανάγκες των χρηστών, πολυπολιτισμικά στοιχεία κ.ά.) (Αρβανίτη, 2011).

- ✓ Στον σκοπό που έχει η εκπαίδευση και στους στόχους του αναλυτικού προγράμματος (Αρβανίτη, 2011).
- ✓ Στους στόχους που έχει η βιβλιοθήκη (Αρβανίτη, 2011).
- ✓ Στην εκδοτική κίνηση και την χρονική ενημερότητα της βιβλιοθήκης (Αρβανίτη, 2011).

Γενικά, το πόσο αποτελεσματική θα είναι μια βιβλιοθήκη οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην επιλογή της σωστής συλλογής. Όταν υπάρχει μια πλούσια συλλογή που άπτεται των ενδιαφερόντων των παιδιών, δίνεται σε αυτά η δυνατότητα να επιλέξουν ελεύθερα τι θα διαβάσουν και έτσι, αυξάνονται τα κίνητρα τους και οι θετικές εμπειρίες που αποκομίζουν από την ανάγνωση (Αρβανίτη, 2011). Μέσω της συλλογής η Σχολική Βιβλιοθήκη εξάπτει τη φαντασία του μαθητή, ικανοποιεί την ανάγκη πληροφόρησής του και βοηθά να γίνει ένα άτομο το οποίο εφ' όρου ζωής θα αναζητά την απόλαυση μέσω της ανάγνωσης και της μάθησης (The Primary School Library, Guidelines, 2000).

Η επιλογή των βιβλίων και του υπόλοιπου υλικού της συλλογής γίνεται με τη συνεργασία του υπευθύνου της βιβλιοθήκης και του διδακτικού προσωπικού του σχολείου, των γονέων και άλλων σχολικών ή δημοτικών και δημόσιων βιβλιοθηκών. Η τελική ευθύνη είναι του υπευθύνου ή της επιτροπής της βιβλιοθήκης και των δασκάλων του σχολείου, γιατί γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της αναγνωστικής τους κοινότητας. Σημαντική είναι και η συμβολή των μαθητών στη διαμόρφωση της συλλογής γιατί έχουν γνώση και άποψη. Με τον τρόπο αυτό, αφενός καλλιεργούν την ικανότητα επιλογής των βιβλίων που τους ταιριάζουν, στοιχείο που δείχνει ένα συνειδητοποιημένο αναγνώστη και συνιστά στόχο της βιβλιοθήκης, και αφετέρου βρίσκουν όσα απολαμβάνουν εκτός σχολείου ή ήθελαν να απολαύσουν και δεν είχαν την δυνατότητα (Αρβανίτη, 2011).

Συνεπώς, μέσω της αναγνώρισης και εκτίμησης των συνηθειών και των προτιμήσεών τους, αλλά και του σεβασμού της πολιτισμικής τους ταυτότητας εξασφαλίζουν ισότιμο διάλογο, νιώθουν τον χώρο της βιβλιοθήκης πιο οικείο και ελκυστικό αφού βοήθησαν να διαμορφωθεί η συλλογή και έχουν ένα επιπλέον κίνητρο για να την επισκέπτονται. Για να επεκταθούν και να εμπλουτισθούν τα ενδιαφέροντά τους, στοιχείο που, επίσης, συνιστά στόχο της βιβλιοθήκης, σημαντικός είναι ο ρόλος του δασκάλου αφού μέσω των κατάλληλων παιδαγωγικών δραστηριοτήτων ο μαθητής θα έρθει κοντά με ποικιλία άλλων αναγνωσμάτων ή υλικών της βιβλιοθήκης και έτσι, θα του δημιουργηθεί η επιθυμία περιπλάνησης σε καινούργιους και ενδιαφέροντες ορίζοντες (Αρβανίτη, 2011).



Για να εμπλουτίζεται και να είναι χρονικά ενημερωμένη η συλλογή, σημαντική παράμετρος είναι η υπάρχουσα εκδοτική κίνηση. Προκειμένου, λοιπόν, να αναζητηθούν καινούργιες εκδόσεις και να επιλεγεί η συλλογή χρήσιμο είναι το διαδίκτυο (Αρβανίτη, 2011).

#### 4.2.3.3. Ταξινόμηση του υλικού της συλλογής

Ταξινόμηση είναι η διαδικασία μέσω της οποίας κατηγοριοποιούνται τα βιβλία και τα άλλα υλικά της βιβλιοθήκης βάσει των κοινών τους χαρακτηριστικών. Γίνεται διαχωρισμός των βιβλίων σε κατηγορίες και οριοθέτησή τους στη συλλογή, έτσι ώστε να εντοπίζονται γρήγορα και να μπορούν να χρησιμοποιηθούν (Γκουργκούτα, 2003). Για την εύκολη πρόσβαση στα βιβλία και το υλικό της συλλογής μιας βιβλιοθήκης απαιτείται η ταξινόμησή τους η οποία καθίσταται αναγκαία εργασία για την οργάνωση και σωστή συγκρότηση της συλλογής και προϋποθέτει γνώσεις βιβλιοθηκονομίας. Μέσω αυτής της διαδικασίας γίνεται καταχώρηση και τοποθέτηση των βιβλίων και των άλλων αντικειμένων της συλλογής σε ξεχωριστή μοναδική κατηγορία και θέση βάσει του περιεχομένου τους. Όταν το υλικό ταξινομείται ορθά, δίνεται στον καθένα η δυνατότητα άμεσης πρόσβασης σε ό, τι αναζητά και ο υπεύθυνος της βιβλιοθήκης μπορεί πιο εύκολα να το τοποθετήσει πίσω στη θέση του (Αρβανίτη, 2011).

Σύμφωνα με την Αρβανίτη (2011), η συλλογή μιας Σχολικής Βιβλιοθήκης είναι δυνατόν να περιέχει ένα μεγάλο φάσμα βιβλίων. Υπάρχουν βιβλία με πληροφοριακό χαρακτήρα, λεξικά και εγκυκλοπαίδειες, καθώς και βιβλία γνώσεων όλων των γνωστικών αντικειμένων που περιλαμβάνει το αναλυτικό πρόγραμμα. Επίσης, διηγήματα, μυθιστορήματα, ποιητικές συλλογές, βιβλία θεάτρου, μουσικής και τέχνης, καθώς και «βιβλία μεγάλα σε μέγεθος που προσφέρονται για ομαδική ανάγνωση, εικονογραφημένα βιβλία, βιβλία-αντικείμενα, παραμύθια λαϊκά και έντεχνα, μικρές ιστορίες, μύθοι, θρύλοι, λαχνίσματα, γλωσσοδέτες, μικρά θεατρικά, εικονογραφημένα περιοδικά, κόμικς και λευκώματα» (Αρβανίτη, 2011, σ. 159). Στη συλλογή περιλαμβάνονται και βιβλία γραμμένα στη μητρική γλώσσα των μαθητών, αλλά και σε άλλες γλώσσες που προβλέπει το αναλυτικό πρόγραμμα (Αρβανίτη, 2011).

Γενικά, η συλλογή θα πρέπει να διαθέτει πολλά και ενδιαφέροντα βιβλία τα οποία θα είναι τοποθετημένα με ελκυστικό τρόπο, τα πιο πολλά με την ράχη και τα υπόλοιπα με το εξώφυλλό τους, και θα είναι εύκολο να προσεγγισθούν από όλους τους μαθητές. Ταυτόχρονα, απαραίτητη είναι η τακτική ανανέωση της συλλογής με καινούργιες εκδόσεις και ο συνεχής εμπλουτισμός της (Αρβανίτη, 2011).

Προκειμένου να οργανωθούν οι διάφορες βιβλιοθήκες, χρησιμοποιούνται διεθνώς διάφορα συστήματα ταξινόμησης η εφαρμογή των οποίων αποτελεί ευθύνη του βιβλιοθηκονόμου, ενώ η χρησιμότητα ενός βιβλιοθηκονομικού συστήματος έγκειται στη σωστή και συνεπή εφαρμογή του. Ένα αρκετά διαδεδομένο σύστημα το οποίο χρησιμοποιούν οι περισσότερες βιβλιοθήκες είναι το δεκαδικό σύστημα ταξινόμησης Dewey που συνιστά σε απλοποιημένη μορφή ένα από τα πιο κατάλληλα συστήματα για σχολικές και παιδικές βιβλιοθήκες (Αρβανίτη, 2011).

Η ονομασία του προήλθε από τον Αμερικανό Melville Dewey που προχώρησε το 1876 σε έκδοση του πρώτου σχετικού εγχειριδίου και από τότε, προκειμένου να εκδίδονται νέοι τύποι και είδη βιβλίων, επιβάλλεται η συνεχής εξέλιξη και βελτίωση του συστήματος αυτού. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο σύστημα, η καταχώρηση των βιβλίων γίνεται βάσει του περιεχομένου τους σε δέκα θεματικές κατηγορίες που έχουν αριθμούς από το 0 έως το 999 με τον καθένα από αυτούς τους αριθμούς να ονομάζεται ταξινομικός αριθμός ή βιβλιάρημος (Αρβανίτη, 2011).

Ο Ντελόπουλος (1987) προκειμένου να ταξινομηθούν τα παιδικά βιβλία, προτείνει να εφαρμοστεί αυτό το σύστημα βάσει δύο απλουστευμένων ταξινομικών πινάκων, ένα για τα βιβλία γνώσεων και ένα για τα βιβλία λογοτεχνίας. Έτσι, προτείνονται οι εξής κατηγορίες βιβλίων που προορίζονται για τις παιδικές βιβλιοθήκες:

#### **α) Βιβλία γνώσεων**

**0** Πληροφοριακά

**1** Φιλοσοφία

**2** Θρησκεία

**3** Κοινωνικές Επιστήμες

**4** Γλώσσα

**5** Φυσικές Επιστήμες

**6** Εφαρμοσμένες Επιστήμες (τεχνολογία)

**7** Καλές Τέχνες

**8** Λογοτεχνία

**9** Γεωγραφία-Ιστορία (Ντελόπουλος, 1987).

Η κάθε κατηγορία διαιρείται σε επιμέρους κατηγορίες, εκτός της κατηγορίας 0 (Πληροφοριακά), τα οποία περιλαμβάνουν τις εγκυκλοπαίδειες, τα λεξικά κ.λπ. (Αρβανίτη, 2011).

Παραδείγματος χάριν, η κατηγορία 5 (Φυσικές Επιστήμες) υποδιαιρείται στα εξής:

**5 Φυσικές Επιστήμες**

51 Μαθηματικά

52 Αστρονομία

53 Φυσική

54 Χημεία

55 Γεωλογικές Επιστήμες

56 Παλαιοντολογία

57 Επιστήμες της Ζωής (Βιολογία)

58 Βοτανικές Επιστήμες

59 Ζωολογικές Επιστήμες (Ντελόπουλος, 1987).

**β) Λογοτεχνικά βιβλία**

**Μ** Μυθιστορήματα

**Δ** Διηγήματα

**ΕΠ** Ελληνικά Παραμύθια

**ΞΠ** Ξένα Παραμύθια

**ΞΛ** Ξένη Λογοτεχνία

**ΒΕ** Βιογραφίες Ελλήνων

**ΒΞ** Βιογραφίες Ξένων

**ΕΙ** Εικονογραφημένες Ιστορίες (Ντελόπουλος, 1987).

Για την ταξινόμηση και γενικά τις εργασίες που πρέπει να γίνουν, ώστε ένα βιβλίο να είναι έτοιμο να χρησιμοποιηθεί στη βιβλιοθήκη, απαιτούνται ειδικές γνώσεις οι οποίες είναι

απαιτητικές και χρονοβόρες. Όποιος καταπιάνεται με την ταξινόμηση των βιβλίων ορισμένες φορές δυσκολεύεται να κατατάξει μερικά από αυτά είτε γιατί δεν είναι σαφής η κατηγορία στην οποία ανήκουν είτε γιατί δίνουν την εντύπωση ότι η ταξινόμησή τους μπορεί να γίνει σε περισσότερες από μία κατηγορίες. Όσον αφορά τα συγκεκριμένα βιβλία, κατατάσσονται σύμφωνα με την κρίση του υπευθύνου σε εκείνη την κατηγορία που θεωρεί ότι συμβάλλει στη διευκόλυνση της αναζήτησης και της μεγαλύτερης κινητικότητάς τους. Πρέπει, όμως, να ακολουθείται η ίδια κατάταξη για το ίδιο είδος βιβλίου, να υπάρχει δηλαδή, συνέπεια στον τρόπο ταξινόμησης διότι είναι σημαντικό το σύστημα ταξινόμησης που θα επιλεγεί να είναι εύκολο στη χρήση για τους μαθητές και αποτελεσματικό ως προς την διακίνηση των βιβλίων (Αρβανίτη, 2011).

Η οργάνωση των βιβλίων και του υπόλοιπου υλικού της βιβλιοθήκης παρ' όλο που μπορεί να πραγματοποιηθεί με το παραδοσιακό τρόπο, δηλαδή χειρόγραφα με χρήση του βιβλίου εισαγωγής, σήμερα γίνεται ηλεκτρονικά με τη βοήθεια ειδικών λογισμικών για την ηλεκτρονική ταξινόμηση και τον δανεισμό των βιβλίων (Αρβανίτη, 2011).

Ένας ακόμη λόγος για τον οποίο είναι σημαντική η οργάνωση του υλικού της Σχολικής Βιβλιοθήκης με βάση τα διεθνή πρότυπα είναι γιατί βοηθά να διαμορφώσει ο μαθητής την κουλτούρα του δια βίου χρήστη της βιβλιοθήκης. Αυτό συμβαίνει διότι οι μικροί μαθητές-χρήστες αποκτούν από μικρή ηλικία δεξιότητες που αφορούν την χρήση και την αξιοποίηση του υλικού οποιασδήποτε βιβλιοθήκης αφού σε όλες ακολουθείται η ίδια βιβλιοθηκονομική δομή (Αρβανίτη, 2011).

Η ταξινόμηση του υπόλοιπου οπτικοακουστικού, πολυμεσικού και εποπτικού υλικού της βιβλιοθήκης γίνεται θεματικά με το κάθε είδος να τοποθετείται σε ιδιαίτερο χώρο (Αρβανίτη, 2011).

## **Β΄ ΜΕΡΟΣ**

## Κεφάλαιο Πέμπτο: Μεθοδολογία της έρευνας

### 5.1. Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογία της συγκεκριμένης έρευνας η οποία αφορά την μέθοδο, το δείγμα, τα μέσα και τη διαδικασία συλλογής των δεδομένων, την αξιοπιστία και την εγκυρότητα, καθώς και τα δεοντολογικά της ζητήματα.

Συνοπτικά, η εν λόγω εργασία αποσκοπούσε στην εξέταση της ύπαρξης Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης, αλλά και της συμβολής και αξιοποίησής της στο σημερινό σχολείο και πιο συγκεκριμένα, στα Δημοτικά Σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων. Βάσει της βιβλιογραφίας, η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη συνίσταται στην υλική και κοινωνική της δομή, όπου περιλαμβάνονται ο χώρος και ο εξοπλισμός, οι στόχοι και οι υπηρεσίες της. Για την εκτέλεσή της επιλέχθηκαν ως συμμετέχοντες στην έρευνα οι διευθυντές των Δημοτικών Σχολείων της πόλης των Ιωαννίνων, ως μεθοδολογικό εργαλείο το ερωτηματολόγιο και ως μέθοδος η ποσοτική. Από τις απαντήσεις τους ερευνήθηκε η ύπαρξη Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο και οι τρόποι συμβολής και αξιοποίησής της σε αυτό.

### 5.2. Μέθοδος

#### 5.2.1. Δείγμα

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 16 διευθυντές Δημοτικών Σχολείων της πόλης των Ιωαννίνων. Ο αριθμός αυτός του δείγματος, ωστόσο, αντίκειται στον αριθμό των μελών που πρέπει να επιλέγονται σε μια δειγματοληπτική έρευνα.

Εξαιτίας αδυναμίας εφαρμογής της δειγματοληψίας πιθανότητας, έγινε επιλογή της δειγματοληψίας μη πιθανότητας. Η εν λόγω μέθοδος χάρη στην διαθεσιμότητα και προθυμία συμμετοχής του δείγματος ήταν βολική (convenience sampling).

#### 5.2.2. Μέσα συλλογής των δεδομένων

Στα πλαίσια όσων αναφέρθηκαν προηγουμένως η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2019-2020 στο δείγμα διευθυντών των Δημοτικών Σχολείων της πόλης των Ιωαννίνων οι οποίοι έλαβαν ενημέρωση για το ερευνητικό ζήτημα, αλλά και για την διατήρηση της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών.

Η έρευνα γενικά, αποτελεί μια διαδικασία κατά την οποία συλλέγονται, αναλύονται και ερμηνεύονται δεδομένα, προκειμένου να κατανοηθεί ένα φαινόμενο. Η ερευνητική

διαδικασία είναι συστηματική, εφόσον καθορισμένα πλαίσια και κατευθυντήριες γραμμές καθορίζουν τον στόχο, διαχειρίζονται τα δεδομένα και γνωστοποιούν τα αποτελέσματα. Τα πλαίσια και οι κατευθυντήριες γραμμές υποδεικνύουν στον ερευνητή τι πρέπει να συμπεριλάβει στην έρευνα, τον τρόπο εκτέλεσής της, αλλά και τους τύπους συμπερασμάτων που είναι πιθανοί με βάση τα δεδομένα συλλογής (Creswell, 2014· Sale, Lohfeld & Brazil, 2002).

Οι τρεις κοινές προσεγγίσεις, σύμφωνα με τις οποίες διεξάγεται η έρευνα, είναι ποσοτικές, ποιοτικές και μικτές μέθοδοι. Προβλέπεται από τον ερευνητή ο τύπος των απαιτούμενων δεδομένων για ανταπόκριση στην ερευνητική ερώτηση. Έχοντας ως βάση αυτή την αξιολόγηση, επιλέγεται μια εκ των τριών προαναφερθεισών προσεγγίσεων. Συνήθως, επιλέγεται από τους ερευνητές η ποσοτική προσέγγιση σε περιπτώσεις απάντησης ερευνητικών ερωτημάτων με αριθμητικά δεδομένα, η ποιοτική προσέγγιση σε περιπτώσεις με μη αριθμητικά δεδομένα, ενώ η προσέγγιση μεικτών μεθόδων σε περιπτώσεις με αριθμητικά και μη αριθμητικά δεδομένα (Creswell, 2014· Williams, 2007).

Στη παρούσα ερευνητική προσπάθεια, επιλέχθηκε η ποσοτική αντί της ποιοτικής μεθόδου, γιατί συνιστά την συστηματική εμπειρική διερεύνηση των παρατηρούμενων φαινομένων χρησιμοποιώντας στατιστικές, μαθηματικές ή υπολογιστικές τεχνικές. Επιπλέον, με την ποσοτική έρευνα δίνεται έμφαση στις αντικειμενικές μετρήσεις, στη συλλογή αριθμητικών δεδομένων και στη γενίκευσή τους σε ομάδες ανθρώπων ή στην εξήγηση ενός συγκεκριμένου φαινομένου. Ο ερευνητής κάνει χρήση δομημένων εργαλείων, όπως ερωτηματολόγια ή λογισμικό ηλεκτρονικών υπολογιστών για να συγκεντρώσει αριθμητικά δεδομένα (Παρασκευόπουλος, 1993· Goertzen, 2017).

Ο στόχος της διεξαγωγής ποσοτικής ερευνητικής μελέτης είναι ο προσδιορισμός της σχέσης μεταξύ ενός πράγματος (ανεξάρτητης μεταβλητής) και ενός άλλου (εξαρτώμενης ή τελικής μεταβλητής) μέσα σε ένα πληθυσμό. Γίνεται προσεκτικός σχεδιασμός όλων των πτυχών της προτού συλλεχθούν τα δεδομένα. Βέβαια, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ευρύτερα για να γενικευθούν έννοιες, να προβλεφθούν μελλοντικά αποτελέσματα ή να διερευνηθούν αιτιώδεις σχέσεις (Creswell, 2014).

Το πρώτο εργαλείο που λαμβάνεται συχνά υπόψη από τους ερευνητές είναι το ερωτηματολόγιο. Συνιστά μια φόρμα που προετοιμάζεται και διανέμεται για την εξασφάλιση απαντήσεων σε κάποιες ερωτήσεις. Είναι μια συσκευή που χρησιμοποιείται προκειμένου να εξασφαλισθούν απαντήσεις σε ερωτήσεις με χρήση ενός εντύπου που συμπληρώνεται από

τον ίδιο τον ερωτώμενο. Πρόκειται για μια συστηματική συλλογή ερωτήσεων με υποβολή σε δείγμα του πληθυσμού από το οποίο είναι επιθυμητές οι πληροφορίες. Στηρίζεται σε γραπτές πληροφορίες οι οποίες παρέχονται απευθείας από τους ανθρώπους ως απάντηση στις ερωτήσεις. Οι πληροφορίες των ερωτηματολογίων έχουν την τάση να εμπίπτουν σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τα «γεγονότα» και τις «απόψεις». Αξίζει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι στην πράξη είναι πολύ πιθανό στα ερωτηματολόγια να περιλαμβάνονται ερωτήσεις που αφορούν και τα γεγονότα και τις απόψεις (Cohen, Manion & Morrison, 2007).

Σκοπός του ερωτηματολογίου είναι να συλλέξει πληροφορίες από ευρέως διάσπαρτες πηγές. Χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο σε περιπτώσεις όπου δεν είναι εύκολη η προσωπική επαφή με όλους τους ερωτηθέντες. Μπορεί να είναι διαφόρων τύπων βάσει της προετοιμασίας του, όπως δομημένο και μη δομημένο, κλειστό και ανοιχτό, γεγονός και γνώμη. Στο δομημένο ερωτηματολόγιο περιέχονται σαφείς, συγκεκριμένες και κατευθυντήριες ερωτήσεις, ενώ στο μη δομημένο συνεντεύξεις και οδηγοί και ενδέχεται να αποτελείται εν μέρει από συμπληρωμένες ερωτήσεις (Cohen et al., 2007).

Η ερώτηση στην οποία απαιτούνται σύντομες απαντήσεις ελέγχου είναι γνωστή ως αντικειμενική ή κλειστή ή κλειστού τύπου. Παραδείγματος χάριν, προβλέπεται η επιλογή μιας μοναδικής απάντησης από τις υπάρχουσες (ερώτηση βαθμονόμησης), απαντήσεων με σειρά προτεραιότητας αναλόγως με τη σημασία τους (ερώτηση κατάταξης), ενός ναι ή όχι (διχοτομική ή διαζευκτική ερώτηση). Επιπλέον, στις κλειστές ερωτήσεις συμπεριλαμβάνονται η βαθμολόγηση στοιχείων βάσει μιας συγκεκριμένης κλίμακας (ερώτηση διαβαθμισμένης κλίμακας), η συμπλήρωση κενών και ο έλεγχος στοιχείων από δύο απαντήσεις (απλής επιλογής) ή από μια λίστα απαντήσεων (πολλαπλής επιλογής). Εδώ δίνεται η δυνατότητα στον ερωτηθέντα να επιλέξει μία από τις δύο απαντήσεις ή περισσότερες από μία. Αντίθετα, σε ερωτηματολόγιο ανοιχτού τύπου, δίνεται η δυνατότητα στον ερωτηθέντα να απαντήσει με δικά του λόγια. Ωστόσο, σε πολλά ερωτηματολόγια περιλαμβάνονται ερωτήσεις και κλειστού τύπου και ανοιχτού. Η επιλογή του τύπου του ερωτηματολογίου γίνεται από τον ερευνητή με βάση την ανάγκη της μελέτης (Cohen et al., 2007).

Στον τρίτο τύπο ερωτηματολογίου, αναμένονται να δοθούν από τον ερωτηθέντα πληροφορίες για τα γεγονότα με απουσία όποιας αναφοράς στη γνώμη ή τη στάση που έχει για αυτά. Στην περίπτωση, όμως, της γνώμης δίνονται από τον ερωτηθέντα οι πληροφορίες για τα γεγονότα βάσει της δικής του γνώμης και στάσης (Cohen et al., 2007).



Όπως κάθε ερευνητικό εργαλείο, έτσι και το ερωτηματολόγιο χαρακτηρίζεται από πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Για παράδειγμα, αναφορικά με τα υλικά, τα χρήματα και τον χρόνο πλεονεκτεί ως προς την προσφορά σημαντικού αριθμού ερευνητικών δεδομένων. Επιπρόσθετα, είναι ευκολότερη η διευθέτηση ενός ερωτηματολογίου όπου παρέχονται τυποποιημένες απαντήσεις και ενθαρρύνονται οι προ-κωδικοποιημένες. Επιπλέον, παρέχει τη δυνατότητα ευρείας κάλυψης και συμβάλλει στη διεξαγωγή μελέτης βάθους. Όσον αφορά τώρα τα μειονεκτήματα, θεωρείται αργό παρόλο που χαρακτηρίζεται από αξιοπιστία και εγκυρότητα. Επίσης, με τις προ-κωδικοποιημένες ερωτήσεις οι ερωτηθέντες ενδέχεται να αποτραπούν από τις απαντήσεις και έτσι, να δημιουργηθεί προκατάληψη προς τον ερευνητή. Στην περίπτωση ειδικά του ταχυδρομικού ερωτηματολογίου προσφέρονται ελάχιστες ευκαιρίες για έλεγχο ειλικρίνειας των απαντήσεων. Τέλος, ένα ακόμα σημαντικό μειονέκτημα είναι η αδυναμία χρήσης του σε αναλφάβητους και μικρά παιδιά (Cohen et al., 2007· Denscombe, 2010).

Εδώ, έγινε χρήση ερωτηματολογίου (Παράρτημα) το οποίο αποτελείται από μια σειρά ερωτήσεων (20) προς τους διευθυντές των Δημοτικών Σχολείων της πόλης των Ιωαννίνων και ασχολήθηκε με το θέμα της Συμβολής και Αξιοποίησης της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο. Ως προς τη μορφή τους οι ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου-διχοτομικές, απλής και πολλαπλής επιλογής, βαθμονόμησης και διαβαθμισμένης κλίμακας. Όσον αφορά τις ερωτήσεις διαβαθμισμένης κλίμακας, οι τοποθετήσεις ήταν σε κλίμακα τύπου Likert με πέντε βαθμίδες (Καθόλου, Λίγο, Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ) παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα στους ερωτηθέντες να εκφραστούν ευκρινώς είτε προς τη μία είτε προς την άλλη κατεύθυνση της κλίμακας. Ήταν, λοιπόν, στην ευχέρεια τους να επιλέξουν μια ακραία ή μετριοπαθή απάντηση, εφόσον υπήρχαν δύο βαθμίδες σε κάθε κατεύθυνση διμερώς της μεσαίας τιμής.

Ως προς το περιεχόμενό τους αφορούσαν:

- ✓ Τα δημογραφικά δεδομένα της Σχολικής Βιβλιοθήκης (*ερώτηση: 1*)
- ✓ Τα γενικά στοιχεία της Σχολικής Βιβλιοθήκης, δηλαδή, χώρο στέγασης, καταλληλότητα υλικής υποδομής, υπεύθυνο λειτουργίας, κοινό, ώρες λειτουργίας (*ερωτήσεις: 2-6*)
- ✓ Τον εξοπλισμό και το υλικό της Σχολικής Βιβλιοθήκης. Πιο συγκεκριμένα, αν έχει ηλεκτρονικό εξοπλισμό, τι υλικό διαθέτει, η χρήση ποιου υλικού είναι συχνότερη, τι είδους βιβλία υπάρχουν και αν έχει γίνει η ηλικιακή τους κατανομή (*ερωτήσεις: 7-11*)

- ✓ Την συμβολή της Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο, με άλλα λόγια αν και κατά πόσο συμβάλλει στο σημερινό σχολείο, αν βοηθά στην καλλιέργεια και ολοκλήρωση της προσωπικότητας, στην καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας και φιλιαναγνωσίας (*ερωτήσεις: 12-15*)
- ✓ Την αξιοποίηση της Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο, δηλαδή αν δανείζει βιβλία, υλοποιεί εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, ψυχαγωγεί τους μαθητές και αμβλύνει τις διαφορές τους (οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές) (*ερωτήσεις: 16-19*)
- ✓ Την συνολική εικόνα της Σχολικής Βιβλιοθήκης (*ερώτηση: 20*)

Η συσχέτιση των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου με τα ερευνητικά ερωτήματα παρουσιάζεται στους εξής πίνακες:

<b>Ερωτήσεις ερωτηματολογίου</b>	<b>Ερευνητικά ερωτήματα</b>
Ερωτήσεις 2-11	Ερευνητικό ερώτημα 1
Ερωτήσεις 12-15	Ερευνητικό ερώτημα 2
Ερωτήσεις 16-19	Ερευνητικό ερώτημα 3

### 5.2.3. Διαδικασία συλλογής των δεδομένων

Η επιλογή του δείγματος έγινε κατόπιν συνεννόησής μου με τον επιβλέποντα καθηγητή. Επιλέχθηκαν, λοιπόν, για τη διεξαγωγή της μελέτης τα Δημοτικά Σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων. Επρόκειτο, δηλαδή, για 16 σχολεία που βρίσκονται εντός της πόλεως.

Πραγματοποιήθηκε σχεδιασμός και αξιοποίηση πρωτότυπου ερωτηματολογίου (Παράρτημα) το οποίο απευθύνθηκε στους διευθυντές των Δημοτικών Σχολείων. Αρχικά, στη διαδικασία ανάπτυξης του έγινε καθορισμός του πεδίου της έρευνας, δηλαδή της ύπαρξης Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο και της συμβολής και αξιοποίησης της. Κάτι τέτοιο επετεύχθη μέσω μεθοδικής ανασκόπησης της σχετικής βιβλιογραφίας. Στη συνέχεια, διατυπώθηκαν οι ερωτήσεις, αφού πρώτα υπήρχε μια εισαγωγή. Ουσιαστικά, το εργαλείο άρχισε κάνοντας αναφορά στον σκοπό της έρευνας, στην τήρηση της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών, στο πλαίσιο διεξαγωγής της έρευνας, και στην παράκληση της ερευνήτριας προς τους ερωτηθέντες για την συμπλήρωσή του. Έπειτα, υπήρχαν οδηγίες και αριθμημένες ερωτήσεις, προκειμένου να γίνει κατανοητό το ερωτηματολόγιο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να τους παρέχεται κίνητρο, έτσι ώστε να συνεχίζουν να απαντούν στις ερωτήσεις, ενώ εξίσου

σημαντικό ήταν και το γεγονός ότι αποφεύχθηκε ένα τεράστιο ερωτηματολόγιο που ενείχε το κίνδυνο να τους κουράσει.

Μετά από την ολοκλήρωση του σχεδιασμού, διανεμήθηκαν τα ερωτηματολόγια στους διευθυντές. Δόθηκαν στον καθένα ξεχωριστά και ήταν ανώνυμα δίνοντας τους τη δυνατότητα να απαντήσουν ειλικρινώς στις ερωτήσεις. Όσον αφορά τώρα το χρονικό διάστημα που απαιτήθηκε για να παραδοθούν, να συμπληρωθούν και να παραληφθούν, υπολογίστηκε ότι είχε διάρκεια 4 εβδομάδων, από τον Σεπτέμβριο του 2019 έως τον Οκτώβριο του ίδιου έτους.

Αφότου συνελέγησαν τα δεδομένα, πραγματοποιήθηκε η κωδικοποίησή τους στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και η ανάλυσή τους μέσω των υπολογιστικών φύλλων της εφαρμογής Microsoft excel. Για την ανάλυση έγινε αξιοποίηση περιγραφικών μεθόδων επεξεργασίας, δηλαδή, κατανομή συχνότητας και γραφικές παραστάσεις. Η διαδικασία ολοκληρώθηκε με την εκτίμηση των αποτελεσμάτων και την εξαγωγή συμπερασμάτων.

#### 5.2.4. Αξιοπιστία και εγκυρότητα

Λόγω της συχνής χρήσης ερωτηματολογίων σε όλα τα είδη έρευνας επιβάλλεται ο έλεγχος της καταλληλότητάς τους. Βασικές πτυχές για την καταλληλότητα που έχουν τα εργαλεία μέτρησης συνιστούν η αξιοπιστία και η εγκυρότητα. Η έμφαση που θα δοθεί στα δύο αυτά στοιχεία ενδέχεται να διαφοροποιήσει μια καλή έρευνα από μια φτωχή. Επίσης, μπορεί να συμβάλει στη διασφάλιση της αποδοχής των ευρημάτων από τους επιστήμονες ως πιστευτά και αξιόπιστα (Creswell, 2014).

Η αξιοπιστία συνιστά τη συνολική συνέπεια που έχει ένα μέσο μέτρησης. Για να θεωρηθεί ότι ένα μέσο μέτρησης έχει υψηλή αξιοπιστία, πρέπει σε επαναλαμβανόμενες μετρήσεις και υπό ίδιες συνθήκες να παράγονται ίδια αποτελέσματα. Για την εκτίμηση της αξιοπιστίας υπάρχουν πολλές μέθοδοι: α) *αξιοπιστία μεταξύ βαθμολογητών*, β) *αξιοπιστία των επαναληπτικών μετρήσεων*, γ) *αξιοπιστία των ημίκλαστων ή ημίσεων*, δ) *αξιοπιστία των ισοδύναμων τύπων* και ε) *αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας* (Heale & Twycross, 2015).

Αναφορικά τώρα με την εγκυρότητα μιας μέτρησης, ελέγχει κατά πόσο αυτό που μετρείται μέσω ενός εργαλείου είναι όντως αυτό που έχει σχεδιαστεί να μετρηθεί και όχι κάτι διαφορετικό. Υπάρχουν, λοιπόν, τρία είδη εγκυρότητας: α) *εγκυρότητα περιεχομένου* που σχετίζεται με τον βαθμό αντανάκλασης από μέρους των ερωτήσεων του εργαλείου μέτρησης του περιεχομένου που έχει σχεδιαστεί να μετρηθεί, β) *εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής*

που συνδέεται με τον βαθμό απόλυτης ακρίβειας μέτρησης της έννοιας που έχει επιλεγεί να μετρηθεί, γ) *εγκυρότητα στη βάση κριτηρίων* με αναφορά στη διερεύνηση ενός κριτηρίου βάσει του οποίου θα διαπιστωθεί η μέτρηση από την κλίμακα της έννοιας που έχει οριστεί ότι μετριέται (Creswell, 2014· Heale & Twycross, 2015).

#### 5.2.5. Δεοντολογικά ζητήματα

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη βάσει της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας (American Psychological Association, 2002). Παρασχέθηκαν στους ερωτηθέντες οι απαιτούμενες πληροφορίες αναφορικά με τον σκοπό και την φύση της έρευνας. Πραγματοποιήθηκε ενημέρωση για την προστασία της ταυτότητας και των απαντήσεών τους· η συλλογή κάθε πληροφορίας θα ήταν εμπιστευτική και δεν θα γινόταν χρήση ονομάτων.

## Κεφάλαιο Έκτο: Αποτελέσματα

Το παρόν κεφάλαιο παρουσιάζει σε βάθος τα αποτελέσματα της έρευνας αναφορικά με την Συμβολή και την Αξιοποίηση της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο. Ακολουθεί παρουσίαση των ευρημάτων βάσει του δείγματος και συζήτησή τους.

### 6.1. Αποτελέσματα με βάση το δείγμα

Ο πίνακας 1 αναπαριστά την ύπαρξη Σχολικής Βιβλιοθήκης στα Δημοτικά Σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων (1<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Πίνακας 1:** Ύπαρξη Σχολικής Βιβλιοθήκης (*Έχει το σχολείο σας Σχολική Βιβλιοθήκη;*)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Ναι	16	100	100	100
Όχι				
Σύνολο	16	100	100	

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, 100% του δείγματος (16 ερωτηθέντες) απάντησε πως το σχολείο τους έχει Σχολική Βιβλιοθήκη.

Στους πίνακες 2-8 και στα διαγράμματα 1-3 που έπονται δίνεται η απάντηση στο 1<sup>ο</sup> ερευνητικό ερώτημα της εργασίας που αφορά την ύπαρξη Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο.

Ο πίνακας 2 περιλαμβάνει τον χώρο στέγασης της Σχολικής Βιβλιοθήκης των Δημοτικών Σχολείων του δείγματος (2<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

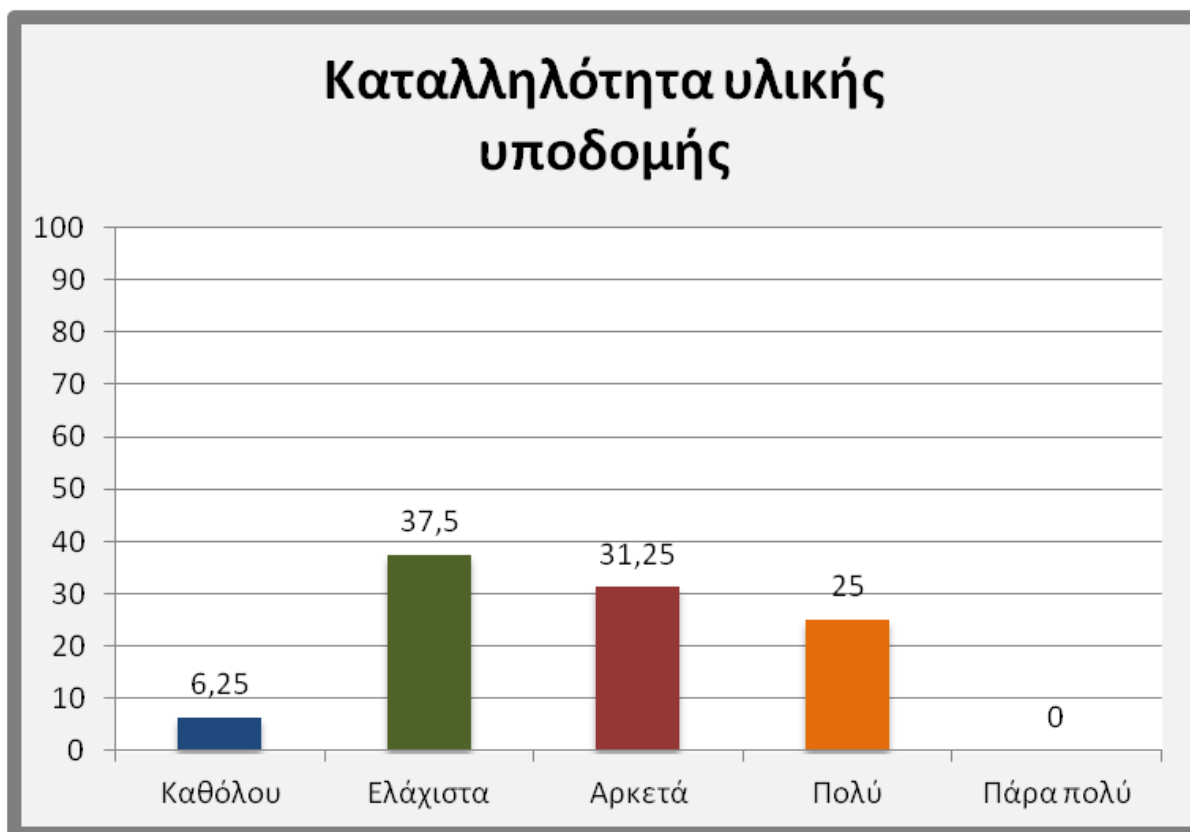
**Πίνακας 2:** Στέγαση Σχολικής Βιβλιοθήκης (Σε ποιο χώρο στεγάζεται,;)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Αίθουσα βιβλιοθήκης	10	0,625	62,5	62,5
Διάδρομο	4	0,25	25	87,5
Αίθουσα διδασκαλίας	1	0,0625	6,25	93,75
Αίθουσα εκδηλώσεων	1	0,0625	6,25	100
Σύνολο	16	100	100	

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, 10 ερωτηθέντες (62,5 % του δείγματος) απάντησαν πως στο σχολείο τους η βιβλιοθήκη στεγάζεται στην αίθουσα βιβλιοθήκης, ενώ 4 ερωτηθέντες (25 % του δείγματος) απάντησαν στον διάδρομο. Από τους υπόλοιπους, 1 ερωτηθείς (6,25 % του δείγματος) απάντησε στην αίθουσα διδασκαλίας και 1 ακόμη ερωτηθείς (6,25 % του δείγματος) στην αίθουσα εκδηλώσεων.

Το διάγραμμα 1 δείχνει την καταλληλότητα της υλικής υποδομής της Σχολικής Βιβλιοθήκης (3<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Διάγραμμα 1:** Καταλληλότητα υλικής υποδομής (Πόσο κατάλληλα διαμορφωμένη είναι η υλική της υποδομή ώστε να καλύπτει τις ανάγκες των χρηστών της;)



Σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα, 6,25 % του δείγματος (1 ερωτηθείς) απάντησε πως δεν είναι «Καθόλου» κατάλληλα διαμορφωμένη η υλική υποδομή της βιβλιοθήκης (χώρος και εξοπλισμός) ώστε να καλύπτει τις ανάγκες των χρηστών, 37,5 % του δείγματος (6 ερωτηθέντες) απάντησαν «Ελάχιστα», 31,25 % του δείγματος (5 ερωτηθέντες) απάντησαν «Αρκετά», ενώ 25 % του δείγματος (4 ερωτηθέντες) απάντησαν «Πολύ».

Στον πίνακα 3 παρουσιάζεται ο υπεύθυνος της Σχολικής Βιβλιοθήκης (4<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Πίνακας 3:** Υπεύθυνος Σχολικής Βιβλιοθήκης (*Ποιος είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία της;*)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Βιβλιοθηκονόμος				
Διευθυντής	1	0,0625	6,25	6,25
Εκπαιδευτικός	15	0,9375	93,75	100
Σύνολο	16	100	100	

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, από τους 16 ερωτηθέντες, 1 ερωτηθείς (6,25 % του δείγματος) απάντησε πως υπεύθυνος για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης είναι ο διευθυντής, ενώ οι υπόλοιποι 15 ερωτηθέντες (93,75 του δείγματος) απάντησαν ο εκπαιδευτικός.



Στον πίνακα 4 απεικονίζεται το κοινό στο οποίο απευθύνεται η Σχολική Βιβλιοθήκη (5<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

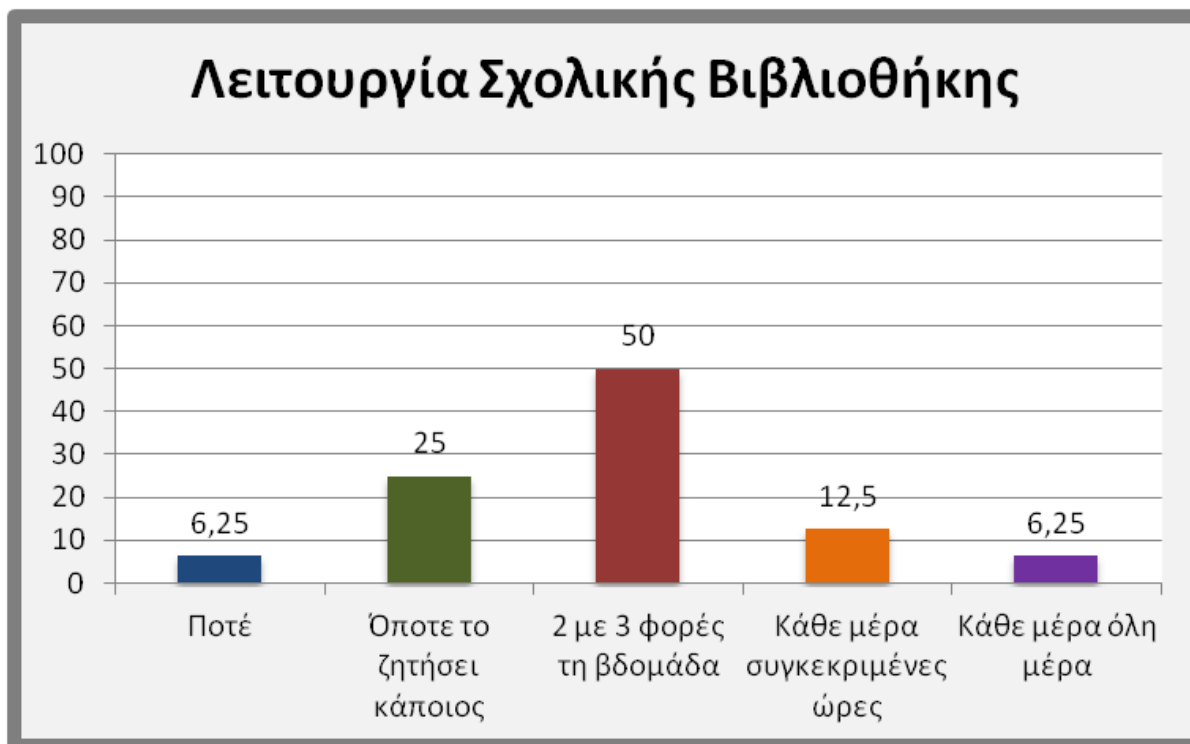
**Πίνακας 4:** Το κοινό της Σχολικής Βιβλιοθήκης (Το κοινό στο οποίο απευθύνεται σε ποιο περιβάλλον ανήκει;)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Σχολικό	15	0,9375	93,75	93,75
Εξωσχολικό				
Σχολικό & Εξωσχολικό	1	0,0625	6,25	100
Σύνολο	16	100	100	

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, 15 ερωτηθέντες (93,75 % του δείγματος) απάντησαν ότι το κοινό στο οποίο απευθύνεται η βιβλιοθήκη ανήκει στο σχολικό περιβάλλον, ενώ μόνο 1 ερωτηθείς (6,25 του δείγματος) απάντησε πως απευθύνεται και στο σχολικό και στο εξωσχολικό.

Το διάγραμμα 2 αναπαριστά τις μέρες και ώρες λειτουργίας της Σχολικής Βιβλιοθήκης (6<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Διάγραμμα 2:** Λειτουργία Σχολικής Βιβλιοθήκης (Πότε είναι ανοιχτή για το κοινό;)



Σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα, 6,25 % του δείγματος (1 ερωτηθείς) απάντησε πως η βιβλιοθήκη δεν είναι ποτέ ανοιχτή για το κοινό και 25 % του δείγματος (4 ερωτηθέντες) πως ανοίγει όταν το ζητήσει κάποιος. 50 % του δείγματος (8 ερωτηθέντες) απάντησαν 2 με 3 φορές τη βδομάδα, 12,5 % του δείγματος (2 ερωτηθέντες) κάθε μέρα συγκεκριμένες ώρες, ενώ 6,25 % του δείγματος (1 ερωτηθείς) κάθε μέρα όλη μέρα.

Ο πίνακας 5 δείχνει την ύπαρξη ή μη ηλεκτρονικού εξοπλισμού της Σχολικής Βιβλιοθήκης (7<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Πίνακας 5:** Ύπαρξη ηλεκτρονικού εξοπλισμού (Έχει η Σχολική Βιβλιοθήκη ηλεκτρονικό εξοπλισμό (Η/Υ, προτζέκτορες, κλπ.);)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Ναι	8	0,5	50	50
Όχι	8	0,5	50	100
Σύνολο	16	100	100	

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, το 50 % του δείγματος (8 ερωτηθέντες) απάντησαν πως η βιβλιοθήκη έχει τεχνολογικό εξοπλισμό ( Η/Υ, προτζέκτορες, κλπ.) και το υπόλοιπο 50 % του δείγματος (8 ερωτηθέντες) πως δεν έχει.

Στον πίνακα 6 παρουσιάζεται το υλικό που διαθέτει η Σχολική Βιβλιοθήκη (8<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Πίνακας 6:** Το υλικό της Σχολικής Βιβλιοθήκης (Τι υλικό διαθέτει η Σχολική Βιβλιοθήκη;)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Έντυπο υλικό	9	0,5625	56,25	56,25
Οπτικοακουστικό υλικό				
Εποπτικό υλικό				
Εκπαιδευτικά παιχνίδια				
Συνδυασμός 1 & 2	2	0,125	12,5	68,75
Συνδυασμός 1 & 4	1	0,0625	6,25	75
Συνδυασμός 1 & 2 & 3	2	0,125	12,5	87,5
Συνδυασμός όλων	2	0,125	12,5	100
Σύνολο	16	100	100	

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, 9 ερωτηθέντες (56,25 % του δείγματος) απάντησαν ότι η βιβλιοθήκη διαθέτει έντυπο υλικό (βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες), 2 ερωτηθέντες (12,5 % του δείγματος) έντυπο υλικό μαζί με οπτικοακουστικό και πολυμεσικές εφαρμογές (εκπαιδευτικό λογισμικό, ηλεκτρονικά βιβλία, εκπαιδευτικά CD-ROM), ενώ 1 ερωτηθείς (6,25 % του δείγματος) έντυπο υλικό και εκπαιδευτικά παιχνίδια. Από τους υπόλοιπους, 2 ερωτηθέντες (12,5 % του δείγματος) απάντησαν έντυπο, οπτικοακουστικό και εποπτικό υλικό και 2 ερωτηθέντες (12,5 % του δείγματος) έντυπο, οπτικοακουστικό και εποπτικό υλικό και εκπαιδευτικά παιχνίδια.

Ο πίνακας 7 δείχνει το υλικό που χρησιμοποιείται περισσότερο (9<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Πίνακας 7:** Το υλικό που χρησιμοποιείται περισσότερο (Ποιο υλικό χρησιμοποιείτε περισσότερο;)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Βιβλία	16	100	100	100
CD-DVD				
Χάρτες- διαφάνειες				
Εκπαιδευτικά παιχνίδια				
Σύνολο	16	100	100	

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, όλοι οι ερωτηθέντες (100% του δείγματος) απάντησαν πως το υλικό που χρησιμοποιούν περισσότερο είναι τα βιβλία.

Στον πίνακα 8 παρουσιάζονται τα βιβλία που υπάρχουν στη Σχολική Βιβλιοθήκη (10<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

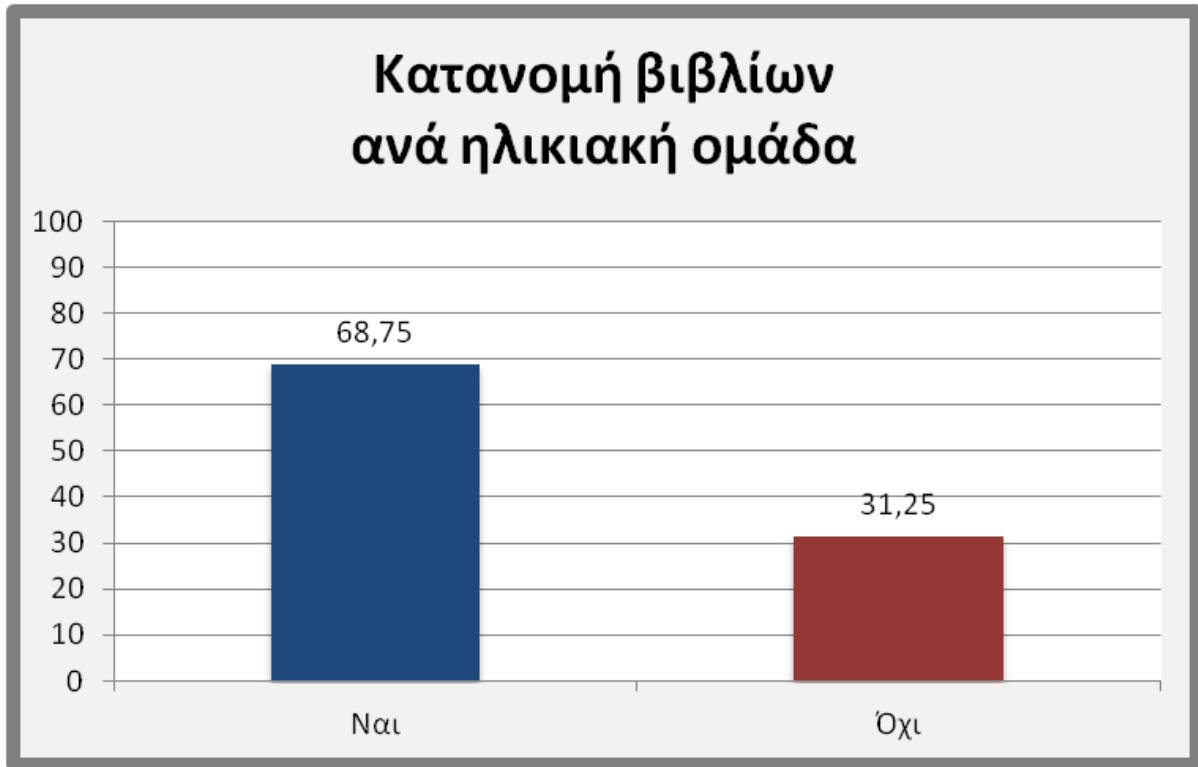
**Πίνακας 8:** Τα βιβλία της Σχολικής Βιβλιοθήκης (Τι είδους βιβλία διαθέτει η Σχολική Βιβλιοθήκη;)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Εκπαιδευτικά				
Λογοτεχνικά	1	0,0625	6,25	6,25
Ιστορικά				
Επιστημονικά				
Συνδυασμός 1 & 2	1	0,0625	6,25	12,5
Συνδυασμός 2 & 3	4	0,25	25	37,5
Συνδυασμός 1 & 2 & 3	3	0,1875	18,75	56,25
Συνδυασμός όλων	7	0,4375	43,75	100
Σύνολο	16	100	100	

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, 6,25 % του δείγματος (1 ερωτηθείς) απάντησε πως στη βιβλιοθήκη υπάρχουν λογοτεχνικά βιβλία, 6,25 % του δείγματος (1 ερωτηθείς) εκπαιδευτικά και λογοτεχνικά και 25 % του δείγματος (4 ερωτηθέντες) λογοτεχνικά και ιστορικά. 18,75 % του δείγματος (3 ερωτηθέντες) απάντησαν πως υπάρχουν εκπαιδευτικά, λογοτεχνικά και ιστορικά, ενώ 43,75 % του δείγματος (7 ερωτηθέντες) εκπαιδευτικά, λογοτεχνικά, ιστορικά και επιστημονικά βιβλία.

Το διάγραμμα 3 δείχνει αν τα βιβλία είναι κατανομημένα ανά ηλικιακή ομάδα (11<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Διάγραμμα 3:** Κατανομή βιβλίων ανά ηλικιακή ομάδα (Είναι τα βιβλία κατανομημένα ανά ηλικιακή ομάδα;)



Όπως φαίνεται από το διάγραμμα, από τους 16 ερωτηθέντες, οι 11 (68,75 % του δείγματος) απάντησαν ότι τα βιβλία είναι κατανομημένα ανά ηλικιακή ομάδα και οι 5 (31,25 % του δείγματος) ότι δεν είναι.

Στους πίνακες 9-11 και στο διάγραμμα 4 που ακολουθούν δίνεται η απάντηση στο 2<sup>ο</sup> ερευνητικό ερώτημα της εργασίας που αφορά την συμβολή της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο.

Στον πίνακα 9 απεικονίζεται η συμβολή της Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο (12<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Πίνακας 9:** Η συμβολή της Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο (*Θεωρείτε πως η Σχολική Βιβλιοθήκη συμβάλλει θετικά στο σημερινό σχολείο;*)

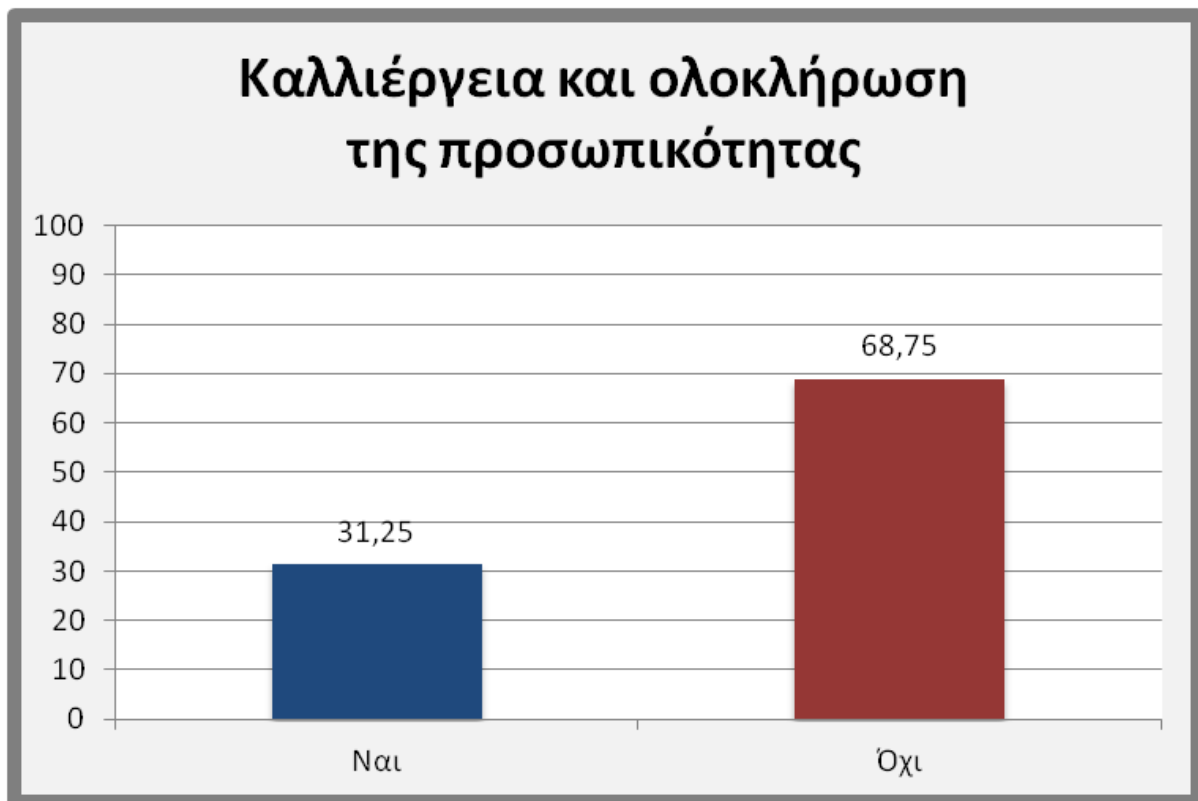
	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Καθόλου				
Ελάχιστα	4	0,25	25	25
Αρκετά	5	0,3125	31,25	56,25
Πολύ	7	0,4375	43,75	100
Πάρα πολύ				
Σύνολο	16	100	100	

Σύμφωνα με τον πίνακα, στην ερώτηση αν η Σχολική Βιβλιοθήκη συμβάλλει θετικά στο σημερινό σχολείο, από τους 16 ερωτηθέντες, 4 (25 % του δείγματος) απάντησαν «Ελάχιστα», 5 (31,25 % του δείγματος) απάντησαν «Αρκετά» και 7 (43,75 % του δείγματος) «Πολύ».



Το διάγραμμα 4 παρουσιάζει την βοήθεια που προσφέρει η Σχολική Βιβλιοθήκη στην καλλιέργεια και ολοκλήρωση της προσωπικότητας (13<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Διάγραμμα 4:** Καλλιέργεια και ολοκλήρωση προσωπικότητας (Βοηθά στην καλλιέργεια και ολοκλήρωση της προσωπικότητας του νέου ατόμου;)



Όπως φαίνεται από το διάγραμμα, 31,25 % του δείγματος (5 ερωτηθέντες) απάντησε πως η Σχολική Βιβλιοθήκη βοηθά στην καλλιέργεια και ολοκλήρωση της προσωπικότητας του νέου ατόμου, ενώ 68,75 % του δείγματος (11 ερωτηθέντες) απάντησε πως δεν βοηθά.

Ο πίνακας 10 παρουσιάζει την συμβολή της Σχολικής Βιβλιοθήκης στην καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας (14<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Πίνακας 10:** Καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας (Συμβάλλει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας;)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Ναι	8	0,5	50	50
Όχι	8	0,5	50	100
Σύνολο	16	100	100	

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, 8 ερωτηθέντες (50 % του δείγματος) απάντησαν πως η Σχολική Βιβλιοθήκη συμβάλλει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας και οι υπόλοιποι 8 ερωτηθέντες (50 % του δείγματος) απάντησαν πως δεν συμβάλλει.

Ο πίνακας 11 απεικονίζει τον βαθμό που η Σχολική Βιβλιοθήκη προωθεί την καλλιέργεια φιλαναγνωσίας (15<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Πίνακας 11:** Καλλιέργεια φιλαναγνωσίας (*Προωθεί την καλλιέργεια φιλαναγνωσίας;*)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Ναι	10	0,625	62,5	62,5
Όχι	6	0,375	37,5	100
Σύνολο	16	100	100	

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, 62,5 % του δείγματος (10 ερωτηθέντες) απάντησε πως η Σχολική Βιβλιοθήκη προωθεί την καλλιέργεια φιλαναγνωσίας, ενώ 37,5 % του δείγματος (6 ερωτηθέντες) απάντησε πως δεν την προωθεί.

Στους πίνακες 12-14 και στο διάγραμμα 5 που παρατίθενται στη συνέχεια δίνεται η απάντηση στο 3<sup>ο</sup> ερευνητικό ερώτημα της εργασίας που αφορά τους τρόπους αξιοποίησης της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο.

Ο πίνακας 12 δείχνει την υπηρεσία δανεισμού βιβλίων της Σχολικής Βιβλιοθήκης (16<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Πίνακας 12:** Δανεισμός βιβλίων (*Δανείζει βιβλία;*)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Ναι	16	100	100	100
Όχι				
Σύνολο	16	100	100	

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, και οι 16 ερωτηθέντες (100 % του δείγματος) απάντησαν πως η Σχολική Βιβλιοθήκη δανείζει βιβλία.

Ο πίνακας 13 αναπαριστά την υλοποίηση εκπαιδευτικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων της Σχολικής Βιβλιοθήκης (17η ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Πίνακας 13:** Εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες (Υλοποιεί εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες;)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Ναι				
Όχι	16	100	100	100
Σύνολο	16	100	100	

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, 100 % του δείγματος (16 ερωτηθέντες) απάντησε πως η Σχολική Βιβλιοθήκη δεν υλοποιεί εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Στον πίνακα 14 παρουσιάζεται ο βαθμός ψυχαγωγίας που προσφέρει η Σχολική Βιβλιοθήκη (18<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

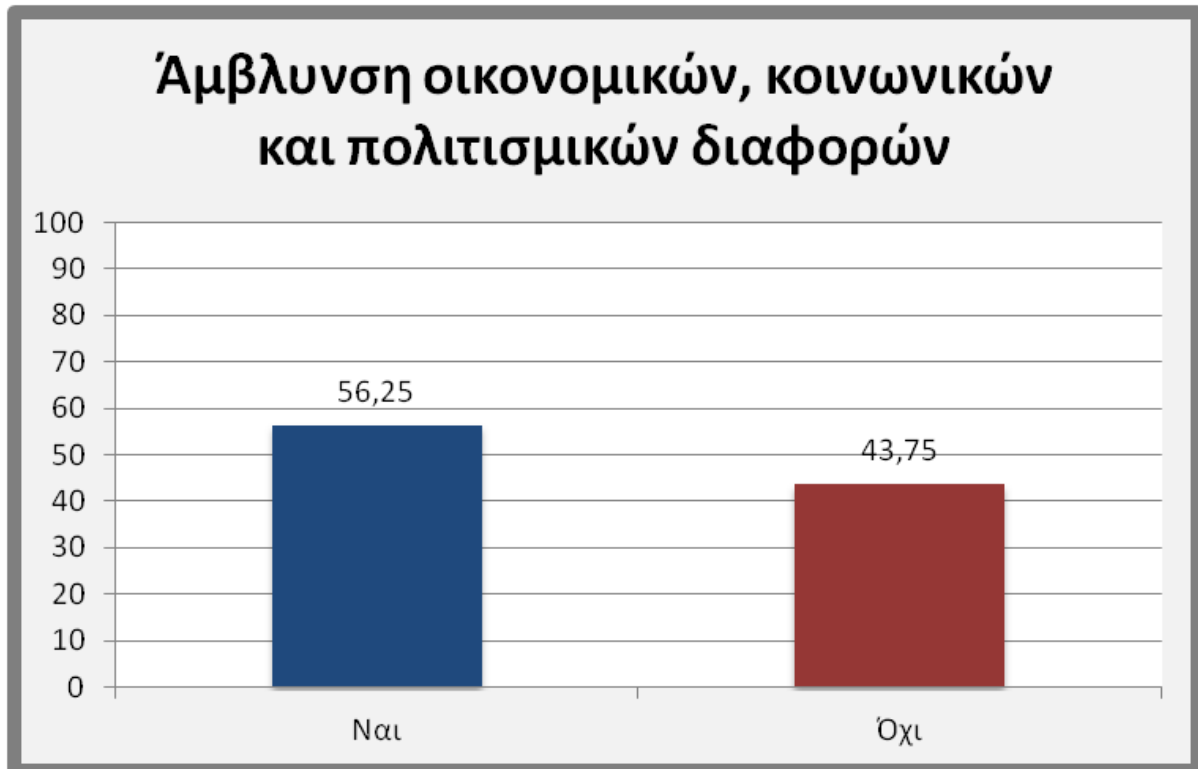
**Πίνακας 14:** Ψυχαγωγία μαθητών (*Ψυχαγωγεί τους μαθητές;*)

	Συχνότητα N	Σχετική Συχνότητα	Σχετική Συχνότητα %	Αθροιστικό Ποσοστό
Ναι				
Όχι	16	100	100	100
Σύνολο	16	100	100	

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, 100 % του δείγματος (16 ερωτηθέντες) απάντησε πως η Σχολική Βιβλιοθήκη δεν ψυχαγωγεί τους μαθητές.

Το διάγραμμα 5 αναπαριστά την άμβλυση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών διαφορών των μαθητών που συντελείται μέσω της Σχολικής Βιβλιοθήκης (19<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

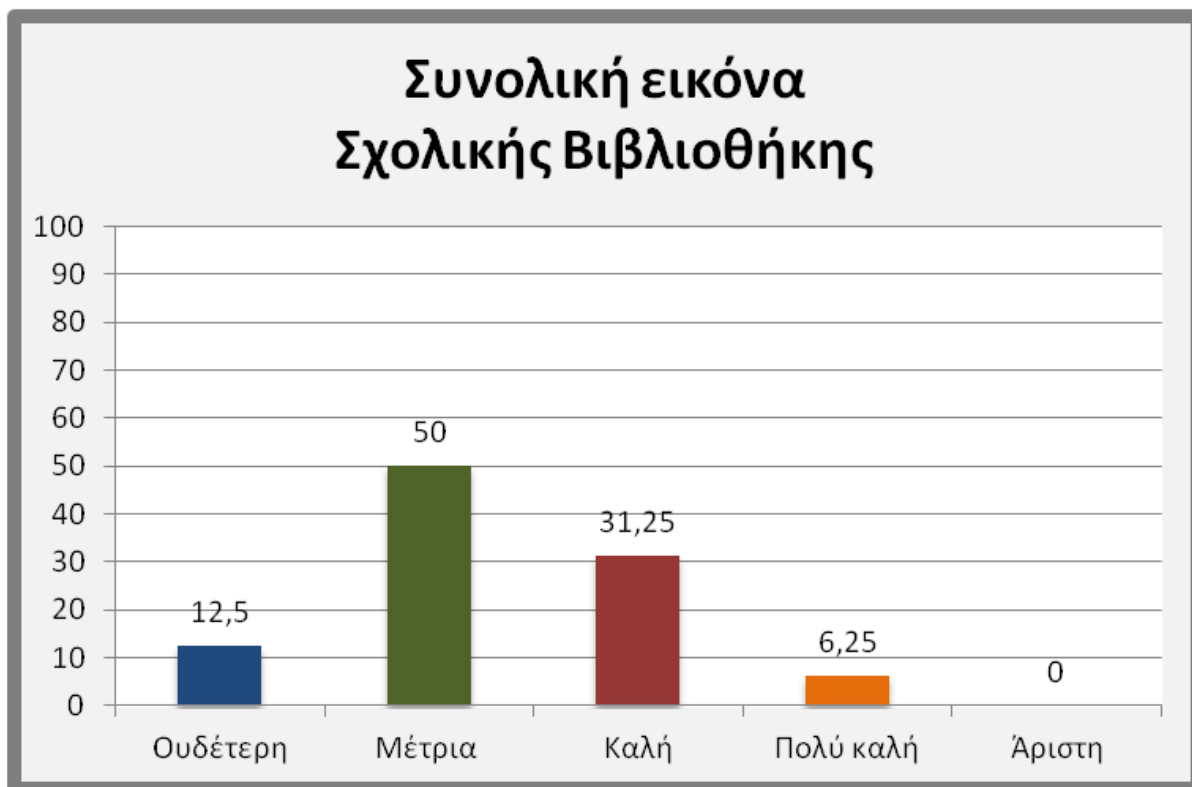
**Διάγραμμα 5:** Άμβλυση οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών διαφορών (Άμβλύνει τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των μαθητών;)



Σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα, 9 ερωτηθέντες (56,25 % του δείγματος) απάντησαν πως η Σχολική Βιβλιοθήκη αμβλύνει τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των μαθητών, ενώ 7 ερωτηθέντες (43,75 % του δείγματος) απάντησαν πως δεν τις αμβλύνει.

Στο διάγραμμα 6 αναπαρίσταται η συνολική εικόνα της Σχολικής Βιβλιοθήκης (20<sup>η</sup> ερώτηση ερωτηματολογίου)

**Διάγραμμα 6:** Συνολική εικόνα Σχολικής Βιβλιοθήκης (Ποια είναι η συνολική εικόνα της Σχολικής Βιβλιοθήκης;)



Σύμφωνα με το διάγραμμα, 2 ερωτηθέντες (12,5 % του δείγματος) απάντησε πως η συνολική εικόνα της Σχολικής Βιβλιοθήκης είναι «Ουδέτερη», 8 ερωτηθέντες (50 % του δείγματος) «Μέτρια», 5 ερωτηθέντες (31,25 % του δείγματος) «Καλή» και 1 ερωτηθείς (6,25 % του δείγματος) «Πολύ καλή».



## 6.2. Συζήτηση

Η παρούσα έρευνα συνιστά ένα εγχείρημα προσέγγισης της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης έτσι όπως υφίσταται στο σημερινό σχολείο. Επιχειρήθηκε, λοιπόν, να διευκρινιστεί και να περιγραφεί η συμβολή και η αξιοποίηση της στο Δημοτικό Σχολείο και συγκεκριμένα στα Δημοτικά Σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων.

Προκειμένου να αντιληφθούμε την αξία και την σημασία της Σχολικής Βιβλιοθήκης, χρειάζεται να επισημανθεί ότι θεμελιώδη αρχή για τη Δυτική πολιτιστική παράδοση αποτελεί η ολοκληρωμένη εκπαίδευση του ατόμου. Αυτό συνεπάγεται ότι, πέραν της μετάδοσης γνώσεων, καθήκον των σχολείων είναι η συμβολή τους στην καλλιτεχνική, κοινωνική και διανοητική ανάπτυξη του μαθητή (Ζάχος, 1999).

Η ύπαρξη νέων «αντικειμένων» - μαθημάτων στα σχολεία διαπερνά τα όρια ανάμεσα στα μέχρι τώρα καθιερωμένα αντικείμενα. Η αυστηρή κριτική για υπερβολική διδασκαλία, για μασημένη τροφή στον μαθητή και για πολλά άλλα είναι γεγονός. Συνεπώς, οι νέες απαιτήσεις επιβάλλουν πρωτίστως την ύπαρξη Σχολικής Βιβλιοθήκης της οποίας η θέση στην εκπαιδευτική διαδικασία θα είναι κυρίαρχη (Ζάχος, 1999).

Βάσει των σύγχρονων παιδαγωγικών απαιτήσεων η Σχολική Βιβλιοθήκη με τη σύγχρονη μορφή που έχει μπορεί να αποτελέσει ένα ελκυστικό περιβάλλον μάθησης το οποίο είναι δυνατόν να συμβάλει στον εμπλουτισμό και την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος (Αρβανίτη, 2007).

Στόχος, λοιπόν, της έρευνάς μας ήταν να εξετάσει την συμβολή και αξιοποίηση της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο, εφόσον φυσικά υφίσταται σήμερα μια τέτοια βιβλιοθήκη. Ειδικότερα, μέσω των απαντήσεων των διευθυντών των Δημοτικών Σχολείων διερευνήθηκε αν και σε ποιο βαθμό η Σχολική Βιβλιοθήκη επενεργεί στο σημερινό σχολείο και με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται κάτι τέτοιο.

Βέβαια, όπως σε κάθε έρευνα, έτσι και στη δική μας υπήρξαν κάποιοι περιορισμοί. Ο αριθμός των Δημοτικών Σχολείων ήταν πραγματικά αρκετά μικρός. Η έρευνα περιορίστηκε από την προεπιλογή του δείγματος και συγκεκριμένα από τα Δημοτικά Σχολεία μόνο της πόλης των Ιωαννίνων. Τα Δημοτικά Σχολεία (N=16) που συμμετείχαν στην έρευνα έπρεπε να βρίσκονται εντός της πόλης.

Τέλος, η εν λόγω έρευνα στηρίχθηκε σε ερωτηματολόγιο. Βάση του ερευνητικού εργαλείου δεν υπήρξε κάποια κλίμακα ή κάποιο σταθμισμένο τεστ, αλλά η υπάρχουσα βιβλιογραφία.

Όσον αφορά τα αποτελέσματά της, απεδείχθη ότι η συγκεκριμένη έρευνα έρχεται να επαληθεύσει, κατά κύριο λόγο, άλλες μελέτες και τις βασικές μας υποθέσεις. Πιο αναλυτικά, επιβεβαιώνει την ύπαρξη Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο (Πίνακας 1), καθώς και την στέγασή της στην αίθουσα βιβλιοθήκης (Πίνακας 2), δηλαδή σε ξεχωριστό χώρο (Γκουργκούτα, 2003· Γερμανός, 2002· Αρβανίτη, 2011). Ωστόσο, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 1 η υλική της υποδομή δεν τόσο κατάλληλα διαμορφωμένη ώστε να εξυπηρετεί τις ανάγκες των χρηστών της.

Επίσης, υπεύθυνος για την λειτουργία της είναι κατά βάση κάποιος εκπαιδευτικός (Πίνακας 3). Σύμφωνα όμως με την βιβλιογραφία, προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη και να πραγματοποιήσει τους στόχους της, πρέπει να στελεχωθεί με το κατάλληλο προσωπικό που δεν είναι άλλο από τον αρμόδιο βιβλιοθηκονόμο (Ντελόπουλος, 2005· Αρβανίτη, 2011).

Το κοινό στο οποίο απευθύνεται ανήκει, ως επί το πλείστον, στο σχολικό περιβάλλον (Πίνακας 4), εν αντιθέσει με την φιλοσοφία της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης που πρεσβεύει ότι τα μέλη της μπορεί να προέρχονται είτε από την σχολική κοινότητα (μαθητές ή εκπαιδευτικοί) είτε από την ευρύτερη τοπική κοινωνία (Αρβανίτη, 2011).

Αναφορικά με τον ηλεκτρονικό εξοπλισμό (Η/Υ, προτζέκτορες, κλπ.), όπως φαίνεται στον πίνακα 5, σε κάποια σχολεία υπάρχει και σε κάποια άλλα παρατηρείται έλλειψη. Στη βιβλιοθήκη, όμως, του σήμερα είναι απολύτως αναγκαίος καθώς οφείλει να λειτουργεί ως κεντρικό δίκτυο παρέχοντας πρόσβαση σε διάφορα μέσα και πηγές (Αρβανίτη, 2011).

Από την άλλη, σχετικά με το υλικό της Σχολικής Βιβλιοθήκης (Πίνακας 6), το είδος των βιβλίων που διαθέτει (Πίνακας 8) και την κατανομή τους ανά ηλικιακή ομάδα (Διάγραμμα 3), η εικόνα που παρουσιάζει είναι εμφανώς καλύτερη. Υπάρχει συνδυασμός έντυπου και μη υλικού, πολυθεματικού και ταξινομημένου βάσει της ηλικίας (Αρβανίτη, 2011· Δαρδανός κ.συν., 2015· Γκουργκούτα, 2003).

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η συμβολή της Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο (Πίνακας 9) η οποία θεωρείται πως συμβάλλει αρκετά θετικά. Συντελεί στην καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας (Πίνακας 10), αλλά κυρίως στην καλλιέργεια

φιλιαναγνωσίας (Πίνακας 11). Ικανοποιεί, δηλαδή, δύο από τους βασικούς στόχους του θεσμού της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης (Δαρδανός κ.συν., 2015· Αρβανίτη, 2011).

Τέλος, όσον αφορά την αξιοποίησή της, αυτή παρουσιάζεται στον Πίνακα 12 και στο Διάγραμμα 5, όπου αναπαρίστανται οι τρόποι βάσει των οποίων επιτυγχάνεται κάτι τέτοιο. Με άλλα λόγια, η Σχολική Βιβλιοθήκη προσφέρει την υπηρεσία δανεισμού βιβλίων και συμβάλλει ικανοποιητικά στην άμβλυνση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των μαθητών (School Library Manifesto, 1999· Αρβανίτη, 2011).

Εν γένει, λοιπόν, η συνολική εικόνα της Σχολικής Βιβλιοθήκης κρίνεται «Μέτρια» και «Καλή» (Διάγραμμα 6) έχοντας, όμως, αρκετά πράγματα ακόμα να διορθώσει και να προσφέρει, ούτως ώστε να φτάσει την ιδανική μορφή που καλείται να έχει μια Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη.

## Συμπεράσματα

Η έρευνα αυτή εξέτασε την συμβολή και αξιοποίηση της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο. Συγκεκριμένα, εξέτασε μέσω των διευθυντών των Δημοτικών Σχολείων της πόλης των Ιωαννίνων αν και σε ποιον βαθμό υφίσταται η Σύγχρονη Σχολική Βιβλιοθήκη σήμερα, καθώς και τους τρόπους συμβολής και αξιοποίησής της στο σχολείο.

Βάσει των απόψεών τους η Σχολική Βιβλιοθήκη είναι σημαντική στη μαθησιακή διαδικασία, γι' αυτό πρέπει να υπάρχει και να λειτουργεί σε όλα τα σχολεία. Η συμβολή της αφορά, κυρίως, στην καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας και την καλλιέργεια φιλαναγνωσίας, ενώ η αξιοποίησή της στον δανεισμό βιβλίων και στην άμβλυνση των διαφορών (οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών) μεταξύ των μαθητών.

Από τα προαναφερθέντα θετικά αποτελέσματα εκπορεύεται η θετική στάση των διευθυντών απέναντι στη Σχολική Βιβλιοθήκη οι οποίοι διάκινται θετικά ως προς την ύπαρξη της στο σημερινό σχολείο. Γι' αυτό και αποζητούν την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη και ενεργητικότερη παρουσία της στο σχολικό πρόγραμμα σπουδών.

Για να είναι, ωστόσο, εφικτό κάτι τέτοιο πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένες προϋποθέσεις και να πραγματοποιηθούν κάποιες αλλαγές, αφού οι σημερινές Σχολικές Βιβλιοθήκες βρίσκονται ακόμα σε αρχικό στάδιο. Χρειάζονται, δηλαδή, αναβάθμιση ως προς το υλικό και τον τεχνολογικό τους εξοπλισμό, καλύτερη οργάνωση και κατάλληλους χώρους, περισσότερο διαθέσιμο χρόνο για την καλύτερη αξιοποίησή τους, καθώς και μόνιμη παρουσία ειδικού προσωπικού. Γίνεται μια προσπάθεια εμπλουτισμού τους με βιβλία και υλικά μέσω της δημιουργίας του Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών, αλλά μένει η ένταξη όλων των σχολείων σε αυτό και η σωστή αξιοποίηση από τους εκπαιδευτικούς και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Αναντίρρητα, στη παρούσα έρευνα ο ρόλος της Σχολικής Βιβλιοθήκης είναι ενυπόστατος και πολυσχιδής. Εξετάζεται, δηλαδή, η ύπαρξη της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης, η συμβολή της στο σημερινό σχολείο, αλλά και οι τρόποι αξιοποίησής της. Ως εκ τούτου, ανακύπτει η ανάγκη περαιτέρω έρευνας για την Σχολική Βιβλιοθήκη όπου προτείνεται να εξεταστούν οι αλλαγές που πρέπει να συντελεστούν στη Σχολική Βιβλιοθήκη, αλλά και οι δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν στο πλαίσιο λειτουργίας της, ούτως ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο λειτουργική και να επιτελεί καλύτερα τον ρόλο της.

Εν κατακλείδι, η εικόνα των σημερινών Σχολικών Βιβλιοθηκών είναι σχετικά καλή αφού παρά τις όποιες ελλείψεις καταφέρνουν να είναι παρούσες στο σχολείο και να επιτυγχάνουν αρκετούς από τους σκοπούς της λειτουργίας τους.

## Βιβλιογραφικές αναφορές

### 1. Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Dewey, J. (1982). *Το Σχολείο που μ' αρέσει* (μτφ. Μ. Μιχαλοπούλου). Αθήνα: Γλάρος. 1982
- Rodari, G. (2003). *Γραμματική της φαντασίας: εισαγωγή στην τέχνη να επινοείς ιστορίες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Αγγελοπούλου, Β. & Βαλάση, Ζ. (1989). *Διαλέγουμε βιβλία για παιδιά: για μια βασική βιβλιοθήκη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Αναγνωστόπουλος, Β. (1987). *Θέματα παιδικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Αρβανίτη, Ι. (2007, Μάιος). *ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ: ΕΝΑΣ ΜΑΓΙΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ*. Ανακοίνωση στο 4<sup>ο</sup> Πανελλήνιο Συνέδριο του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, Αθήνα.
- Αρβανίτη, Ι. (2008). *Η βιβλιοθήκη στο Ελληνικό Σχολείο: Ο θεσμός, η πραγματικότητα και η ιδανική μορφή της σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς*. Θεσσαλονίκη: Σταμούλη.
- Αρβανίτη, Ι. (2011). *Η σχολική βιβλιοθήκη ως παράγοντας της δυναμικής του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος: χώρος και εκπαιδευτική διαδικασία* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.
- Γερμανός, Δ. (2002). *Οι τοίχοι της γνώσης: σχολικός χώρος και εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Γερμανός, Δ. (2005). *Η Διαθεματική προσέγγιση της ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και της Μάθησης στην προσχολική και την πρώτη σχολική ηλικία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γκουργκούτα, Κ. (2003). *Πάμε βιβλιοθήκη: εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το βιβλίο και τις βιβλιοθήκες*. Κοζάνη: Ινστιτούτο Βιβλίου & Ανάγνωσης.
- Δαρδανός, Γ. (Επιμ.) (2015). *ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ζάχος, Γ. Κ. (1999, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος). *Ο ρόλος της Βιβλιοθήκης στο σύγχρονο Σχολείο*. Δημερίδα για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες, Καρδίτσα 8-9 Σεπτεμβρίου 1999, Τρίκαλα 9-10 Σεπτεμβρίου 1999, Οργάνωση ΤΕΙ Λάρισας και Ιωάννινα, 22-23 Οκτωβρίου 1999, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από

<http://www.gzachos.gr/scientific-career/publications-of-george-zachos/149-logo-editing.html>

- Ζάχος, Γ. Κ. (2017, Μάιος). *Από τη Σχολική Βιβλιοθήκη 1.0 και 2.0 στην πρόκληση και την προοπτική λειτουργίας Πληροφοριακών Κέντρων (iCentre) στα Σχολεία μας*. Ομιλία στο Διεπιστημονικό Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή 'Χώροι για το παιδί ή χώροι του παιδιού', Θεσσαλονίκη.
- Καρπόζηλου, Μ. (1999). *Το Παιδί στην χώρα των βιβλίων: συμβολή στην μελέτη των παιδικών αναγνωσμάτων*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Καψάλης, Γ. (1989). *Έρευνα για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες στα Δημοτικά Σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων*. Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Κολοκούθας, Α., Γώγουλος, Γ., & Παπαστάμος, Β. (2001). *ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Λιάζος, Π. (2008). *Οι βιβλιοθήκες στα Δημοτικά Σχολεία της Έδεσσας. Προβληματισμοί και προσεγγίσεις μέσα από την οπτική γωνία του δασκάλου* (Αδημοσίευτη πτυχιακή εργασία). Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.
- Μαλαφάντης, Κ. (2005). *Το παιδί και η ανάγνωση: στάσεις, προτιμήσεις, συνήθειες*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μαλιγκάνη, Ε. (2012). *ΟΙ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΤΟΥ ΕΠΕΑΚ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ: ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.
- Ματθαίου, Α. & Πάτσιου, Β. (1989). *Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΣΥΡΟΥ: ΚΑΤΑΟΓΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ (1526-1920)*. Ερμούπολη: Επιστημονικό και Μορφωτικό Ίδρυμα Κυκλάδων.
- Ματσαγούρας, Η. (1998). *Στρατηγικές διδασκαλίας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μπουζάκης, Σ. (1998, Μάιος). «Σχολικά βιβλία-Σχολικές βιβλιοθήκες: Παρελθόν-Παρόν-Μέλλον». Διημερίδα Η βιβλιοθήκη και το βιβλίο στην εκπαίδευση, Αθήνα.

- Νταβαρίνος, Π. (2003). *Ιστορία Βιβλιοθηκών του Ελληνισμού* (2<sup>η</sup> εκδ.). Αθήνα: Έλλην.
- Ντελόπουλος, Κ. (1975). *Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ: Νέες προοπτικές και κατευθύνσεις*. Αθήναι.
- Ντελόπουλος, Κ. (1987). *Οργάνωσε τη βιβλιοθήκη σου: ένας πρακτικός οδηγός για την οργάνωση λαϊκών, παιδικών ιδιωτικών βιβλιοθηκών*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ντελόπουλος, Κ. (2005). *Για τις σχολικές βιβλιοθήκες: 4+3 κείμενα από βιβλιοθηκονομική άποψη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Οικονόμου, Β. (1998). *Οι βιβλιοθήκες και ο ρόλος τους*. Αθήνα: Ατραπός.
- Παπαδάκης, Σ., & Χατζηπέρης, Ν. (2001). *ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1993). *Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας* (2<sup>η</sup> έκδ.). Αθήνα, Ελλάδα: Ιδιωτική έκδοση.
- Σοφούλης, Κ. Μ. (2001). Λειτουργικές προϋποθέσεις επιβίωσης και ανάπτυξης των Σχολικών Βιβλιοθηκών: Η Σχολική Βιβλιοθήκη, το παιδαγωγικό υπόδειγμα του σχολικού συστήματος και η σχέση του σχολείου με την τοπική κοινωνία. *Σύγχρονη εκπαίδευση*, 116, 32-36.
- Συλλογικό έργο. 1989. Βιβλιοθήκη. Στο *Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια* (τομ. 2, σσ. 972-981). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Συλλογικό έργο. 1996. Βιβλιοθήκη. Στο *Πάπυρος Λαρούς Βριτάννικα* (τομ. 14, σσ. 187-195). Αθήνα: Πάπυρος.
- Τσαούσης, Δ. (1998, Μάιος). *Η πρόκληση της κοινωνίας της γνώσης στην εκπαίδευση*. Διημερίδα Η βιβλιοθήκη και το βιβλίο στην εκπαίδευση, Αθήνα.
- Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (2018). *Υπουργική απόφαση για την Ίδρυση Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών Δημόσιων Δημοτικών Σχολείων* (Υπ' Αριθμ. Φ14/22511/Δ1, ΦΕΚ Β' §§ 688). Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (2018). *Υπουργική απόφαση για τον Ορισμό Σχολικών Μονάδων που εντάσσονται στο Σύστημα Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών της*



*Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης από το σχολικό έτος 2018-2019 (Υπ' Αριθμ. Φ17/72957/Δ1, ΦΕΚ Β' §§ 2563). Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.*

## 2. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6<sup>th</sup> ed.). New York, United States: Routledge.

Creswell, J. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (4<sup>th</sup> ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Denscombe, M. (2010). *The good research guide: For small-scale social research projects* (4<sup>th</sup> ed.). Maidenhead, England: Open University Press.

Gates, J. K. (1976) *Introduction to librarianship*. New York: McGraw-Hill.

Goertzen, M. J. (2017). Introduction to quantitative research and data. *Library Technology Reports*, 53(4), 12-18. Retrieved from <https://journals.ala.org/index.php/ltr/article/view/6325>

Heale, R. & Twycross, A. (2015). Validity and reliability in quantitative studies. *Evidence-Based Nursing*, 18(3), 66-67. DOI: 10.1136/eb-2015-102129

International Federation of Library Association and Institutions (IFLA) (1999). *School Library Manifesto*. Εδιμβούργο.

Sale, J. E., Lohfeld, L. H. & Brazil, K. (2002). Revisiting the quantitative-qualitative debate: Implications for mixed-methods research. *Quality & Quantity*, 36(1), 43-53. DOI: 10.1023/A:1014301607592

The Primary School Library, Guidelines (2000)

Williams, C. (2007). Research methods. *Journal of Business & Economic Research*, 5(3), 65-72. DOI: 10.19030/jber.v5i3.2532

## Παράρτημα

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σχολή Επιστημών Αγωγής

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Π.Μ.Σ: Γλώσσα και Παιδική Λογοτεχνία

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος της έρευνας που διεξάγεται με θέμα: ***Η συμβολή και η αξιοποίηση της Σύγχρονης Σχολικής Βιβλιοθήκης στο σημερινό σχολείο: Μια έρευνα στα Δημοτικά Σχολεία της πόλης των Ιωαννίνων.***

Τα δεδομένα που θα καταγραφούν είναι απόρρητα και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τις ανάγκες της διπλωματικής εργασίας. Επειδή τα ζητήματα στα οποία καλείστε να απαντήσετε είναι σημαντικά για την εξέταση του θέματος, παρακαλούμε να απαντηθούν όλες οι ερωτήσεις χωρίς καμιά εξαίρεση.

Παρακαλείσθε να απαντήσετε σημειώνοντας ✓ στο αντίστοιχο τετράγωνο (☑). Κάθε ερώτηση επιδέχεται μία απάντηση, εκτός εάν ζητείται διαφορετικά.

Ευχαριστούμε για τη συνεργασία.

Με εκτίμηση,

Βλαχοθανάση Μαρία

## ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Έχει το σχολείο σας Σχολική Βιβλιοθήκη;

Ναι  Όχι

2. Σε ποιο χώρο στεγάζεται;

α) Στην αίθουσα βιβλιοθήκης

β) Στον διάδρομο

γ) Στην αίθουσα διδασκαλίας

δ) Στην αίθουσα εκδηλώσεων

3. Πόσο κατάλληλα διαμορφωμένη είναι η υλική της υποδομή ώστε να καλύπτει τις ανάγκες των χρηστών της;

Καθόλου

Ελάχιστα

Αρκετά

Πολύ

Πάρα πολύ

4. Ποιος είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία της;

α) Βιβλιοθηκονόμος

β) Διευθυντής

γ) Εκπαιδευτικός

5. Το κοινό στο οποίο απευθύνεται σε ποιο περιβάλλον ανήκει;

α) Σχολικό

β) Εξωσχολικό

γ) Και στα δύο

6. Πότε είναι ανοιχτή για το κοινό;

- α) Ποτέ
- β) Όποτε το ζητήσει κάποιος
- γ) 2 με 3 φορές την εβδομάδα
- δ) Κάθε μέρα συγκεκριμένες ώρες
- ε) Κάθε μέρα όλη μέρα

7. Έχει η Σχολική Βιβλιοθήκη ηλεκτρονικό εξοπλισμό (H/Y, προτζέκτορες, κλπ.);

Ναι  Όχι

8. Τι υλικό διαθέτει η Σχολική Βιβλιοθήκη; (Οι απαντήσεις μπορεί να είναι περισσότερες από μία)

- α) Έντυπο υλικό (βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες)
- β) Οπτικοακουστικό υλικό και πολυμεσικές εφαρμογές (εκπαιδευτικό λογισμικό, ηλεκτρονικά βιβλία, εκπαιδευτικά CD-ROM)
- γ) Εποπτικό υλικό (χάρτες, διαφάνειες)
- δ) Εκπαιδευτικά παιχνίδια

9. Ποιο υλικό χρησιμοποιείτε περισσότερο;

- α) Βιβλία
- β) CD-DVD
- γ) Χάρτες-διαφάνειες
- δ) Εκπαιδευτικά παιχνίδια

10. Τι είδους βιβλία διαθέτει η Σχολική Βιβλιοθήκη; (Οι απαντήσεις μπορεί να είναι περισσότερες από μία)

α) Εκπαιδευτικά

β) Λογοτεχνικά

γ) Ιστορικά

δ) Επιστημονικά

11. Είναι τα βιβλία κατανοητά ανά ηλικιακή ομάδα;

Ναι  Όχι

12. Θεωρείτε πως η Σχολική Βιβλιοθήκη συμβάλλει θετικά στο σημερινό σχολείο;

Καθόλου

Ελάχιστα

Αρκετά

Πολύ

Πάρα πολύ

13. Βοηθά στην καλλιέργεια και ολοκλήρωση της προσωπικότητας του νέου ατόμου;

Ναι  Όχι

14. Συμβάλλει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας;

Ναι  Όχι

15. Προωθεί την καλλιέργεια φιλαναγνωσίας;

Ναι  Όχι

16. Δανείζει βιβλία;

Ναι  Όχι

17. Υλοποιεί εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες;

Ναι  Όχι

18. Ψυχαγωγεί τους μαθητές;

Ναι  Όχι

19. Αμβλύνει τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των μαθητών;

Ναι  Όχι

20. Ποια είναι η συνολική εικόνα της Σχολικής Βιβλιοθήκης;

Ουδέτερη

Μέτρια

Καλή

Πολύ καλή

Άριστη

